

YÚTOE LÚKA

koyúhoti koeku Jesus

Lúka koéha yutoxoâti ra koyuhópeti. Énomonemaka yutoxoâ ne koyúhope Átu. Xoko Kolósensi 4.4 vínixea itúkeovo ndútu neko Lúka. Enepone po'ínuhiko yutóxoti koeku Jesus, enepone Máteu, Márku yoko Xuâum, aínovo jûdeu. Poéhane Lúka ako itukápu jûdeu xapákuke. Teófilu koéha ne hóyeno pahúkinoake Lúka ne yútoe. Hainámaka jûdeu nê'e.

Yane yútoe, koyúhoa Lúka koêku ne Jesus ukeâti inâ apê yara kúveu mêum tukú koeti pihopóne vanúkeke. Kene ya Átu, yutóxoá itone itúkea neko ápostulunahiko Jesus vo'ókuke ne xunako Sasá'ti Omíxone Itukó'oviti xokóyokehiko, ike pihópine Jesus ya vanúkeke.

Enepone Máteu yoko Lúka, aínovo yutoxínoveati íha ne oxúnoekene Jesus xoko turi yútoe. Yane yútoe Máteu, hane koúkeovo xoko Yúse, há'axeovoke Jesus yonópoti tukú koeti xoko Ábraum, koati turi jûdeu, exókoveati yanê'e motókeyea itúkeovo natina jûdeu ne Jesus. Ene itúkinovo tukú koeti xoko Ábraum ne íha oxúnoekene Jesus ya yútoe Máteu. Kene Lúka, xoko iyénoxapa Mâriya, enepone eno Jesus koúkea éxokovea íha oxúnoekene Jesus tukú koeti xoko Ádaum, enepone inúxoti xâne yara kúveu mêum. Itúkinovo xoko Ádaum koúkea Lúka ne yútoe, koati exókoviti itúkeovo uhá koeti xâne yara kúveu mêum simíno ne Jesus koíteova, kene haina pohúneti jûdeuhiko. Énomonemaka so'ixóvovo, íhaxopinovake Jesus ne íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne.

So'ixinoveamaka Lúka yara yútoe kóseanayea Jesus ne xâne ka'aríneti, koane xâne kixeóvovoti ákoti itúkokonoke, koane xâne ákoti apeínoati, koánemaka xâne puvonéti kuteâti neko koperáxinotihiko nâti, yoko xâne íhae Samâriya, koane xâne pahukóvoti, yoko senóhiko.

1 ¹Enóne xâne itúkoti xunáko kókoyuse kíxea yutóxea koêku ra koekútihiko kousókovotine xapákuke úti yaneko káxehiko pihotíne. ²Enepone yútoehiko, hane koyúhoinovi, noíxone ne xanéhiko noixoâti ra koekútihiko ukeâti inâ turixóvo, enepohikone koyuhoâtímaka ra emo'u Vúnae. ³Ngoánemaka, íninjoa unáko yundóxinopea ra koekúti Teofilú, iti hána'iti teyonéti xapákuke úti. Yoko enóne ngóxuna'ixeovo ombósikea uha-uhá ngíxea énjea koêku ra koekútihiko ukeátine inâ turixóvo, koane kókoyuse ngíxoá yundóxinopea ukeâti tûri tukú koeti hunókoku, ⁴maka yéxaneoxo itúkeovo koati kaná'uti ne ihíkavvoti íhikexokonoke.

Koêku Nzakâriya yoko Izâbe

⁵Yaneko káxehiko itukóvoiko nâti ne Êrodi ya poké'exa Njúdeya, ápe hóyeno koéhati Nzakâriya. Enepone hóyeno, sasedóti inuxínoti júdeu h'óeke itukóvoye. Yoko ápe iháxakokuhiko ne sasedóti, vo'oku ahe'ó ahe'ó kixeokoko ítukeke. Enepone iháxakoku Nzakâriya, xoko ítuke Âmbiya óvo. Izâbe koéha yêno neko Nzakâriya. Yoko iyénoxapamaka sasedóti neko yêno. ⁶Koati ponóvoti kixoku ítúkeovohiko nonékuke Itukó'oviti neko pi'âti. Koati itukoâtihiko heú koêti ne yutoxóvoti Ponóvotike Kixovókuti yútoe Muíse, koane heú koêti ne páhoenovi Itukó'oviti vitúkea, ⁷itea ako ápahuina xe'éxa. Akó'oti okoxé'exa neko Izâbe. Yoko koati yekotíxotinehikomaka neko pi'âti.

Inâ koyuhóvo ipúhikeamo Xuuum Mbátita

⁸Po'íke káxe, ixómoti ko'itúke sasá'iti ítuke Itukó'oviti ne Nzakâriya, vo'oku símeovone kaxena ko'ítukepe. Yoko kuríkohiko ne sasedóti inúxotike, ⁹kuteâti kíxoakuhiko ítúkea motovâti éxea itukóvotiye xapákuke urúkuvatimo ne sasá'iti iháxakoku kúveu ne hána'iti imokóvokuti, enepone témpulu, ítúkoponea ne ítukétiya. Yoko xoko Nzakâriya iríkovo ne kúrehiko kutí'inoke urúkovati oró'okoponea ne ísensu kixonéti, ikó'iparaxoke Itukó'oviti, enepone êno úheti ihópune oro'ókokono. ¹⁰Kene ne xanéhiko, ôvane meúkeke ítúkoti hiko orásaum koêku oró'okea ísensu ne Nzakâriya. ¹¹Yane apé kó'inoane ánju, ovoxé Itukó'oviti ukeâti vanúke. Xe'ó kó'iyeané éxopeke oró'okovoku ikó'iparaxokonoke Itukó'oviti. ¹²Noixoâne Nzakâriya, kónoko'i. Yupihovó koe píkea. ¹³Yane hara kíxoá ánju:

—Hako píke Nzakariyá, vo'oku kámoane Itukó'oviti ne yorásauna. Apêtimo xí'íxa, hóyeno kalivôno, xoko yíno Izâbe. Xuuum íheximo. ¹⁴Hána'itimo elókeko yokóvo, koane hána'itimo úhepeko iséneu vo'ókuke. Enómakamo xâne elokeâti okóvo ipuhíkane. ¹⁵Koati hána'itimo teyonéti ítukeke Vúnae. Ákomo énapu víyumu koane koékuti kó'iyevoku ekâti, epó'oxo ukeátinemo okóvoike êno, xúnatimo ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke. ¹⁶Koane enómo xâne xapákuke íhae Izarâe ponopóvoti hókea Itukó'oviti, Únae, vo'ókuke nê'e. ¹⁷Énomonemo inuxíno Vúnae, koane xúnatimo ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke kuteâti koêku xoko Íliya, eneponeko koyúhote emo'u Itukó'oviti mekúke. Énomone kutí'inomo ponopóvoti kixoku hókea Itukó'oviti ne xanéhiko kó'oyene, kuteâti koêku póneovo hókea oxúnoekene mekúke. Énomonemakamo kutí'ino koyúseopotí kixoku ítúkeovo ne xâne ákotihiko ituká ne páhoenovi Itukó'oviti vitúkea, koane hokopátimo ne xêne hókone xanéhiko ponóvoti isóneu. Yanê'e, usó koyêtimo ne xanéhiko kutípea emo'u Vúnae simané'e xapákuke —kíxoane ánju.

¹⁸Ina kixôa Nzakâriya:

—Namo ngíxoaye énjea ítúkeovo kaná'uti? Vo'oku yéngotixone, koane yupíhivonemaka hóvenoxea ne múnjone —koéne.

¹⁹Ina kixôa ánju:

—Undi Ngabiríye, undi ovóheixoti xoko Itukó'oviti nguxó'ixeati koêkuti kovóxenuku. Énomone pahukónu yúnzo'ixoponeopi koane ngoyúhopoinopea ra únati eyekoúti. ²⁰Itea vo'oku ákoyea yakútipoa ra yúnzo, ukeátine kó'oyene, ákonemo ite keyúhoyi. Ákonemo ipúhika yemó'u tukú koetímó yaneko káxe kausákapune ra koekúti ngxínopike. Yoko kousókovotimo simapúne koati kaxéna —kíxoane ánju neko Nzakâriya.

²¹Yoko kohíxopovane xanéhiko ne Nzakâriya koane iyúpaxeovahiko yupíheovo xu'íkeneyea kúveuke ne sasá'iti óvoku Itukó'oviti. ²²Ipuhíkopone, ákone ita koyúhoyea. Yane exó kíxoane xanéhiko ápeyea noíxone ukeáti xoko Itukó'oviti kúveuke neko sasá'iti iháxakoku témpulu. Vô'u veínoane Nzakâriya éxokea ne xanéhiko áha koyúhoyea koêku ákoyea ita koyúhoyea.

²³Evesékone kaxéna ne Nzakâriya itúkea ítuke nonékuke Itukó'oviti, pihópone óvokuke. ²⁴Ehane íhaiko ne Izâbe, yêno. Kúveu singu koeti kohê, óvoheixoane Izâbe óvokuke, ákone ipúhika. Hara kôe:

²⁵—Koati hána'iti seánakonú Vúnae. Kó'oyene, ákonemo noixó ínjakana —koéne.

Koêku etó'okoa ánju ne Mâriya itúkeovomo eno Jesus

²⁶Sei koené'e kóhea ne Izâbe íhaikea, pahúkopamaka Itukó'oviti ne ovóxe íhae vanúke, enepone Ngabiríye. Pahúkoa ya pitivóko koéhati Nazâre ya poké'exe Ngalfleya. ²⁷Xoko inámatiko árunoe ávoti oko'íma pahúkokono. Yoko hoénaxoane hóyeno koéhati Yúse itúkeovomo yêno neko árunoe. Enepone Yúse, koati ámoripono Ndávi, enepone hána'iti nâti mekúke. Mâriya koéha neko árunoe yenómo. ²⁸Urúkovane ánju neko ovokúti xoko óvoheixoku ne Mâriya, hara kíxoa:

—Aéloke yokóvo. Koati únati kêku. Anéye ne Vúnae xikóyoke —kíxoane.

²⁹Itea koyó'i ne Mâriya kameáne yúho. Akó'oti exína isóneu kixínoakeneye ánju emó'uinoá. Yane opósikoane ya isóneuke kixó'ekone neko yúho. ³⁰Ina kixôa ánju:

—Hako píke Mariyá. Koati únati isóneunopi Itukó'oviti. ³¹Ihefkotimo, koane kexe'éxatimo hóyeno kalivôno. Jesus íheximo. ³²Koati hána'itimo teyonéti nê'e. Iháxeokonotimo Xe'éxa ne koati Payásoti ya uhá koêti. Porexoaítimo Vúnae Itukó'oviti itúkeovo koati hána'iti nâti kuteáti koêku Ndávi, enepone oxú'ikene. ³³Ákomo hunókoku itúkeovo natina amósenopono Njáko. Koati ákotimo hunókoku natíxea —kíxoane ánju ne Mâriya.

³⁴Ina kixôa Mâriya:

—Namo kixó'oye ngoêku? Undí'iko árunoe, avo yúho'ixeonuku hóyeno —kíxoane.

³⁵Ina kixôa ánju:

—Evesékotimo ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xikóyoke. Koati xúnatimo xikóyoke xunáko ne Vúnae, enepone koati Payásoti ya uhá koêti. Énomonemo porexópi kexe'exayi, kutí'inokemo iháxokonoti Xe'éxa Itukó'oviti ne sasá'iti kalivôno ipuhíkotimo. ³⁶Kene enepone iyíno, Izâbe, apêtimakamo xe'éxa

koêku hóvenoxeane, hóyenomó kalivôno. Sei koene kóhea yoko koyúhokono ákoyea okóxe'exa. ³⁷Kó'inokeneye, vo'oku ako koekúti ákoti itâ itúkea ne Itukó'oviti yane uhá koeti yúhu itúkeamo —kíxoane.

³⁸Ina kixôa Mâriya:

—Usó ngóye, koêkuti isóneunonu Itukó'oviti. Kaúsakapunemo njokóyoke kuteâti ra yihó'inonu —kíxoane.

Yane pihópeane neko ánju.

Xo'opêpoinoa Mâriya ne Izâbe

³⁹Yaneko káxehiko, koúsokovo ne Mâriya. Éhakovo píhea ya pitivóko ovoti xapa mopôi poké'exake Njúdeya. ⁴⁰Simoné'eya, úrukuvone óvokuke Nzakâriya koane yúhoikea Izâbe. ⁴¹Ehá'axo kámoa Izâbe ne emo'u Mâriya yuhókoane, ehévokovo ne kalivôno okóvoike Izâbe. Koati xúnati ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xoko Izâbe ⁴²ina kohonóko emó'u koyúhoyea. Hara kôe:

—Koati yupihóvoti unako kêku ya uhá koeti po'ínuhiko sêno.

Koánemakamo ne xi'íxa, koati únatimo koêku ya uhá koeti po'ínuhiko kalivôno. ⁴³Ako omóndokea síminu, iti eno Únaem. ⁴⁴Vo'oku ehá'axo ngámoa ne yemó'u yihoíkonumeku, ehévokovo ne kalivôno ongóvoike, yupihóvoti elókeyea okóvo. ⁴⁵Koati únati kêku, iti kutipoâti ne yuhó'inopi Vúnae vo'oku kousókovotinemo ne yuhó'inopi —kíxoane Izâbe.

Akene Mâriya

⁴⁶Ina kôe ne Mâriya:

—Koati yupihóvoti ngahána'ikea ra Itukó'oviti, Únaem. ⁴⁷Koâti hána'iti elókeko ongóvo vo'oku Itukó'oviti, enepone Koitónvoti, ⁴⁸vo'oku puyákeovonu okóvo, undi kixeóvovoti ovóxe. Ukeátine kó'oyene, inixoâtinemo uhá koeti xâne itúkeovo koati únati ngoêku, ⁴⁹vo'oku koati hána'iti ítukeinonu Itukó'oviti, enepone Xúnati ya uhá koêti. Koati sasá'iti ne íha. ⁵⁰Ako hunókoku seánakoa ne uhá koeti teyoâti. Enepone seánako, anêkomaka oúkeke xe'éxaxapa yoko ámoripono xâne kutipoâti. ⁵¹Koútata'ixoa Itukó'oviti ne hána'iti xunáko. Íkorokoa ne inixópovoti itúkeovo payásoti, ixané kixópa ne âha itúkea. ⁵²Íkorokoamaka ne payásotihiko yane itúkeovo hána'iti pahúkoti. Hane kapáyasokopo xâne ákoti xunáko koane ákoti apayáso. ⁵³Poréxopamaka êno únatinoe koekúti ne xâne kutí koeti épeu hímakati. Kene ne íríku, veyóepe apeínoati. ⁵⁴Huvó'oxovi, uti íhae Izarâe, uti ovóxe, kuteâtimaka yuhó'ino voxúnoekene itúkeamo ya seánakovike. ⁵⁵Énomone neko yuhôti ákotinemo uké'eyeaku, yuhó'ino Ábraum koánemaka ne uhá koeti ámoripono. Énomone itúko ne Itukó'oviti kuteâti yuhó'ino voxúnoekene mekúke —koéne ne Mâriya.

⁵⁶Yoko mopó'a kohê ovóponoa Mâriya xoko Izâbe. Yane pihópone óvokuke.

Koêku Xuaum Mbátita inâ ipuhíko

⁵⁷Simovóne kaxena ipúhikope xe'éxa ne Izâbe, hóyeno kalivôno koxé'êxa. ⁵⁸Enepone múxonehíko evo Izâbe oveâti xêrerekuke óvoku, koánemaka ne iyénoxapa, eyékoxoane koêku ne hána'iti seánakoa Vúnae, koane huvó'oxoponeahíko ya hána'iti elókeko okóvo. ⁵⁹Oitú koené'e kaxéna ne kalivôno, sirkunsidá kíxoanehíko. Yoko kahá'ane xanéhíko íhaxopea iha há'a, ⁶⁰itea hara kíxoahíko êno ne kalivôno:

—Ákomo kalíhuina koéhafea iha há'a râ'a. Xuâum koéhamo —kíxoane.

⁶¹Ina kixokóno:

—Itea ako ápahuina iyíno koehâti ne ihâe —kixókonone.

⁶²Ina epemó'ikeahíko há'a ahá'inoa koéhayea ne kalivôno. Vô'u veínoahíko épemo'ikea. ⁶³Yane épemone kali tâpoa ne Nzakâriya, yutóxoku. Hara koe yútoe: “Xuâum koéha râ'a” koéne. Yoko heú koe xâne iyúpaxeova neko koekúti. ⁶⁴Ehá'axo yutóxo Nzakâriya, koyúhopone, ákone itopeâti nêne. Koyúhopone koane iháyu'íkopea Itukó'oviti. ⁶⁵Yupihovó koéhíko píkea heú koêti neko xâne ko'óvokutihíko xêrerekuke óvoku. Koane tumúne yóno itóhineyeva neko koekúti xapákuke ne ko'óvokuti ovâti neko poké'e xapa mopôti ya Njúdeya. ⁶⁶Êno itúkinoa isóneu uhá koeti xâne kamoâti, koane kó'iyeahíko: —Kutímeamo itúkovo ra kalivôno apayá'inane? —koéhíko.

Yoko koati apêti xunako Vúnae xokóyoke ne kalivôno.

Ihayú'íko Itukó'oviti ne Nzakâriya

⁶⁷Enepone Nzakâriya, há'a ne kalivôno, koati xúnati Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke. Yane turíxovone koyúhoyea koekúti âvoti simâpu kaxéna. Hara kôe:

⁶⁸—Viháyu'íka ne Vúnae Itukó'oviti, kuvóvone íhae Izarâe, vo'oku simóne huvó'oxoponeovi, uti xanéna, koane veyópeovi ya vóvoheixea opékuke xunako vanáne. ⁶⁹Pahúkinovine koati xúnati Koitóvoviti ukeâti xapa amósenopono Ndávi, enepone ovoxe Itukó'oviti mekúke, ⁷⁰kuteâtimaka neko koati yuhôti, yuho Itukó'oviti mekúke pahúkeamo, enepo evékinovea xoko sasá'itihíko ovóxe koyuhópoinoati emó'u xapa xâne. ⁷¹Kó'inokeneye motovâti koíteovovi ya vanánehíko, yoko ya xunáko ne uhá koeti puvo'óviti. ⁷²Koati koseánati ne voxúnoekene, koane puyákoponovamaka okóvo kousokea neko sasá'iti yuhó'inoa mekúke. ⁷³Ênomone neko koati yuhôti, yuhó'ino voxú'íkene Ábraum ⁷⁴víteovamo ne vanáne, koane hókeamo uti Itukó'oviti ákoti pícone úti, ⁷⁵koêkumaka sasá'iyeva yoko póneovo kixoku vitúkeovo nonékuke ya uhá koeti kaxena úti yara kúveu mêum. ⁷⁶Kene íti kalivónó, ihéxikonotimo páhoe Itukó'oviti, enepone koati Payásoti ya uhá koêti, koyúhoinoa emó'u. Vo'oku itínemo inuxínoa ne Vúnae, mihi'ókinoatimo oxéne itúkea ítuke xapákuke xâne. ⁷⁷Yexókoatimo ne xanena úti koíteovamo Itukó'oviti koane kotúyopinoa pahúnevo, ⁷⁸vo'oku koati yupihóvoti itúkeovo seánati ne Itukó'oviti. Ênomone kutí'inoke isíminovitinemo hána'iti kouhápu'íkoviti íhae vanúke, ⁷⁹maka

kaúhupu'ikanemo ne ovoti hahákutike, enepohikone kutí koeti ákau pevóti hoenáxovotine yonópeamo ipihóponovokutike, koane évekavinemaka xoko xêne óvoku unako koeku úti ya ikéneke Itukó'oviti —koéne Nzakâriya.

⁸⁰Yoko tumúne yóno payá'iyea neko kalivôno koane ukóponea éxea Itukó'oviti. Ehane óvoheixo mêum ákoti apêti tukú koeti simovóne kaxena éxokeovo xanéhiko íhae Izarâe.

Koêku inâ ipuhíko Jesus

Mt 1.18-25

2 ¹Yaneko káxehiko, ápe yúho neko koati payásoti nâti, enepone Seza Augústu, koyúhóti kónokea yutóxoponea íha ne uhá koeti xâne natíxokuke, motovâti kayúmakexeokono yé'akeye xâne apêti yaneko uhá koeti poké'e óvoku natíxea. ²Yaneko inúxoti yutóxopono íha ne xanéhiko, Síreniu itukóvo ngovenâdo ya poké'exa Sírea. ³Uhá koêti neko xanéhiko, kónoko yutóxoponea íha xoko pitivóko koati úkeaku oxúnoekene.

⁴Yane pihónemaka Yúse ukeâti Nazâre, pitivóko ya poké'exa Ngalíleya. Hane yóno Mbélem, pitivóko ya Njúdeya, enepone pítivokona Ndávi, nâti mekúke. Yonínoake Yúse vo'oku itúkeovo ámoripono Ndávi. ⁵Pího yutóxoponea íha koánemaka íha Mâriya, yêno. Yoko ihákotine ne Mâriya. ⁶Koêku óveahiko ya Mbélem, simóvone kaxena koxé'exayea. ⁷Hóyeno kalivôno koxé'exa, koati inúxoti xe'éxa. Ina aupíxoá ya ipovóti, yane tunukú kíxoane kúveuke kúxu, vo'oku itúkeovo xoko níxaxokonoku hó'openo okóhiko. Akó'oti iníxa imókoku xoko ókoku yonóti vo'ókuke neko êno xâne yonóti yanekóyoke.

⁸Yaneko mêum xe'ókuke neko pitivóko, ápe koyónotihiko su'úso herú kixoti yóti kóyonoyea su'úsona. ⁹Yaneko yóti, apé kó'inoanehiko ánju íhae vanúke, ovoxé Itukó'oviti. Koati êno uhé'ekoti uhapú'iti íhae xoko Itukó'oviti kouhápu'ikoatihiko neko koyónoti su'úso. Êno píkeahiko vo'ókuke. ¹⁰Ina kixôa ánju:

—Hákonoe píke. Nzimínopike omínombinoe koati únati eyekoúti kutí'inoke apêtimo êno hána'iti elókeko okóvo ne uhá koeti xâne. ¹¹Kó'oyene ya pítivokonake Ndávi ipúhikinopineno ne Koítovoti. Énomone ne Mésiya, Yúnae. ¹²Hanemo yéxi: Tokononé ketínoemo kalivôno aupí koyêti ipovóti, tunukú koyêti kúveuke kúxu —kíxoanehiko ánju.

¹³Yane apé koéne xokóyoke neko ánju ákoti yumaxápu po'ínuhiko ánju íhae vanúke ihayú'ikoti Itukó'oviti. Hara koéhiko:

¹⁴—Iháyu'ikakana ne Itukó'oviti yâkonoye vanúkeke. Kene yâye yara poké'e, itúkapu kásati omixóneti yoko úhpeti isoneúti apê xapákuke xâne kahá'ainoakehiko Itukó'oviti únati —koénehiko.

¹⁵Úkeane pihopóhiko neko ánju vanúkeke. Ina kixokóko ne koyónotihiko su'úso:

—Hingá, píha úti ya Mbélem. Naíxapanavo úti ne koekúti yuhó'inovi Vúnae.

¹⁶Yane ehakóvo koénehiko píhea. Ehane ínixocono Mâriya yoko Yúse, koánemaka

(Lúka 2.7)

ne kalivôno tunukú koyêti kúxuke. ¹⁷Yane ina turixóvo koyúhoepa kuteâti koêku yuhó'inoahiko ánju vo'ókuke ne kalivôno. ¹⁸Uhá koeti eyekóxoati neko koekúti, iyúpaxeova yúho neko koyónoti su'úso. ¹⁹Kene Mâriya, uha-uhá kixoá unákea isóneuke neko emo'úti, koane êno itúkinoa isóneu. ²⁰Ina pihôpo neko koyónotihiko su'úso, ihayú'ikoti Itukó'oviti koane imokó'ikoati vo'oku uhá koêti neko noíxone yoko kámone. Yoko koati tokopóvoti uhá koêti neko yuhó'inoa ánju.

Itukínokono íha ne Jesus

²¹Itopónone oitu koeti káxe ike ipúhikine ne kalivôno, simóvone kaxena sirkunsidá kíxeokono. Yane itúkinokonomaka íha. Jesus íhaxeokono kuteâti íhaxeake ánju yanekôyoke tumúneke íhaikea Mâriya.

Omokóno Jesus hána'itike imokóvokuti ya Njeruzálem

²²Yoko yanekôyoke, itóponone yé'akeye káxe nókone kúxea ne Mâriya yoko Yúse motovâti kasása'ikopeovo nonékuke Itukó'oviti ike ipúhikine xe'éxa, kuteâti páhoenoa yútoe Muíse itúkea. Yane ómahiko ne xe'éxa ya Njeruzálem, kuri'ókopati Vúnae ²³kuteâti koêku nókone itúkea vo'ókuke ne yutoéti ya Ponóvoti Kixovókuti emó'uke Vúnae, enepone koêti: “Uhá koeti xuv'éti xe'exa xâne, konókoti kuri'okopeokono Vúnae” koêti. ²⁴Énomone pihínohiko ómea ikó'iparaxoke Itukó'oviti, kuteâti koêku páhoenoa Ponóvoti Kixovókuti emó'uke Itukó'oviti, enepone koyúhoti kónokea ómea pi'âti kiríu, áko'o itukovo pi'âti kálahunoe xe'exa kurúte.

Akene Simêum

²⁵Yoko ápe hóyeno ya Njeruzálem koéhati Simêum. Koati ponóvoti neko hóyeno yoko teyotímaka Itukó'oviti, koane kuxoíxotimaka símea ne koitóvoti xâne íhae Izarâe. Koati apêtimaka xunako Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke. ²⁶Yoko éxokoane Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ávoveamo ivákapu koêku ávovea náxa ne Mésiya, enepone páhoe Vúnae Itukó'oviti koíteovo xâne. ²⁷Énomone yanekôyo, éxokoa Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ne Simêum kónokea píhea yane hána'iti imokóvokuti. Koane pihóneya. Yoko koati yónokumaka ne há'a yoko eno Jesus omâti ne xe'éxa, itukóponoati kuteâti neko páhoenoa Ponóvoti Kixovókuti ya emó'uke Itukó'oviti. ²⁸Yaneko simoánehiko há'a yoko eno Jesus, simónemaka ne Simêum, ina namukôa neko kalivôno. Koeku nú'uxea, koane iháyu'ikea Itukó'oviti. Hara kôe:

²⁹—Kó'oyene Unaém, úhepetinemo inzóneu ivóngeovo vo'oku yéxokonoane ra kixínenuke yanekôyo. ³⁰Vo'oku noínjoane ya ungéku ra péhoe yara kúveu mêum koíteovo xâne. ³¹Keúsokoane ne koekúti nonékuke uhá koeti xâne. ³²Enepora kalivôno, kouhápu'ikinotimo po'ínuhiko xâne ákoti itukapu júdeu, kutí'inokemo imihé'okoti isóneu. Kene úti, uti xenéna, enómo ihayú'ikoviti vo'ókuke —koéne neko Simêum.

³³Enepone há'a yoko êno ne Jesus, yupíhova iyúpaxeova neko yuhu Simêum vo'ókuke ne xe'éxa. ³⁴Ina epemínoahiko Simêum unako koêku xoko Itukó'oviti. Yane hara kixómaka Mâriya, êno ne kalivôno:

—Enepora kalivôno, koati pahoéti xapákuke úti íkoroake koane koéxepukopea ênoti xâne ya Izarâe. Koati hoénaxovopemaka ko'ítukeyeane Itukó'oviti xapákuke úti, itea enómo xâne okopâti. ³⁵Yoko enómo hána'iti tiveko iséneu vo'ókuke. Kutí koetimo tiveko tetúkine heú'iti pirítai yomíxoneke. Yoko enómo xâne kouhápu'ikeekonoti oveâti isóneuke vo'ókuke ra kalivôno —kíxoane Simêum.

Ikoró'ixinovomaka Itukó'oviti ne Ána

³⁶Yoko ápemaka sêno koéhati Ána koyúhoti koekúti éxokoake Itukó'oviti ávoti simâpu kaxéna. Eneponeko sêno, ihine hóyeno koéhati Fanêu,

ámoriponomaka Âze, po'ínu iháxakoku xanena Izarâe. Hóvenoenone neko sêno. Puhu seti koe xoénae ko'íma, yane ivókovone îma. ³⁷Enepora sêno ivokóvoti îma, oitentai koaturu koéne xoénaena. Yoko kóyekune ya témpuluke. Yóti, káxe véyo ixómoyea ituko orásum koane jejuá kó'iyea, yuixóvoti ikóseanaxeovo Itukó'oviti. ³⁸Énomone yaneko ókoku ôra omokónone Jesus hána'itike imokóvokuti, simómaka ne Ána ikoró'ixoponovoti xoko Itukó'oviti, koane koyúhoyeamaka koêku ne kalivôno xoko uhá koeti xâne kuxoíxoati ne páhoe Itukó'oviti koíteovo xanéhiko ya Njeruzálem.

Pího Jesus ya Nazâre

³⁹Itukoâne evo Yúse yoko Mâriya uhá koêti ne nókone itúkea yane yutoéti Ponóvotike Kixovókuti emó'uke Vúnae, ina aukópovo Ngálíleyake yonópoti Nazâre, enepone pítivokona.

⁴⁰Yoko tumúne yóno payá'iyea ne kalivôno koane xuná'iyea mûyo, koane itúkeovomaka ko'isóneuti. Yoko koati êno itípanevo vo'oku seánako Itukó'oviti oúkeke.

Pího Jesus ya hána'iti imokóvokuti ya Njeruzálem

⁴¹Heú koeti xoénae píhea há'a yoko êno ne Jesus ya Njeruzálem xapa áyui jûdeu hó'eke iháxoneti Páskoa. ⁴²Itopónone nduse koeti xoénaena ne Jesus, xáneane há'a yoko êno ya Njeruzálem xapa ayuúti, kuteâti itúkeovo kixóvokuhiko yónea. ⁴³Uke'éne ne ayuúti, pihóponehiko óvokuke, itea ôvane Jesus ya Njeruzálem ákoti exâ há'a yoko êno. ⁴⁴Ikútixatihiko apépoti xapákuke xanépone koeku pihópeahiko. Poehâne káxe yóneahiko, ina oposíkoa há'a yoko êno xapákuke ne iyénoxapa yoko éxonehiko. ⁴⁵Ako'óne inixápana, aúkopovo ya Njeruzálem oposíkoponoati. ⁴⁶Mopó'apeke káxe ikéne, ina inixóponoa hána'itike imokóvokuti, vatá koyêti xapákuke ne ihíkaxoti xanéhiko hó'eke. Ixomo kamokénoahiko Jesus koane épemo'ikeahiko. ⁴⁷Heú koêti neko xanéhiko kamokénoati, yupíhova iyúpaxeova kó'exoneyea ne Jesus koane itúkeovo koati tokopóvoti ne yumópope. ⁴⁸Iyúpaxovamaka há'a yoko êno noixoâne. Hara kíxoa êno:

—Nje'exá, na koeti kixínevinye? Yupíhovane koyó'iyea úti, úndi yoko yá'a koeku ixómoyea vopósi'ixopopi.

⁴⁹Ina kixôa Jesus:

—Na koeti pipókexino iséneu yopósi'ixopinonu? Ákoikopo yéxa itúkeovo óvokuke Nzá'a óvonzeixo? —kíxoane.

⁵⁰Itea ako éxina isóneu há'a yoko êno neko yumópeake.

⁵¹Yane xanépoanehiko Jesus ya Nazâre. Koati kutípoti há'a yoko êno, koêkuti yuhó'inoa. Enepone eno Jesus, heú kíxoa unákea isóneuke neko koekútihiko.

⁵²Yoko tumúne yóno kurí'uxeovo éxone Jesus koane payá'iyea yoko enó'iyea itípanevo nonékuke Itukó'oviti koane xapa xanéhiko.

Iná turixôa Xuaum Mbátita ne ítuke

Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Xu 1.19-28

3 ¹Yanekôyoke, itóponone kinze koeti xoénae natíxea ne Tiberiu Sêza, enepone koati payásoti nâti ya Róma. Kene Ponsiu Pilátu itukóvo ngovenâdo ya Njúdeya. Kene ya Ngalíleya, Êrodi pahukóya. Kene ya Itúreya yoko Taroníti, Filípi, po'ínu Êrodi pahukô. Kene ya Amblíni, Lísanea itukóvo pahúkotiya. ²Kene Ána yoko Kaífa itukóvo koati payásoti sasedóti inuxínoti júdeu hó'eke yanekôyoke. Koati énomone yaneko káxehiko, ápe yuhó'inoa Itukó'oviti ne Xuaum Mbátita, xé'a Nzakâriya, koeku óvoheixea ya mêum ákoti apêti. ³Yane heú kíxoa Xuâum yónea ne poké'e xe'ókuke ne huvêo, enepone Njórdaum, koyuhó'inoati ne xanéhiko kónokea ikótivexea isóneuke ne pahúnevo koánemaka kuríkopea, motovâti kotúyopea Itukó'oviti ne pahúnevo, ina yusíka áhikeovo xokóyoke. ⁴Énomone kuteâtímaka koeku yutóxeovo emó'uke Itukó'oviti yútoeke porofeta Izâiya mekúke, xoko kó'iyeku:

“Énomonemo ne kohonókoti emó'u ya mêum ákoti apêti xapa xâne kamokénoponoati. Haramo koe yúho: ‘Míhi'akinanoe oxéne ne Vúnae itúkea ítuke xepákukeno. Kéyuseapa ne kixeku itíkivo nonékuke’ koêti. ⁵Hanemo koéneye kuteâti koeku xêne kounákokono enepo pura'úxopokono ne uhoróxotiya. Koati kuteâtímaka koêku ikútipu'ikopokono ne vanuké'exoti koane ponopókono ne xêne ínati ikáyukexo, enepo pura'úxokono koane ikútipu'ikopokonomaka ne uhoróxotiya. ⁶Yoko noixoátimo uhá koeti xâne kíxoaku Itukó'oviti koíteovo xâne” kôe yútoe Izâiya.

Izâiya 40.3-5

Koeku yuho Xuaum Mbátita

⁷Hara kíxovokoxoa Xuâum neko êno xâne pihinoâtihiko, enepohikone epemóponoati áhikea:

—Itínoe ámoripono xâne kutí koeti koâti ipúhokovoti koéxoe, ikítixati itívoatimo ne ipíhohonopemo Itukó'oviti pohúneti vo'oku yáhikivo njokóyoke? Ako kalíhuina. ⁸Konókoti itíkinoe únati motovâti iyúseye itíkivonoe ikótívexoati isóneuke ne pahúnevo koane kurikópatímaka. “Uti ámoripono Ábraum,” hákonoe koe iséneupinovo, pe'okoâti itíkivo aha Itukó'oviti vo'ókuke. Vo'oku eneponi itukápu énomone kahá'a ne Itukó'oviti, mani pahukoâti itúkopeovo ámoripono Ábraum ra itátanehiko mopô. ⁹Kuteâti koêku ne povôti usó koyêtine tetúkea tikótihiko ukeâti poéheveke, enepohikone uhá koeti ákoti parêxa únati há'i, ina kurikókono yúkuke, énomonemakamo kíxoaneye Itukó'oviti ne uhá koeti xâne váhere kixoku itúkeovo —kíxovokoxoane.

¹⁰Ina kixôa xanéhiko ne Xuâum:

—Kutí'ikopo kónoko vitúkea?

¹¹Ina yumopâ Xuâum:

—Koêkuti apêti pi'âti kápana, paréxa póhuti ne xâne ákoti ítuke. Kúteanemaka koêku ne apêti níka, paréxamaka xâne épeu hímakati —koéne.

¹²Ápemaka koperáxinotihiko nâti simôti xoko Xuâum, enepohikone yómoti ánu'ukea kóperau. Hara kixóponoamaka:

—Ihikaxotí, kuti kónoko vitúkea?

¹³Ina kixoáhiko Xuâum:

—Ópoeane yé'akeye péhoenokono képeraxi, ene képeraxa. Hácone yanú'ukoa —kíxoanehiko.

¹⁴Ápemaka húndaruhiko kixoâti:

—Kene úti, kuti kónoko vitúkea?

Ina yumopâmaka Xuâum:

—Hako vaheréxo ítikeinoa ne xanéhiko. Hákomaka itikóheyi koêku ne koêkuti xâne. Aúhepeinoamaka iséneu ne yé'akeye tiúketi némoenoe —kíxoanehiko.

Koyuhôa Xuaum Mbátita ítúkeovo koitóvoviti ne Jesus

Mt 3.11-12; Mk 1.7-8; Xu 1.19-28

¹⁵Yoko enepohikoneko xâne, koati ainóvoti kuxoíxoatine símea ne páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne. Ká'aye koéhiko isóneuno Xuâum: “Énomonemea ne Mésiya, páhoe Itukó'oviti koíteovovi? áko'o pó'itimea” koe isóneunoahiko. ¹⁶Ina kixoáhiko Xuâum:

—Kaná'uti ánjikeopinoe ya úne iháke Itukó'oviti, itea keno'ókotinemo koati hána'iti teyonéti ya undíke. Muhíkova anjí'okeova ngúxeinoa imo perékatana, ako omóndokea. Énomonemo ahíko xanéhiko haínati ya úne itea ya xunákoke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti. Yoko kutí koetimo otuko yúku ne xunáko kasása'ikea. ¹⁷Hanemo koéneye, xâne omó'ixoti kasasá'ikopeti kuteâti ápa vo'ókuke. Kuteâti kixókonoku nonéti, enepone tiríku kasasá'ikovo, énomonemakamo kixóneye xanéhiko nê'e. Kuteâtimaka koeku ípihopeokono há'i íhakuke, énomonemakamo kixóneye xâne únati kixoku ítúkeovo nê'e. Kene ne xâne ákoti aunáti, enepohikone kutí koeti ike kasása'ikine tiríku, kurikoâtimo yúkuke ákotinemo ípukeovoku —kíxovokoxoane Xuâum.

¹⁸Énomone koéneye yuho Xuaum Mbátita. Koane ákomaka tópi po'ínuhiko enékope xanéhiko koêku koyúhoinoa ne inámati ihíkavoti íhae xoko Itukó'oviti. ¹⁹Ina saya'íkoamaka Xuâum ne Êrodi, enepone hána'iti pahúkoti ya Ngalíleya, vo'oku kóyenopea yeno koati po'ínu, sêno koéhati Erôdiya. Haina póhutine, itea vo'ókumaka po'ínuhiko váhere ítuke. ²⁰Yane inamá'axo kuri'úxovo váhere ítuke ne Êrodi vo'oku kuríkeane Xuâum ika'ákovokutike.

Koeku ahíko Jesus ne Xuaum Mbátita

Mt 3.13-17; Mk 1.9-11

²¹Uke'éxoane Xuâum áhikea uhá koêti neko xâne, ina ahíkomaka Jesus. Koeku itúkea orásaum ne Jesus, mihe'ó koéne ne vanúke ²²koane evésekea ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke kutí koeti kurúte. Yane apé koéne emo'úti inu'íxoti vanúkeke koêti:

—Iti Nje'éxa koati ákoti omotóva ongóvo, porexónuti hána'iti elókeko ongóvo —koéne.

Oxúnoekenehiko Jesus

Mt 1.1-17

²³Enepone Jesus, itopónone kuteâti tirinta koetine xoénaena, ina turixôa itúkea ne ítukexeake Itukó'oviti. Yoko ya isóneunoake xanéhiko, koati xé'a Yúse nê'e. Harâ'ahiko iha oxúnoekene.

Enepone ôxu, Éli koéha. ²⁴Kene Éli, xé'a Matâti.

Enepone Matâti, xé'a Lévi.

Kene Lévi, xé'a Meúki.

Kene Meúki, xé'a Njanâi.

Kene Njanâi, xé'a Yúse.

²⁵Enepone Yúse, xé'a Matátiya.

Kene Matátiya, Ámu itukôa xé'a.

Kene Ámu, Nâum itukôa xé'a.

Kene Nâum, Ézli itukôa xé'a.

Kene Ézli, Nâgai itukôa xé'a.

²⁶Kene Nâgai, Mâte itukôa xé'a.

Kene Mâte, Matátiya itukôa xé'a.

Kene Matátiya, Semêi itukôa xé'a.

Enepone Semêi, Yúse itukôa xé'a.

Kene ne Yúse, Njôda itukôa xé'a.

²⁷Kene Njôda, Njoánam itukôa xé'a.

Kene Njoánam, Rêza itukôa xé'a.

Kene Rêza, Nzorobâbe itukôa xé'a.

Kene Nzorobâbe, Salatíye itukôa xé'a.

Kene Salatíye, Nêri itukôa xé'a.

²⁸Kene Nêri, Meúki itukôa xé'a.

Kene Meúki, Âdi itukôa xé'a.

Kene Âdi, Kôzam itukôa xé'a.

Kene Kôzam, Eumâdam itukôa xé'a.

Kene Eumâdam, Ér itukôa xé'a.

²⁹Kene Ér, Njozúe itukôa xé'a.

Kene Njozúe, Eliêze itukôa xé'a.

Kene Eliêze, Njôrim itukôa xé'a.
 Kene Njôrim, Matâti itukôa xé'a.
 Kene Matâti, Lévi itukôa xé'a.
 30 Kene Lévi, Simêum, xé'a Njúda, itukôa xé'a.
 Kene Njúda, Yúse, xé'a Njónam itukôa xé'a.
 Kene Njónam, Eliyáki itukôa xé'a.
 31 Kene Eliyáki, Melêa itukôa xé'a.
 Kene Melêa, Mêna itukôa xé'a.
 Kene Mêna, Matâta, xé'a Nátam, itukôa xé'a.
 Kene Nátam, Ndávi, xé'a Njése itukôa xé'a.
 32 Kene Njése, Ôbedi, xé'a Mbôa, itukôa xé'a.
 Kene Mbôa, Sála itukôa xé'a.
 Kene Sála, Nâsom itukôa xé'a.
 33 Enepone Nâsom, Aminâdabi itukôa xé'a.
 Kene Aminâdabi, Ândimi, xé'a Ârni, itukôa xé'a.
 Enepone Ârni, Êzorom, xé'a Pêre, itukôa xé'a.
 Kene Pêre, Njúda itukôa xé'a.
 34 Kene Njúda, Njáko, xé'a Izáki, itukôa xé'a.
 Kene Izáki, Âbraum, xé'a Têra, itukôa xé'a.
 Kene Têra, Náko itukôa xé'a.
 35 Kene Náko, Serûki, xé'a Rágau, itukôa xé'a.
 Kene Rágau, Faléki, xé'a Êbe, itukôa xé'a.
 Kene Êbe, Sála itukôa xé'a.
 36 Kene Sála, Káinam, xé'a Arafáxadi itukôa xé'a.
 Kene Arafáxadi, Sem, xé'a Nôe, itukôa xé'a.
 Kene Nôe, Laméki itukôa xé'a.
 37 Kene Laméki, Metuzálem, xé'a Enóki, itukôa xé'a.
 Kene Enóki, Njaréti, xé'a Maléleu, itukôa xé'a.
 Kene Maléleu, Káinam itukôa xé'a.
 38 Enepone Káinam, Ênu itukôa xé'a.
 Kene Ênu, Sêti itukôa xé'a.
 Kene Sêti, Âdaum itukôa xé'a.
 Kene Âdaum, Itukó'oviti itukôa xé'a.

Hixopâ Ndeâpu íkorokea ne Jesus pahunévotike

Mt 4.1-11; Mk 1.12-13

4 ¹Yupihovó koéne êno xunako Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xoko Jesus ukopeâne húveona Njôrdaum. Yane ómane Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ya mêum ákoti apêti. ²Koarenta koe káxe óva koane hixópea Ndeâpu íkorokea pahunévotike. Ákomaka níka ne Jesus koeku óvoheixeaya. Ikénepoke koarenta koeti káxe ákoyea níka, yane épekoane hímakati. ³Yane hara kíxoá Ndeâpu:

—Enepo itikápxuxo koati kaná'uti Xe'exa Itukó'oviti, pehúka sá'iri'okopeovo pâum ra mopôi.

⁴Ina yumopâ Jesus:

—Hara kôe ne yutoéti emó'uke Itukó'oviti: “Haina póhutine nikokónoti koxunáko xâne” kôe.

⁵Ínamaka ómo Jesus ne Ndeâpu vanúke'exeakuke ne mopôi. Yane hú kixoane éxokea uhá koeti pahúkoku payásotihiko yara kúveu mêum. ⁶Ina kixôa Ndeâpu:

—Mborexópeatimo itúkeovo îti exêa koêku uhá koêti ra natixókutihiko, koane ítikenemo uhá koêti ne úhe'ene. Yane itimo hána'iti ihayú'iti vo'ókuke. Vo'oku mboréxokonoane uhá koêti râ'a, yoko koêkutimo ânja mboréxea, mborexoâtimo. ⁷Poéhane ipíyikexi nonénguke kutí kixénuti Itukó'oviti, yane ítikenemo uhá koêti —kixoane.

⁸Ina kixôa Jesus:

—Hara kôe ne yutoéti emó'uke Itukó'oviti: “Ópoeane Yúnae Itukó'oviti ipíyikexina. Poéhane motovâ kixeekononeye” kôe —kixoane.

⁹Yane omone Jesus ne Ndeâpu ya Njeruzálem xoko koati kirípuhike ne hána'iti imokóvokuti, ina kixôa:

—Enepo itikápxuxo Xe'exa Itukó'oviti, kepúhakarapu poké'eke, ¹⁰vo'oku hara kôe ne yutoéti ya emó'uke Itukó'oviti:

“Pahukoâtimo Itukó'oviti ne ánjuhiko, enepone ovóxe íhae vanúke, kátarakeopi. ¹¹Énomonemo namukópopi ya vò'u maka hákone okó'okovo hívi ya mopôi” kôe.

Sâramu 91.11-12

¹²Ina kixôa Jesus:

—Haramaka kôe po'i yutoéti emó'uke Itukó'oviti: “Hako yoposí'okova ne Yúnae Itukó'oviti” koémaka.

¹³Uke'éxoane Ndeâpu hixópea ne Jesus ya uhá koeti kó'iyevoku hixópeake, yane kali ahíkuxopeovaiko kuxotí'iko káxe unátiyeakumo kixoaku ítea íkorokea pahunévotike.

Inâ turíxo ítuke ne Jesus Ngalíleyake

Mt 4.12-17; Mk 1.14-15

¹⁴Ikénepoke, ina aukópovo ne Jesus Ngalíleyake. Koati xúnati ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke. Yoko hi'imé koéne xâne eyekóxeati unako ítuke yaneko poké'e. ¹⁵Íhikaxomaka ne Jesus ya sinâgogahiko, enepone íhikaxovoku hó'e júdeuhiko, koane uhá kó'iyea xâne iháyu'ikea.

Pího Jesus ya Nazâre

Mt 13.53-58; Mk 6.1-6

¹⁶Úkeane pího ne Jesus ya Nazâre, pitivóko éxokexeaku. Ya sâputu, pihóne ya íhikaxovoku hó'e júdeuhiko kuteâti kixóvoku. Yane ina exepúko yúhoikea emo'u Itukó'oviti. ¹⁷Yoko ápe porexoâti ne koyuhópeti,

óvoku yútoe porofeta Izâiya, enepone koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke. Mihe'ókoane Jesus, ina inixóponoa xoko kó'iyeku ne yutoéti:

18 “Anéye njokóyoke ne Sasá'iti Omíxone Vúnae, enepone haxakónuti ngoyúhoinoa xâne ákoti apeínoati ra inámati ihíkavoti ítuke Itukó'oviti. Pahúkonumaka ngoyúhoyea símeovone kaxena íteovo xunako vaherévokoti ne xanéhiko kutí koeti ákau váhere kixovókuti. Pahúkonumaka mboréxea ínixoepa ne xâne komítiti, koane ngayápahikoepa koêku ne xâne kutí koeti kóinoti êno ínati koekúti vo'oku tiú'iko kóyeku. 19 Pahúkonumaka ngoyúhoyea símeovone kaxena kouhupu'ikeovo hána'iti seánakoa Vúnae ne xanéhiko” koéti.

Izâiya 61.1-2

20 Uke'éxoa yúhoikea, yane exéxopane Jesus ne koyuhópeti, koane poréxopea ne xâne unakópati, ina ivatákopomaka ne Jesus. Yoko uhá koéti neko xanéhikoya, komomo-komomó kíxoixoane. 21 Ina kixovókoaxa Jesus:

—Enepora emo'u Itukó'oviti yuké'eu kémokenoyi, simóvone kíxone kó'oyene —kíxovokoxoane.

22 Yoko uhá koéti neko kamokénoti, ínixeahiko úhe'lekea neko yuho Jesus. Koati iyupáxovatihiko éxea koyúhoyea emo'úti hiko yupihóvoti unáko kuteâti neko yúho. Hara kixókoko:

—Hainá'ikopo xé'a Yúse râ'a?

23 Ina kixovókoaxa Jesus:

—Koati kaná'uti keyúhoinonoamo ra kixonéti koéti: “Iti ipixáxoti, keítapapu” koéti. Koane: “Itíkinaveamaka yara pitivóko peyá'iyiku uhá koéti ne ítike veyékoune ítiki ya Kafanâum” kixénutimo. 24 Koati endó'okopitinoe koêku: Ako ápahuina porófeta koyúhoti emo'u Itukó'oviti ivavákokonoti xapa xâne úkeakuke. 25 Koati emo'úti ra yunzó'inopinoo: Êno sêno ivokóvoti îma ya Izarâe yanekóyoke ya kaxénake Îliya. Énomone yaneko ákoyeaku kêva úko ya kúveu mopo'âti xoénae sei koeti kohê. Yoko enómaka hímakati ya uhá koéti neko poké'e yanekóyoke. 26 Itea haina xoko ivokóvoti îma ya poké'exake Izarâe pahúkokono ne Îliya. Hane pahúkokono xoko sêno ákoti itukapu júdeu, sêno ivokóvoti îma ya Sarépita poké'exake Sídom. 27 Enómaka xâne ya poké'exa Izarâe ya kaxénake porofeta Îlizeu yúvone koati koímaiti arinéti, enepone lépara kixonéti, itea ako ápahuina xapákuke koítovone ne porófeta. Poéhane Námam, hóyeno ákotimaka itukapu júdeu íhae poké'exa Sírea koítovo —kíxovokoxoane Jesus.

28 Yane yupihovó koene ímaikinovo Jesus ne uhá koéti neko júdeu kameâti yúho yane íhikaxovokuke hó'e. 29 Xépuku koéponehiko, ina kopúhikopohiko Jesus meúkeke yane pitivóko xoko koati vanúke'exeakuke yane kali mopô, óvoku ne pitivóko. Ina kaha'áhiko amátitikea poké'eke koukeâti koati vanúke'exeakuke ne mopô, 30 itea huvokó kixópa Jesus neko xanéhiko. Yane pihópeane.

Koitóva Jesus ne hóyeno úroevo ndémoniu

Mk 1.21-28

³¹Ina pího ne Jesus ya Kafanâum, po'i pitivóko ya Ngalíleya. Ya sâputu, íhíkaxotine xanéhiko íhíkaxovokuke hó'e. ³²Yupíhova iháyu'ikea xanéhiko ne kixoku íhíkaxea. Koâti iyúseoti itúkeovo úkeakune xokóyoke ne hána'iti exóneti íhíkaxone. ³³Yoko ápe hóyeno úroevo ndémoniu yane íhíkaxovokuke hó'e jûdeuhiko. Ina kohonóko emó'u kó'iyea:

³⁴—Jesus, íhae Nazâre, na koeti yího'ixopoinovi? Simínetine yuké'exoponivi? Ênjoa itíkivoa ne Sasá'iti Páhoe Itukó'oviti —kíxoane.

³⁵Ina saya'íkóa Jesus neko ndémoniu. Hara kíxoã:

—Hákone keyúho, ipíhikapi ra hóyeno —kíxoane.

Yane íkorokoane ndémoniu neko hóyeno poké'eke xapákuke uhá koêti neko xâne, ina ipuhíkopea ákoti aka'áka. ³⁶Yupíhova iyúpaxeova uhá koeti xâne noixoâti koane kíxeokoko:

—Namea kixotí'iyé koêku enepo koyúho rà'a? Koati apêti hána'iti xunáko pahúkea ndémoniu ipúhikopea xoko xâne úroevo, koane kutípeahiko emó'u —kixókokone.

³⁷Yane xapákuke neko pitivókohiko ákoti ahikápu, hi'imé koene xâne eyékoxea unáko ítuke ne Jesus.

Koitóva Jesus imose Pêturu

Mt 8.14-17; Mk 1.29-34

³⁸Ipuhíkopeane Jesus ne íhíkaxovoku hó'e jûdeuhiko, hane yonópo óvokuke Simaum Pêturu. Yoko ka'aríneta imóse ne Símaum, yupihóvoti xunako otuko mûyo. Ina epemóhiko Jesus huvó'oxea. ³⁹Simeáne xêrerekuke ipéna, pahúkoane uké'epone ne otuko mûyo. Koá'axo, uké'epone neko êno otuko mûyo. Yane exépukopone neko sêno koane kátarakopea evo Jesus.

Êno po'ínuhiko ka'aríneta koítovone Jesus

Mt 8.16,17; Mk 1.32-34

⁴⁰Koêku kahá'ayeane onómekeovo káxe yanekóyoke, heú koetíhiko neko xâne apêti ka'aríneta óvokuke, koêkuti kó'iyeeovoku ne aríne, ómahiko xoko Jesus, koane koíteova Jesus koeku ípihea vô'u tutíkuke. ⁴¹Enómaka xâne úroevo ndémoniu koítovone. Koêku ipúhikopeahiko ne ndémoniu, koane koyúhoyea ya koati hónotike emo'úti:

—Iti koati Xe'exa Itukó'oviti —koéhiko.

Itea sayá'íkóa Jesus, pahukoâtihiko ákoyea okóyuho vo'oku éxeahiko itúkeovo Mésiya, enepone Páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne.

Koyúho emo'u Itukó'oviti ne Jesus*Mk 1.35-39*

⁴²Yuponíne ipuhíkopeane Jesus neko pitivóko, hane yóno xoko ákoyeaku apêti. Yane opósi'ixoane xanéhiko. Inixóponoane, ákone síkahiko pihópea. ⁴³Itea hara kíxovokoxoa Jesus:

—Ngónokoamaka ngoyúhoponea xoko po'ínuhiko pitivóko ra inámati ihíkauvoti koyúhoti kixoku koêku natíxea ne Itukó'oviti xapa xâne. Koati énomone mbahúkinokono yara kúveu mêum —kíxoane.

⁴⁴Énomone kíxoaneye koyúhoyea emo'u Itukó'oviti ne Jesus ya íhikaxovokuke hó'e júdeuhiko ya poké'exa Njúdeya.

Inúxotihiko íhikau Jesus iháxiu hókea*Mt 4.18-22; Mk 1.16-20*

5 ¹Po'i káxe, hane óvo ne Jesus xe'ókuke Mar-na Njenezâre. Yoko ákone yónoku ahíkuxeovo ne Jesus vo'ókuke neko êno xâne xokóyoke kahá'atihiko kámea emo'u Itukó'oviti. ²Ina noíxo pi'âti vatéke ne Jesus xe'ókuke ne úne. Áko'ohiko vatékenake ne numífkuxoti, únae neko vatéke. Koati evesékopotine, kipo'ífkopotine nómikuxope. ³Yane vesenekú koane Jesus neko po'i vatéke, ítuke Símaum, ina epemôa kali ahíkuxea upénoyeakuke úne. Vatá kóyene ne Jesus vatékeke íhikaxea neko êno xâne.

⁴Uke'éxone koyúhoyea ne Jesus, ina kixo Símaum:

—Yahíkuxa upénoyeakuke ra vatéke, ínamo kiriná'eka ne nímikuxope —kíxoane.

⁵Ina yumopâ Símaum:

—Íhikaxotí, herú kixo úti yóti ko'ítukeyea úti, itea ako ápahuina vêho. Itea vo'oku pehúkinu, ngurinó'ekoati ra númeringuxope, indukoâti ra péhoenonu —kíxoane.

⁶Ina kurinó'ekoa Pêturu yoko ha'ínehiko ne nómikuxope. Yane yupihovó koene êno hôe êho. Kalíhanini ekétokexea ne nómikuxope. ⁷Ina oenékoa ne ha'ínehiko ovoti po'íke vatéke epemoâti huvó'oxoponea. Yane pihínoanehiko. Puhí-puhí kíxoa neko pi'âti vatékenahiko. Kalíhanini yúpuririkeovohiko vo'ókuke. ⁸Noixoâne Simaum Pêturu neko koekúti, ipuyuké koéne nonékuke Jesus koane kíxea:

—Unaém, yahíkuxipunu vo'oku undi xâne pahukóvoti —kíxoane.

⁹Koati iyupáxovati Símaum yoko uhá koeti ha'íne neko koekúti, noixoânehiko ne êno hôe itóponehiko. ¹⁰Koane Teâku yoko Xuâum, xé'a Nzebêdeu, ha'íne Símaum yane itúkovoque, iyúpaxovamaka. Ina kixôa Jesus ne Símaum:

—Hako píke. Hainá'íkomo hôe yíxovonoe, itea indukópopitinoemo íhikaxoti xâne hókeonu —kíxoane.

¹¹Mikukópanehiko ne vatékene movó'iyekuke, kurí kixone uhá koeti ítukevo, yane pihónehiko ikéneke Jesus.

Koitóva Jesus neko yúvone lépara

Mt 8.1-4; Mk 1.40-45

¹² Ápe pitivóko símoku ne Jesus yanekôyo, tokópeaku hóyeno yúvone lépara herú kixeâti koxé'u. Simoné'e neko hóyeno xoko Jesus, ipúyukexea nonékuke koane ísu'okea nône poké'eke, ikoseânaxovati. Hara kixo Jesus:

—Unaém, enepo yakahá'a keítivonu, motóva —kíxoane.

¹³ Ina sipo'ókoa Jesus koane kíxea:

—Nghá'a, sesá'ipine ra yaríne —kíxoane.

Ehá'axo koyúhoa Jesus, má koépone ne aríne. ¹⁴ Ina ixikó'okoa Jesus ákoyea éto'oe. Hara kíxo:

—Yéxakapanapa ne sasedóti inuxínoti xanena úti hó'eke. Yamína iké'iparaxoke Itukó'oviti kuteâti páhoe Muíse yútoeke, yéxokovope itúkeovo yunatípotine —kíxoane.

¹⁵ Itea inamá'axone itohíneo xapa xâne koêku neko ítuke Jesus, kutí'inoke pihinoâti ênoti xâne kámokenoponea koane íteovahiko ne aríne. ¹⁶ Itea ápe ahíkuxeovaku Jesus ne xanéhiko motovâti itúkoponea orásaum ya mêum ákoti apêti.

Koitóva Jesus ne isayú'ixovoti ákoti ehevákapu múyo

Mt 9.1-8; Mk 2.1-12

¹⁷ Po'íke káxe ixómoti ihíkaxo ne Jesus. Yoko ápe farízeuhiko, enepone yuixóvoti hókea yútoe Muíse, koánemaka ne ihíkaxotihiko yútoe Muíse vataká koyêtiya. Ako tópi pitivóko úkohikeaku ya uhá koeti ipuxóvokuti ya Ngalíleya, koáne ya Njúdeya, koánemaka ya pítivokona Njeruzálem. Koati hána'iti ne xunako Vúnae Itukó'oviti xoko Jesus kutí'inoke koitóvati ne ka'arínatihiko.

¹⁸ Yane kenó'okone hóyenuhiko omoti po'i hóyeno isayú'ixovoti ákoti ehevákapu múyo. Ixané kíxeahiko pouke ómea, koane opósikeahiko kíxoaku ómea ne isayú'ixovoti nonékuke Jesus, ¹⁹ itea akó'oti évekoaku vo'ókuke neko êno xâne. Hukínóvoti alú'okeahiko ouke péti, ina kohínokinoahiko évekoaku koévesekea. Ixané kíxeane ne pouke koévesekea xoko kohínokinoakuhiko téya ne péti nonékuke Jesus xapákuke neko êno xâne. ²⁰ Noixoâne Jesus itúkeovo koati kuvovâti, ina kixôa ne isayú'ixovoti:

—Hoyenó, itúyopone pehúnevo —kíxoane.

²¹ Ina kixokókohiko ne éskiriba ihíkaxoti yútoe Muíse koáne ne farízeuhiko: —Kuti íkutixapovo ra hóyeno? Koati itúkovoti Itukó'oviti nê'e, vo'oku poéhane Itukó'oviti motovâ kotúyopea pahunévoti —kixókokohiko.

²² Itea éxea Jesus isóneuhiko, hukínóvoti kíxovokoxea:

—Na koeti kixíneanenoeye ne iséneu? ²³ Kuti itukóvoxo ákoti hé'onoke'e, ngíxea ra isayú'ixovoti: “Itúyopone pehúnevo?” áko'o, “Yéxépukapa, yenápa” ngíxea. ²⁴ Itea kó'oyene, yexoâtinenoemo ápeyeya njunáko yâye yara poké'e ngotúyopea pahunévoti, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne —koéne.

Ina kixôa Jesus ne isayú'ixovoti:

—Mbahúkopi yexérukopi, viyápa ne peúke, pihépa yóvokuke —kíxoane.

²⁵Koati énomone yaneko ókoku ôra, xépu koépone neko hóyeno nonékuke neko xanéhiko, ina veyopâ ne pouke tunúkuheixovokumeku, yane pihópone óvokuke koane iháyu'ikopea Itukó'oviti. ²⁶Yupíhovahiko iyúpaxeova uhá koeti xâne noixoâti, koane iháyu'ikeahiko Itukó'oviti vo'ókuke. Êno hána'iti píkeahiko koane kó'iyea:

—Imáko koêku ra hána'iti iyupánevoti noíxone úti kó'oyene —koénehiko.

Inâ ihaxíkoa Jesus ne Lévi

Mt 9.9; Mk 2.13,14

²⁷Yanê'e, koêku ukóponea ne Jesus, ápe hóyeno noíxone, koperáxinoti nâti, vaata koyêti xoko kóperaxoku. Lévi koéha. Ina kixôa Jesus:

—Kiná'aka ingyeneke —kíxoane.

²⁸Yane xepú koéne Lévi. Kurí kíxoane uhá koêti neko itúkovoqe, yane pihóne hókea Jesus.

Iníkoa Jesus ne xanéhiko pahukóvoti

Mt 9.10-13; Mk 2.15-17

²⁹Ina itúko êno hána'iti nikaxóvoti ne Lévi óvokuke. Êno po'ínuhiko koperáxinoti nâti kaha'íneati mesáke, koánemaka po'ínuhiko xâne húpiu. ³⁰Yane enepohikone farízeu koánemaka ne éskiribahiko hokotímaka isóneu evo farízeu, kapáhakino va ne íhikauhiko Jesus. Hara kíxovokoxoahiko:

—Na koeti ínikingeanoe ne koperáxinoti nâti yoko xâne pahukóvoti?

³¹Ina kixovókoaxo Jesus:

—Enepohikone xâne ákoti yuvâti, ako okónoko ipixáxoati. Poéhane ka'aríneti konokôa. ³²Haina nzimínoti xâne ponóvoti kixoku itúkeovo, itea hane nzimínó xâne pahukóvoti maka ikátivexane isóneuke ne pahúnevo koane kuríkopea —kíxovokoxoane.

Koyuhôa Jesus nókone kó'iyea ne xâne enepo jejuá kôe

Mt 9.14-17; Mk 2.18-22

³³Ínamaka apê xanéhiko kixoti Jesus:

—Enepohikone íhikau Xuaum Mbátita koánemaka ne íhikauhiko farízeu, kóyekune jejuá kó'iyea koane itúkea orásauum. Kene íhikeuhiko, anéko níkeahiko —kíxoanehiko.

³⁴Ina kixoáhiko Jesus:

—Yusíkoikopomea pehúki jejuá kó'iyea ne húpiu kasátuxoti koêkuiko ápeyeya ne koyénoti xapákuke? ³⁵Itea simóvotimo káxe veyópeokonokumo ne koyénoti xapákukehiko. Hainápo, jejuá koetímó yaneko káxe —kíxoanehiko Jesus, kixopóvoti yane éxetina.

³⁶Ina kixovókopamaka Jesus:

(Lúka 5.37-39)

—Ako xâne veyoti inámati ipovóti itukoâti ihápa'akope xoko kúxoti ipovóti, vo'oku mani koukóponoati ívarereoku ne kúxotine ipovóti —kíxovokoxoanemaka, ihókoati inámati ipovóti ne ihíkavoti íhikaxone ákoti akutêa ne kúxoti hó'e xâne.

³⁷Ina kixovókokopaikomaka Jesus:

—Ákomaka yusíka unákeovo inámati víyum ya yékoteno íhaku, itukéti ya vakamóto, mará'inamo ívarerea ne yékoteno íhaku enepo ihiyáka ne inámati víyum. Yane mani evókovoti ne víyum koánemaka ne íhaku. ³⁸Itea konókoti ímeokono inámatike íhaku ne inámati víyum, (yane ako évakapu ne íhaku koáne ne ovâti). ³⁹Itea ako ápahuina xâne kaha'âti ne inámatiko víyum uke'éxoane énoyeova ne kúxoti víyum, vo'oku hara koe isóneunoa: “Koati únateoxo ne kúxoti víyum” koéne isóneu —kíxovokoxoanemaka Jesus, exókoatihiko itúkeovo koati pó'iti koêku ne inámati ihíkavoti ítuke yane kúxoti ihíkavoti.

Jesus exêa koêku ne sâputu, káxe koati sasá'itino júdeuhiko

Mt 12.1-8; Mk 2.23-28

6 ¹Koati sâputu yanekôyoke vékeahiko evo Jesus kali xêne vekoti kavâne ya kaxena itóvope ha'i nonéti. Koêku vékeahiko koane marékea ha'i tiríku ne íhikauhiko, koane xokéxea, nikoâtihiko. ²Yane ápe farízeuhiko, enepone yuixóvoti hókea yútoe Muíse kixoâti:

—Na koeti itíkinonoe koekúti ákoti parexá'avea hó'e úti yútoeke Muíse vitúkea ya sâputu?

³Ina yumopâ Jesus:

—Ákoikopo yíhoikiku ya emó'uke Itukó'oviti koêku ítuke Ndávi mekúke yaneko epékoa hímakati koánemaka ha'ínehiko? ⁴Énomone yaneko úrukeovaku Ndávi neko óvoku Itukó'oviti enepo veyôa neko pâum ikó'iparaxokonoke Itukó'oviti. Yane níkoa, koane poréxeamaka ne ha'ínehiko upánini ákoyea paréxa yútoe Muíse níkeokono, vo'oku poéhane sasedótihiko inuxínoti xanéhiko hó'eke motovâ níkea.

⁵Ina kixoáhikomaka Jesus:

—Koati undíne exêa koêku ne sâputu, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne —kíxoanehiko.

Koitóva Jesus ne hóyeno timó'uti

Mt 12.9-14; Mk 3.1-6

⁶Po'íke sâputu, úrukova Jesus ne sinâgoga, enepone íhikaxovoku hó'e júdeuhiko, yane íhikaxone. Yoko ápe hóyenoya timó'iti poixo'o vò'u éxopeke. ⁷Ápemaka éskiribahiko yoko farízeuhiko ixómoti ivokó'oko Jesus koíteovamo neko hóyeno ya sâputu, oposí'ixoti évekinoaku yúho ítúkeovo pahukóvoti ne Jesus enepo kaitápa. ⁸Itea exó kíxea Jesus isóneunoahiko. Yane hara kíxea ne hóyeno timó'iti poixo'o vò'u:

—Yexépuka, xe'ó yákoé nonekútike —kíxoane.

Yane exépukone ne hóyeno. Xe'ó koéne nonekútike. ⁹Ina kixovókoxo Jesus neko éskiriba yoko farízeu:

—Na kó'inoaye iséneu? Pahúkovi Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muíse vitúkea únati ya sâputu? áko'o vitúkea váhere, koíteovo uti ka'aríneti? áko'o sikó kíxea úti ivókeovo —kíxovokoxoane.

¹⁰Yane pono-ponó kixínoane úke Jesus uhá koêti neko xâne apêtiya. Ina kixôa ne hóyeno:

—Kepáya'akapa ne veð'u —kíxoane.

Koáne, kapáya'akopane ne vò'u. Yane unátipone. ¹¹Yupihovó koénehiko ímaikexeovo neko éskiribahiko koane yúho'ixeokoko, oposíkoti kixókumo ítea íkorokea Jesus ya yumópope.

Noivókoxo íhikauhiko ne Jesus

Mt 10.1-4; Mk 3.13-19

¹²Yaneko káxehiko, pího Jesus oukeke kali mopôí itukóponoti orásaum. Herú kixo yóti yúho'íxea Itukó'oviti. ¹³Yuponíne, iháxikoanehiko neko xâne hokoâti. Yane noivokoxone nduse koêti xapákuke. Yoko ápostulu íhaxeamaka Jesus neko nduse koeti noivókoe. ¹⁴Harâ'ahiko íha: Símaum, eneponeko íhaxopone Pêturu; yoko Ándere, po'ínu Símaum; koane Teâku; Xuâum; Filípi yoko Mbatulúmeu. ¹⁵Ina apémaka Máteu; Túme; Teâku, enepone xé'a Áfeu; yoko Simaum Nzelóti; ¹⁶koane Njúda, enepone xé'a Teâku; yoko Njúda Iskarióti, eneponeko ítúkohevoti koeku hókea Jesus kurikoâti xapa xanéhiko puvâti.

Po'ínuhiko koítovone Jesus

Mt 4.23-25

¹⁷Evesékopeane kali mopôdi ne Jesus, xané kixópa íhikauhiko. Hane óko xoko kutípu'iyeeokokoku ne poké'e xoko óvoheixoku êno po'ínuhiko xâne hokó'ixoati. Koati êno xâne ukeâti uhá koeti Njúdeya yoko Njeruzálem, koánemaka Tíru yoko Sídom, enepone pitivókohiko ovoti xe'o mar. ¹⁸Simínotihiko kámokenoponea Jesus yoko épemea koíteova ya arínehiko. Ápe xâne úroevo ndémoniu koítovonemaka Jesus. ¹⁹Uhá koêti neko êno xâne, aínovo kaha'âti sipó'okoponeahiko Jesus vo'oku ápeyea xunáko ipuhíkeati xokóyoke koitóvati uhá koêti neko ka'arínatihiko.

Koeku xâne koati únati koêku nonékuke Vúnae

Mt 5.1-12

²⁰Ina komomâ Jesus ne íhikauhiko. Hara kíxovokoxoa:

—Koati únati kêku, itínoe hokónuti ákoti apeínoati, vo'oku yenópotimo xoko natíxoku Itukó'oviti vanúkeke.

²¹—Koati únati kêku, itínoe hokónuti épeu hímakati yara koêku kó'oyene, vo'oku ákomo konokínovopiti káxehiko keno'ókoti.

—Koati únati kêku, itínoe hokónuti iyôti koêku kó'oyene, vo'oku eloképotimo yokóvo káxehiko keno'ókoti.

²²—Koati únatinoe kêku pivakána, koane kepúhikapakana xapákuke xâne kírivokoevo, koane itukáheakana kêku, koane yokoyúhokonomaka itíkivo ákoti aunáti vo'ónguke, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne. ²³Aélokenoe yokóvo simapúne káxe kíxikononeye. Yupihovó ákoe elókeyea yokóvo, vo'oku koati hána'itimo némoepo vanúkeke xoko Itukó'oviti. Yoko koati kíxoakunehikomaka yoxúnoekene púveahiko neko porófeta koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke.

²⁴—Itea koati kotívetimo kêku, itínoe iríku yuixóvoti kouhepekea kóyeku yara kúveu mêum, vo'oku koékuikonemo ne úhepeko kéyeku yáye yara kúveu mêum.

²⁵—Koati kotívetimo kêku, itínoe kutí koeti xâne imatáxovotine ákoti nókone, vo'oku keno'ókoti káxe, kutí ketímo épeu hímakati. Koati hána'itimo ikénoko'ixivo.

—Koati kotívetimo kêku, itínoe ekóvoti, yuixóvoti kouhepekea kóyeku yáye yara kúveu mêum, vo'oku keno'ókoti káxe iyénotinoemo hána'iti tiveko kékumo.

²⁶—Koati kotívetimo kêku, itínoe ínixonone uhá koeti po'ínuhiko xâne yánavokoevo itíkivo únati, vo'oku énomone kíxoaneye yoxúnoekene iháyu'ikea ne porófetahiko ákoti itukapu koati kaná'uti ovoxe Itukó'oviti mekúke —kíxovokoxoane Jesus.

Ako omótova itúkoponea ésa'i ne váhere ítukeinokono

Mt 5.38-48; Lk 23.34; Át 7.60; Rm 12.14

²⁷Ina kixovókokopaikomaka Jesus:

—Hara ngixópinoe, itínoe kamokénonuti: Hákonoe motovâ yokóvo ne xâne itukínopiti váhere. Itíkina únati ne xâne puvópiti. ²⁸ Yépe mina Itukó'oviti unako koêku ne hupará'ikopiti. Itíkinamaka orásaum ne itukóheoti kêku. ²⁹ Áva ipusóhovo xopiti, síkeanemaka ipúsokea poixó'oke. Koane áva hu'uxópiti keápana, síkeane omópeamaka ripíno. ³⁰ Heú koeti epemópiti itikevo, peréxa. Koane áva veyoti itikevo, hako hi'ixópa. ³¹ Kuteâti kehá'ayi unáko kixópiku ne xanéhiko, énomonemaka íxeaneye ne po'ínuhiko xâne kírivokoovo.

³²—Enepo itukapu póhutine xâne ákoti omotóvopi okóvo ako omótova yokóvo, apêtikopomo némoepo xoko Itukó'oviti vo'ókuke? Muhíkova xâne váhere kixoku itúkeovo, ákomaka omótova okóvo ne po'ínuhiko xâne ákotimaka omótova okóvo. ³³ Itukapu póhutine xâne itukínopiti únati itíkopino únati, apêtikopomo némoepo xoko Itukó'oviti vo'ókuke? Muhíkova xâne pahukóvoti itoa kíxeaneye. ³⁴ Koane itukapu póhutine ívexo ne xâne yéxone poréxopeopimo ívexoake, apêtikopomo némoepo xoko Itukó'oviti vo'ókuke? Muhíkova xâne pahukóvoti, ívaxomaka po'ínuhiko xâne pahukóvoti koêku éxea poréxopeamo ívaxoake. ³⁵ Itea hara ngixópinoe, hako motovâ yokóvo ne xâne puvópiti, koane itíkina únati. Ívexamaka ákoti kixâ poréxopeopeamo ne ívexoake, yane koati hána'itimo ne íperapomo xoko Itukó'oviti, koane itínoemo koati xe'éxaxapa Itukó'oviti, enepone koati payásoti ya uhá koêti. Vo'oku muhíkova ne xâne ákoti íkará'ixapu xokóyoke, koánemaka ne koati váhere xâne, kóseana Itukó'oviti. ³⁶ Itíkapuikopo seánati kuteâti koêku ne Yá'a íhae vanúke.

Ako yusíka vitúkeovo xâne húketi isóneuno po'ínuhiko xâne

Mt 7.1-5; Rm 2.1-3

³⁷—Hákonoe itikovo xâne húketi isóneuno po'ínuhiko xâne, inixeâti itúkeovo pahukóvoti enepo hákoti yexôa koêku, vo'oku kúteanemakamo kixékonoku. Hákomaka keyuhôa kónokea ipíhoponeokono ne xâne ákoti koati yéxi koêku, vo'oku kúteanemakamo kixékonoku. Koane hákomaka yunakôa iséneuke ne váhere ítukeinopi po'ínuhiko xâne, itea kutí íxea ákoti váherexeaku ítukeinopi. Yane kúteanemakamo kixékonoku.

³⁸—Ú'uso yákoye peréxi nókone po'ínuhiko xâne, vo'oku kúteanemakamo kixékonoku. Hanemo koéneye némoepo, kuteâti koêku ísahikea ovâti ne xáku vo'oku ákoyeane yónokuya, enepo yupihóvone yutútukeokono kopuhíkokono, vo'oku kuteâti kíxeaku ne po'íhiko xâne, kúteanemakamo kixékonoku —kíxovokoxoane Jesus.

³⁹Ina itukínoahikomaka íhokoake ne áha íhikaxea. Hara kíxovokoxoa: —Ako yusíka hiríkea komítiti ne po'i komítiti vo'oku enepo hiriká, uhá koetímo ne pi'âti íkorono'ekeovo uhorókuke. ⁴⁰ Enepone ihíkaxovoti, haina énomone payasô ya ihíkaxoati. Itea uhá koeti ihíkaxovoti, itukovo koati únati íhikaxeokono, kutipasí koetímo ihíkaxoati.

⁴¹—Na koeti yíxínova kemómoyi ne kutí koeti kalíhuti koekúti yonoti ukékuke po'ínu xâne koêku ákoyea ínixepa ne kutí koeti koati hána'iti itátane

tikóti yonoti yukékuke? ⁴²—Na kíxeaye yéxoki po'i xâne pahúnevo koêku ákoyea ínixepa ne pehúnevo? Mani kutí keti xâne ákoti eapâ ne hána'iti itátane tikóti yoneâti ukéku, itea kóyeane kíxea ne po'ínu: “Mbo'inú, veyámbinapeavo ne kali koekúti yonoti yukékuke” kixoâti. Itínoe ikútixapovoti sasá'iti yane po'ínuhiko xâne, viyápavo inúxotike ne kutí koeti hána'iti itátane tikóti yonoti yukékuke maka sásasa ákoyepone ínixi, ínamo omótova viyópi ne kutí koeti kali koekúti yonoti ukékuke ne pe'ínu —kíxovokoxoane Jesus.

Kixoku itúkeovo éxeokono ne xâne

Mt 7.16-20, 12.33-35

⁴³Ina kixovókokopaikomaka Jesus:

—Ako únati xuve tikóti poréxoti váhere há'i. Kúteanemaka koêku ne xuve tikóti ákoti aunáti, ákomaka parexa únati há'i. ⁴⁴Uhá koeti xuve tikóti, hane éxeokono há'i pôreu. Vo'oku ako veyákana figu xuvékuke topekóxe. Koane ákomaka veyákana úva ya xuvékuke ka'áveti nonéti xapa úhiti. ⁴⁵Enepone únati xâne, aínovo únatinoe koyúho vo'ókuke ne únatinoe koekúti unakóvoti isóneuke. Kene ne váhere xâne, aínovo ákoti aunáti koyúho vo'ókuke ne váhere koekúti unakóvoti isóneuke.

Pi'âti kó'iyevoku poéheve péti

Mt 7.24-27

⁴⁶—Na koeti “Unaém, Unaém” kixínenunoe koêku ákoyea itíka ne mbáhoenopinoe itíki? ⁴⁷Uhá koetíhiko ne xâne simónuti koane kamokénoati ra emó'um yoko itukoâti, ⁴⁸hane koéneye hóyeno itúkoti péti, upénoti kehókea inúxotike imókone itopóno mopô, ímoaku poéheve ne péti. Uséxoane ne péti, keno'ókone êno koiníkoti. Yane kayákakoane ne péti, itea ako íkaraka vo'oku kókoyuse kíxeokono itúkeokono. ⁴⁹Itea enepone xâne kamokénoati ra emó'um ákoti itukâ, hane koéneye xâne itúkoti péti ákoti itukína poéheve inúxotike. Pohu oúke poké'e ímoa. Keno'óko êno koiníkoti huvêo kayakákoati ne péti, ako oríko íkorokea. Yane heu-heú kôe itáhineyeva ne péti —koéne.

Koitóva Jesus neko ahínoe tuti húndaru íhae Róma

Mt 8.5-13

7 ¹Ukeléxoane Jesus koyúhoinoa xanéhiko neko uhá koeti íhikaxeake, ina aukópovo ya Kafanâum. ²Yoko ápe tuti húndaru íhae Róma yane pitivóko apêti ahínoe ka'aríneta. Koati énotine koêku ne ahínoe, kahá'atine ivókeovo. Yoko yupíhova ákoyea omótova okóvo tuti húndaru neko ahínoe. ³Eyekóxoane tuti húndaru koeku ítuke Jesus, pahúkone tutíhiko júdeu xoko Jesus épemopoinoa xanépea óvokuke koíteova ne ahínoe. ⁴Simohíko neko pahoéti xoko Jesus, hopeno-hopeno kíxoa éhakeovo píhea. Hara kíxoa: —Enepone hóyeno pahukó'oviti, koati motokeâti hivó'oxoponi, ⁵vo'oku koati ínikone viyénoxapa júdeu, koane itúkinovi víhikaxovoku hó'e úti —kíxoanehiko.

⁶Yane xanépoanehiko Jesus. Ye'éxeane óvoku, pahúkoa tuti húndaru ne ínikonehiko kixópoinoa Jesus:

—Unaém, mbuvâti mboréxeopi itukéti. Ako yomótokea yûrukivo kalfke óvongu. ⁷Énomonemaka ákoino mbîha xikóyoke ininjoâti ákoyea omóndokea yúnzo'ixoponeopi, iti hána'iti teyonéti. Pohu pahú íxea unátipea ne anzínoe yákokene xoko yóvoheixoku, yane unatípotinemo. ⁸Vo'oku undímaka hóyeno konókoti itúkea páhoenonu payásoti ya undíke. Koane ápe húndaru konókoti itúkea mbáhoenóa. Poéhane kónoko “Pîhe” ngíxea, yane pihotíne. Kene po'ínu “Kiná'aka” ngixôa, keno'ókotine. Koane “Hara itúka” ngixôa ne anzínoe, itúkoa ne mbáhoenóa itúkea —koéne emó'u neko tuti húndaru páhoe xoko Jesus.

⁹Kamoáne Jesus neko emó'uinoá, yupíhova iháyu'ikea neko hóyeno. Ina sa'irí'okinova ne xanéhiko hokoâti koáne kíxovokoxea:

—Ako noínjeaku xâne koati kuvovónuti kuteâti ra hóyeno, muhíkova xapákuke viyénoxapa íhae Izaráe —koéne.

¹⁰Yane káyukopovonehiko neko pahoéti óvokuke tuti húndaru, yoko inú'ikopane unátipeane neko ahinoéti.

Koexépukopa Jesus xé'a ne sêno ivokóvoti îma ya Nâim

¹¹Ikénépoke, pihóne Jesus ya kali pitivóko koéhati Nâim, koane íhikauhiko xánae. Enómaka po'i xâne hokó'ixoati. ¹²Ye'éxeane páhapetea ne pitivóko, apé koéne xanéhiko ipuhíkeati, ekoxóponoti xé'a sêno ivokóvotine îma. Yoko ako po'ínu xe'éxa neko sêno, poéhane nekôyo. Êno xâne íhae ne pitivóko xaneâti neko sêno. ¹³Noixoâne Vúnae êno ne ivokóvoti, yupihovó koéne kóseanayea.

—Hako iyêo —kíxoane Jesus.

¹⁴Ina ahi'ókovaxo Jesus ne koínoyeokonoke, koane ípihea vô'uya. Yane xe'okó koénehiko neko koinoâti. Ina kixôa Jesus neko ivokóvoti:

—Hemenó, mbahúkopi yexépukopi —kíxoane.

¹⁵Yane vatá koépone neko ivokóvoti, koane turíxopeovone koyúhoyea. Ina kixôa Jesus neko sêno:

—Anéyepo ra xí'a —kíxoane.

¹⁶Yupihovó koene píkea uhá koéti neko xâne koane iháyu'ikeahiko Itukó'oviti. Hara koéhiko:

—Anéye koati teyonéti porófeta xapákuke úti. Koati simotíne ne Itukó'oviti xapákuke úti kóseanayeovi, uti xanéna —koéhiko.

¹⁷Enepora koekúti, ítuke Jesus, ako malíka yónoku eyékoxeokono ya uhá koeti poké'exa Njúdeya, koánemaka ya ipuxóvokutihiko ákoti ahikâ.

Ápe páhoe Xuaum Mbátita xoko Jesus

Mt 11.2-19

¹⁸Ápehiko íhikau Xuaum Mbátita koyuhópinoti Xuâum uhá koéti neko ítukevo Jesus. Yane iháxikoane Xuâum pi'âti íhikau, ¹⁹ina pahukoâmaka

xoko Vúnae épemoponea itúkeova ne Mésiya, kúxone xâne símeamo, áko'o kónokeako kúxea po'ínu. ²⁰Simoné'ehiko neko pi'âti xoko Jesus, hara kíxoane:

—Xuaum Mbátita pahukó'ovi vépemoponeopi itúkeovo îti ne kúxone îti símeamo, áko'o kónokea kúxeako uti po'ínu —kíxoane.

²¹Énomone yaneko ókoku ôra, êno ka'aríneti koítovone Jesus koane xâne yúvone koati kotíveti arinéti yoko xâne úroevo ndémoniu. Enómaka komítiti koítovone. ²²Ina kixôa Jesus ne páhoe Xuâum:

—Yaúkapapu xoko Xuâum. Yéta'akapa koêku ra neíxone koáne ra kémone, ínixoanehiko ne komítiti, yonópeanehiko ne mohéveu, koane unátipeanehikomaka ne xâne yúvone lépara. Yéta'akapamaka kamópeane ne mókere, yoko iyúkopeovone ne ivokóvoti, koane koyúhoyeovone ne inámati ihíkavoti ítuke Itukó'oviti xapa xâne ákoti apeínoati. ²³Yoko koati únati koêku ne xâne ákoti opoé'ainonu isóneu —kíxoanehiko.

Ihayú'ikoa Jesus ne Xuaum Mbátita

²⁴Pihopónehiko neko páhoe Xuâum xoko Jesus, turíxovone Jesus koyúhoino xanéhiko koeku Xuâum. Hara kíxovokoxoa:

—Enepo pihenê neíxoponi Xuâum ya mêum ákoti apêti, kutí'ikopo kixónoe neíxi? Xâne muyá'iti kuteâti koêku hí'e kayákae ihunóvoti? Ako kalíhuina. ²⁵Kutí'ikopoya ne neíxopono? Hóyeno yupihóvoti úhe'ekea ípovo? Ako kalíhuina kó'iyeaneye ko'ípovoyea nê'e. Vo'oku xâne únatinoe ko'ípovoyea, enepone apêtimaka uhá koeti kó'iyevovoku únatinoe koekúti ya xokóyoke, poéhane óvokuke nâti óvo. ²⁶Kutí'ikopoya ne neíxopono? Porófeta koyúhoti emo'u Itukó'oviti? Êm, koati porófeta nê'e, yoko koati ngxópitinoe yupíheovo anú'ukea itúkeovo teyonéti ya po'ínuhiko porófeta. ²⁷Vo'oku hara koe yuho Itukó'oviti emó'uke vo'ókuke neko neíxoponone:

“Mbahukoâtimo timúneke ne koyuhó'inonuti emó'um, maka míhe'akinapine yoxéne itíki índukexeopike xapákuke xâne” kôe.

Malaquias 3.1

²⁸—Koati ngxópitinoe: Xapákuke xâne yara kúveu mêum, ako teyonéti ya Xuâum. Itea upánini itúkeovo koati hána'iti teyonéti ne Xuâum yáye yara kúveu mêum, koati yupihóvotimo anú'ukea itúkeovo teyonéti ya Xuâum ne xanéhiko ya natíxokuke Itukó'oviti, muhíkova ne koati ákoti apayáso xapákuke —kíxovokoxoane Jesus neko xanéhiko.

²⁹Uhá koêti neko kameâti yúho, muhíkinova ne koperáxinotihiko nâti, éxokopovo ínixeá itúkeovo koati ponóvoti ne yuho Itukó'oviti vo'oku ikótivexea isóneuke ne pahúnevo, koane áhikeovo xoko Xuâum. ³⁰Itea enepohikoneko farízeu, yuixóvoti hókea yútoe Muíse, yóko'o ne ihíxaxoti júdeuhiko ya hó'eke, ako áhikapu xoko Xuâum vo'oku ákoyea akáha'a ne mani ahá'inoa Itukó'oviti. ³¹Ina kixovókokoxopaikomaka Jesus:

—Kutimea motóvo ínzokea ra xanéhiko apêti yara káxehiko kó'oyene? Kutimea koéneye? ³²Hara ínzokoa kalivónohiko vataká koyêti ya

none ovokúti ákoti ínixonone unáko apê po'ínuhiko kalivôno kaha'âti ikómohixea. Yane hara kixókonohiko: “Voxone oxokénati, móhikena elóketi okóvo, itea ákonoe yakáha'a kemóhiyi. Yane vimókovonemaka akene imokó'ikoti ivokóvoti, itea ákomaka yakáha'a” —kixókonone.

³³Ina kixovókokoxopaikomaka Jesus neko xâne:

Énomonemaka kénenoeye, vo'oku simóne Xuaum Mbátita yuixóvoti jejuá kó'iyeya yoko ákoyea énapu víyum, itea ako ínixeane unáko. “Úroeo ndémoniu nê'e” kíxeanoe. ³⁴Ina nzímo xepákukenoe iníngoti xâne, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne, itea ákomaka ínixeane unáko. Hara kôe iséneunonu: “Koati nípati yoko énovokenati víyum ne hóyeno, koane yómoti aínavokoxeovo koperáxinoti nâti yoko po'ínuhiko xâne pahukóvoti” kixénunoe. ³⁵Itea enepone koati kaná'uti exóneti, kóyeanemo iyúseyea kó'iyeaneye vo'oku kixoku itúkeovo ne xâne hokoâti —kíxovokoxoane Jesus.

Ovohévexoa sêno ne Jesus

³⁶Ápe farízeu itaíkoti Jesus njántaxoponea óvokuke. Simoné'e Jesus óvokuke, ivátakone xe'o mêsa. ³⁷Yane apé koene sêno íhae neko pitivóko yupihóvati éxeokono ákoyea aúnnati kixoku itúkeovo. Eyekóxone níkóponea Jesus óvokuke farízeu, omó kixone íhaku xêru, itukéti ya hopú'iti mopôí iháxoneti alabásturu, puhí koatí'iko ovâti. ³⁸Simoné'e neko sêno, akéneke Jesus véko ahí'okeova ixómoyea íyo koeku kaláka'ikea heve Jesus, koane kíhuhevexopea ya híyeu tûti, yoko siúnoneyea hêve, koánemaka óvohevexea xêru ómone. ³⁹Noixoâne farízeu, enepone itaíkoti Jesus, hara koe isóneunoa: “Eneponi itukápuxo porófeta, páhoe Itukó'oviti koyúhoyea emó'u ra hóyeno, mani exoâti itukóvotiye ra sêno isú'okovati itúkeovo ákoti aunáti kixoku itúkeovo” kôe isóneu. ⁴⁰Ina kixôa Jesus neko farízeu:

—Simaúm, anéye ânja ngoyúhoinopea.

—Yokóyuhokopo ihikaxotí —kíxoane Símaum.

⁴¹Ina kixôa Jesus:

—Ápe pi'âti hóyeno orevéxoti po'i hóyeno, poéha orevéxoati singu koeti séndu pe'u tiúketi, kene ne po'ínu, sinkoénta koe pe'u tiúketi orevexoake.

⁴²Itea ákone tiúketina ne orevéxoatihiko mani poréxopeake. Yane koyúhoinoane hóyeno iváxoati ne tiúketi ákoyeane okónokoa poréxopea neko orevexoake. Yane pi'âti orevéxoti, kutimo itukóvo yupihóvati ákoyea omótova okóvo ne hóyeno iváxoati tiúketi? —kíxoane Jesus.

⁴³Ina kixôa Símaum:

—Ya inzóneuke, hanemea ako omotóvaxo okóvo xu'ínati oréveu —kíxoane.

—Koati únati yimópope —kíxoane Jesus.

⁴⁴Ina inonéxinova Jesus ne sêno. Yane hara kixo Símaum, kaha'âti kouhupu'ikinoa kixó'ekone ne xêti itukeinoake:

—Neíxoane ra sêno? Kó'oyene koêku úrungeova ra kúveu yóvoku, ako kali peréxanu úne ngipóhevexovope, kuteâti kixóvoku xâne xo'opeínokoko. Kene

ra sêno, ho'ouke veínoa kipóhevexeonu yoko kíhuhevexopeonu ya híyeu tûti.
 45 Koeku nzímea yâyeke, ákomaka sínaneanu. Kene ra sêno, ukeátine inâ urúngovo kúveu yóvoku, ako âka siúnoneyea njêve. 46 Ákomaka yáhipu'ikanu óliu inâ nzímo yóvokuke. Kene ra sêno, xêru veínoa óvohevexeonu. 47 Ênomone ngixínopi: Enepora sêno, sasá'ipeane ne êno pahúnevo. Koati yupihóvati ákoyea omótovonu okóvo. Itea koseánakono xâne ákoti koati pahúnevo, kúteanemaka kalfhuyea ne ákoyea omótova okóvo ne xâne koseánati —kíxoane.

48 Ina kixoá'ikomaka Jesus neko sêno:

—Sesá'ipine ne pehúnevo, ngotúyopinopeane.

49 Yane hara kixókoko neko ha'ínehiko ya xe'lo mêsa:

—Kutimea itukóvoye rà'a? Muhíkova pahunévoti koyúho kasása'ikoepa.

50 Ina kixopâmaka Jesus ne sêno:

—Itévone vo'oku kívivonu. Aúhepepone iséneu koêku pihépi —kíxoane.

Senóhiko huvó'oxoti Jesus ya nókone

8 1 Yane pihóne Jesus xapa uhá koeti pitivókohiko koane ipuxóvokutihiko koyuhoâti ne inámati íhíkavoti, enepone kixoku natíxea ne Itukó'oviti xapa xâne. Koane xáneheixoane ne nduse koeti íhíkau. 2 Ápemaka senóhiko úroveo ndémoniu, koítovone Jesus, xanéheixopatine, yoko po'ínuhiko sêno koítovone ya aríne. Xapákuke neko senóhiko, ápe Mâriya koéhatimaka Mandálana, eneponeko kópuhikopeake Jesus seti koeti ndémoniu. 3 Ápemaka Xuâna, yeno Kúza, hóyeno ko'ítúkeinoti Êrodi, enepone nâti. Ápemaka Súzana, koane enómaka po'ínuhiko sêno iko'ítukexoti apéinoati, huvó'oxope evo Jesus ya nókone.

Éxetina Jesus apêti íhokoake koeku nôti

Mt 13.1-9; Mk 4.1-9

4 Yupíhovo êno xâne pihinoâti ne Jesus. Ho'uxo-ho'uxó kó'inoahiko ukeâti po'íkehiko pitivóko. Ina itukínoahiko Jesus xêti apêti íhokoake ne âha íhikaxea. Hara kíxovokoxoa:

5—Ápe hóyeno nopónoti ake nonéti. Koeku kásahikea, ápe irihíkovoti xe'ókuke xêne. Yane kapásikexokono, ínamaka keno'óko hó'openo ôti nikopâti. 6 Kene po'ínuhiko, írihikovo xoko enó'iyeku mopô. Ihonópone, movohí koéne vo'oku ákoyea alákahi ne móte írihikovoku. 7 Koane ápemaka irihíkovoti xapa tópe. Xané kíxoane tópe payákeyea ne nonéti. Yane ákone oxéne payákeyea ne nonéti vo'oku huruvokó kó'iyea tópe. 8 Ina apémaka irihíkovoti únatike poké'e. Koati únati íhonopea nê'e. Poréxopo póhuti séndu há'i ne póhuti áke —kíxovokoxoane.

Ina kohonóxoxo emó'u ne Jesus kó'iyea:

—Koêkuti kamoâti ra yúnzo, ivávaka —koéne.

Kouhápu'ikopa Jesus koêku ne éxetina

Mt 13.10-23; Mk 4.10-20

9 Ina kixo Jesus ne íhikauhiko:

(Lúka 8.5-8)

—Kuti kixó'eko ne yéxetina?

¹⁰Ina yumopâ Jesus:

—Koati itínoe porexókono éxea koêku ne koekúti ákoti po'i exoâti, koêku ne natíxea Itukó'oviti xapa xâne, itea ya xapákuke po'ínuhiko xâne, konókoti itúkeovo exetínati apêti íhokovoke veínokono íhikaxeokono. Yane enepo naixâ, kutí koetimo ákoti inixâ, koane enepo kamâ, ákomo éxina isóneu kixó'ekone.

¹¹—Hara koe kixó'ekone ra énjatina: Enepone ake nonéti, emo'u Itukó'oviti kixó'eko. ¹²Enepone irihíkovoti xe'ókuke xâne, kixo'ékoti xâne kamokénoati ne emo'u Itukó'oviti, ina keno'óko ne Ndeâpu veyopeâti ne emo'u Itukó'oviti isóneuke, puinoâti koíteova Itukó'oviti eneponi akutípoaxo. ¹³Kene eneponi irihíkovoti xapákuke mopôï, énomone kuteâti xâne ivavákoati ne emo'u Itukó'oviti koeku kámea, xaneâtimaka hána'iti elókeko okóvo. Itea vo'oku kutí kó'iyea nonéti ákoti poéheve, ako áxu'íkene hókea, yane itavókeatine enepo simôa tiú'iti koekúti hixópeokonoke. ¹⁴Kene eneponi irihíkovoti xapa tôpe, hane kixó'eko xâne kamokénoati ne emo'u Itukó'oviti, itea koêku xu'íkene yea, turíxovone pepókexea isóneu vo'oku nókone yara kúveu mêum, koane íyokeovomaka po'ínuhiko koekúti, yane ako únati ítukeino Itukó'oviti. ¹⁵Kene eneponi irihíkovoti únatike poké'e, énomone kuteâti xâne itípakovoti isóneu, kutipoâti ne emo'u Itukó'oviti enepo

kamôa, koane unakoâtimaka isôneuke. Yane êno únatinoe ítukeino Itukó'oviti vo'oku ákoyea kamúya'ikapu ikéneke —kíxovokoxoane.

Koêku yúku kouhápu'ikoti

Mt 4.21-25

Ina kixovókokoxopaikomaka:

¹⁶—Ako ihúxoti yúku xovopu'í kixoâti, itukovo imoâti opékuke ípe, itea hane ímoa xoko koati ókoku motovâti noíxea uhápu'ine uhá koeti urúkovati ne ovokúti. ¹⁷Uhá koeti koekúti puvonéti éxeokono, kourápu'ikokonotimo. Koane uhá koeti kixovókuti he'onó'oeti kó'oyene, exókonotimo koane kouhápu'ikokonotimo.

¹⁸—Yokóhiyanavonoe, keyusea kémokenoyi ra yúnzo, vo'oku enepone apêti námoeya, kuri'úxovotinoxomo námo. Kene ne ákoti koati ivávakea, muhíkova ne íkutixane apêti xokóyoke, evókoatimo —kíxovokoxoane Jesus.

Simôa iyénoxapa ne Jesus xoko óvoheixoku

Mt 12.46-50; Mk 3.31-35

¹⁹Ina símo xoko Jesus ne êno yoko ámeno, itea ako omótova ahí'okoponeovahiko vo'ókuke neko êno xâne kamokénoati. ²⁰Ina apê kixopónoti Jesus:

—Anêko ne mémaina koane yámeno meúkeke oposíkopiti.

²¹Ina kôe ne Jesus:

—Enepone xâne kamokénoati ne emo'u Itukó'oviti yoko itukoâti, ênomone indúkomaka ênom yoko mbo'ínuhiko —koéne.

Ixikôa Jesus neko êno xúnati ihunóvoti

Mt 8.23-27; Mk 4.35-41

²²Po'í káxe, úsa'ixovo vatékeke ne Jesus koane íhikauhiko. Hara kíxovokoxoa Jesus:

—Piháne úti poixô'oke ra mar —kíxovokoxoane.

Yane pihónehiko. ²³Koeku yóneahiko, imókone ne Jesus. Yane kenó'okone êno xúnati ihunóvoti yane mar, koane úrukeova úne kúveuke ne vatékena. Koati koímaiti koêkuhiko. ²⁴Ina ahí'ókovo Jesus ne íhikauhiko koyúkoati.

—Íhikaxotí, vivohíkovotinemo —kíxoanehiko.

Iyukóvone ne Jesus, pahúkoa ókea ne xúnati ihunóvoti koáne ne êno xúnati ovósokeovo úne. Yane okóne ne ihunóvoti koáne ne úne, huvemoo koépone ikéne. ²⁵Ina kixovókokoxoa Jesus ne íhikauhiko:

—Imáko ákoyeanoe kivápunu —koéne.

Yoko yupihóvatihiko iyúpaxeovo koane píkea. Hara kixókoko:

—Kutimea itukóvoye ra hóyeno? Muhíkova ihunóvoti yoko úne, ôko apê yuhó'inoa —kixókokonehiko.

Hóyeno íhae Njêraza, ûroevo ndémoniu, koítovone Jesus

Mt 8.28-34; Mk 5.1-20

²⁶Ina ukopóno ne evo Jesus ya poké'e iháxoneti Njêraza, xoko hunókoku poké'exa Ngalíleya poixó'oke ne mar. ²⁷Ehá'axo evésekea Jesus ne vatéke, apé koéne hóyeno okotúmonexoati íhae neko pitivóko. Yoko koati ûroevo ndémoniu nê'e. Mekutíne ako ituka ípovo, koane ákone ava ovokúti itea pe'áxatike óvoheixone. ²⁸Noixóne Jesus neko hóyeno, vaúkone. Yane íkorokovone poké'eke nonékuke Jesus, koane kóhonokea emó'u kíxea:

—Jesus, iti Xe'exa Itukó'oviti, iti xe'exa Koati Payásoti ya uhá koêti, na koeti yího'ixinonu? Émbemopi ákoyea ipíhepananu —koéne.

²⁹Kó'inokeneye yúho, koáhati pahukoâtimeku Jesus ne ndémoniu ipúhikopea xoko hóyeno. Yoko enóne kíxoaku ndémoniu. Enepo ikahévexokono ne hóyeno koane ikavó'uxokono ya koati tiú'iti korénde, kóyeane kétokexea ne korénde, yane ehakoâtine ndémoniu ya mêum ákoti apêti.

³⁰Ina kixôa Jesus:

—Kuti kéha?

Ina yumopâ:

—Ákoti yumaxápu ngoéha —koéne.

Kó'inokeneye íha vo'oku ákoyea yumáxapu ndémoniu urúkovati.

³¹Yane épemonehiko Jesus neko ndémoniuhiko ákoyea pahúkapa yane êno upênoti uhôro ínati haháku.

³²Yoko oúke neko mopô, xêrerekuke ne óvoheixokuhiko, ápe ênoti kûre ixómotihiko níko. Énomone épemo ne ndémoniuhiko yonópea xapákuke maka itúkapanne óvoheixopoku. Yane síkoane Jesus. ³³Ipuhíhikopeane ndémoniuhiko neko hóyeno, ponokó koépone xapákuke neko êno kûre. Yane heú koéne neko kûre éhahikeovo koane íkorono'ekeovohiko ya mar. Heú koéne yúpuririhikeovo ukeâti oúke ne mopô.

³⁴Noixoâne koyónotihiko kûre neko koekúti, heú koe kohó'iyea koane koyúhopea ne koekúti yaneko pitivóko yoko xapákuke neko ko'óvokuti yane mêum vekópoku. ³⁵Yane noíxoponoamaka xanéhiko neko koekúti. Simoné'ehiko xoko Jesus, noíxoane neko hóyeno ipúhikopeakumeku ndémoniuhiko. Yoko ko'ipóvopotine koane unatípotine isóneu, vatá koyépotinemaka nonékuke Jesus. Yane yupihovó koéne píkeahiko vo'ókuke. ³⁶Enepohikoneko xâne noixoâti ne koekúti, koyúhoinoa ne po'i xâne simôti kixoku koêku unatípinoke neko hóyeno. ³⁷Yane enepohikone uhá koeti ko'óvokuti ya Njêraza koane xe'ókuke, épemohiko Jesus ipúhikopea xapákuke. Koáhati yupihóvatihiko píkea. Yane úrukopovane evo Jesus ne vatéke, ukópeane pihôpo. ³⁸Kene ne hóyeno ipúhikopeaku ne ndémoniuhiko, épemovo xanépea Jesus. Itea pohu hara kíxoa Jesus:

³⁹—Yaúkapapu yóvokuke. Yokóyuhopinoo iyínoxapa ne uhá koeti ítukeinopi Itukó'oviti —kíxoane.

Yane pihópone ne hóyeno. Heú kixoá yónea neko pitivóko koyuhó'inoati uhá koeti xâne neko ítukeinoá Jesus.

Koitóvo sêno yoko ihine Njaïru ne Jesus

Mt 9.18-26; Mk 5.21-43

⁴⁰ Aukópovone Jesus poixô'oke neko mar, yupihovó koéne elókepea okóvo uhá koêti neko xanéhiko kuxoíxopati seópea. ⁴¹ Yane apé koéne hóyeno koéhati Njaïru simôti xoko Jesus. Enepone hóyeno, koati exoti koêku ne koekúti ya fhikaxovokuke hó'e jûdeuhiko. Ipúyukexo nonékuke Jesus, epemoâti xanépea óvokuke ⁴² vo'oku ápeyeya ihíne nduse koetine xoénaena ka'aríneti, kahá'atine ivókeovo. Yoko ako po'i xe'éxa, poéhane neko kali ihíne.

Koêku yónea ne Jesus koane enó'iyea xâne hokoâti, xaneâtimaka inúmeokoko. ⁴³ Yoko ápe sêno nduse koetíne xoénae ká'arine ákoti áka evésekea aríne. Enepone sêno, koati uke'éxotine apeínoati xoko ipixáxotihiko, itea akó'oti koitóvati. ⁴⁴ Akéneke Jesus véko neko sêno sipóheoponeati heve ípovo. Ehá'axo sípoheyea, etétukone aríne. ⁴⁵ Ina kôe ne Jesus:

—Kuti sipohêo ímbovo? —koéne.

Itea ako ápahuína “Úndi” kixoâti.

Ina kixôa Pêturu (yoko po'ínuhiko fhikau):

—Ihikaxotí, koati ênoti xâne isú'okovopiti koane inumópiti, (yépemovikomaka ápeyeya sipóheoti ípevo) —kíxoane.

⁴⁶ Itea kóyeane neko isóneu Jesus. Hara koépomaka:

—Ako yusíka ákoyea sipóheoponoti ímbovo, vo'oku eómba ipúhikea njunáko njokóyoke —koéne.

⁴⁷ Noixoâne sêno ákoyea íta hé'ono'uxea ne koêku, ina ahi'ókovocho Jesus xaneâti ínayea honóno'oko. Ipuyuké koéne poké'eke nonékuke Jesus, koane koyúhoyea nonékuke uhá koêti neko xâne kutí'inoke sipóheoponoti híyeu ípovo Jesus, koane koyúhoyea íteovane ne aríne ya oráke. ⁴⁸ Ina kixôa Jesus:

—Nje'exá, itévone vo'oku kívivonu. Pihépane, aúhepepone iséneu —kíxoane.

⁴⁹ Ixómoiko koyúho ne Jesus, simóne xâne ukeâti óvokuke Njaïru, enepone éxoti koeku fhikaxovoku hó'e jûdeu. Hara kixo Njaïru:

—Ivókovone ihine íti. Hácone perexôa itukéti ne ihíkaxoti —kíxoane.

⁵⁰ Kameáne Jesus yúho, hara kixo Njaïru:

—Hako píke, kivápunu, itóvotimo ne ihine íti —kíxoane.

⁵¹ Simoné'e óvokuke Njaïru, ako síka Jesus ápeyeya urúkovati ákoti itukapu Pêturu, Xuâum, Teâku, koánemaka há'a yoko êno ne kalivôno ivokóvoti. ⁵² Yoko yupíhovahiko íyokexea uhá koêti neko xâne, koane ipúsokeahiko xá'a. Ina kixovókocho Jesus:

—Hákonoe iyêo, vo'oku haina ivokóvoti ra kalivôno, pohu imókoti —koéne.

⁵³ Itea koémoke'ea xanéhiko kameáne neko yúho, exoâti ítúkeovo ivokóvotine ne kalivôno. ⁵⁴ Yane namú kíxeane Jesus vô'u ina kohonóko emó'u kíxea:

—Tenó, yexépukapa —kíxoane.

⁵⁵Yane aúkopovone omíxone, exépukopone. Ina pahukôa Jesus poréxopeokono níka. ⁵⁶Yupíhova iyúpaxeova há'a yoko êno ne kalivôno. Ina ixikó'okoa Jesus ákoyea okóyuhoinoa po'ínuhiko xâne neko koekúti.

Ítukevohiko ne nduse koeti íhikau Jesus

Mt 10.5-15; Mk 6.7-13

9 ¹Ina ihaxíhikoa Jesus neko nduse koeti íhikau. Yane pôrekexoanehiko xunakóti pahúkea uhá koeti ndémoniu ipúhikopea xoko xâne úroevo, koane koíteovo xâne ka'arínети. ²Ínamaka pahukôa koyúhoyea kixoku natíxea ne Itukó'oviti xapa xâne, koane koíteovo ka'arínетihiko. ³Hara kíxovokoxoa:

—Hákonoe itíko yómone koeku píhi. Hako yómo piló'ina yoko íhaku ípevo. Hákomaka yómo imévo itukovo tiúketi. Muhíkova yesá'ikovo,pe, hako yomâ. ⁴Itukovo apêti ko'óvokuti porexópiti yóki óvokuke, yâvanemoya tukú koetímó neko káxe ipihíkapine ne pitivóko. ⁵Áva pitivóko símeku hákoti kaha'ápi xanéhikoya, enepo ipihíkapine ne pitivóko, ikétatahevexapapumo, kirikópoti ipú'ine pok'éle ukeâti xoko piríkatana, yexókoati ákoyeanemo omótokea íkameokonohiko emo'u Itukó'oviti —kíxovokoxoane Jesus neko íhikau.

⁶Úkeane pihohíko. Heú kíxoa vékea ne ipuxóvokutihiko koane koyúhoyea ne inámati íhíkavoti omínovike Jesus, koánemaka koíteovo xanéhiko ka'arínети ya uhá koeti vékoku.

Êrodi yoko Xuaum Mbátita

Mt 14.1-12; Mk 6.14-29

⁷Yoko eyékoxoane Êrodi, enepone nâti, uhá koêti neko koekúti, itea ako éxina isóneu vo'oku ápeyea koyuhoâti itúkeovo Xuaum Mbátita exepúkopone ukópea xapa ivokóvoti. ⁸Kene po'ínuhiko xâne, koyúhoa itúkeovo Íliya ne exepúkopone, enepone porófeta mekúke. Ina apémaka po'ínuhiko xâne koyuhoâti itúkeovo kúxoti porófeta koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke exepúkopone. ⁹Itea hara kôe neko Êrodi:

—Haina Xuaum Mbátita nê'e, vo'oku mbahúkoanepepo tetúnoyeokono nekóyo. Kutí'ikopomea itukóvoye ra hóyeno ngámoheixeake koeku ítuke? —koéne.

Yoko yupíhova yúmo'ixeova Êrodi noíxea Jesus.

Kohiyákoa Jesus níka neko êno xâne

Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Xu 6.1-14

¹⁰Aukópovonehiko neko páhoe Jesus koyúhoyea emó'u xapa xâne, heú kíxoa koyúhopinohiko Jesus koêku neko ítuke. Ina xanêa Jesus neko íhikauhiko ya kali pitivóko koéhati Mbetâsáida. Yoko ainôvotinehiko, ako po'i xánena. ¹¹Itea exoâne xanéhiko yónoku ne Jesus, hókoanehikoya, yoko ivávakoahiko Jesus. Koyúhoinoahikomaka kixoku natíxea ne Itukó'oviti xapa xâne, koane koíteovahiko ne ka'arínети xapákuke.

¹²Kiyon'é káxe, ahí'okovone Jesus neko nduse koeti fhikau koane kíxeahiko: —Mani únati pehukápavo pihópea ra xanéhiko, motovâti ínixeá imókoku koane nika ya xapa kali ipuxóvokuti, vekópokuhiko, koane xapa ko'óvokuti ya mêum xêrerekuke ipuxóvokutihiko, vo'oku ako apêti yara vóvoheixoku —kíxoanehiko.

¹³Itea hara kíxovokoxoa Jesus:

—Itínenoe parexâ nika.

Ina kixopâmaka fhikauhiko:

—Ako apeínoviti ákoti itukapu singu koeti pâum yoko pi'âti hôe. Má'aina itukapu úti vanexópoinoa nikokónoti ra êno xâne, hainápo —kíxoanehiko.

¹⁴Yoko itópono kuteâti singu koeti míli neko hóyeno apêtiya. Ina kixovókoxoa Jesus ne fhikauhiko:

—Pehúka ivátahikea ne xâne. Ho'uxó ho'uxo íxeanoe, sinkoentá sinkoenta koeti ho'úxovoku —kíxovokoxoane.

¹⁵Ina pahukoâhiko fhikau Jesus ivátahikea neko xâne. ¹⁶Ina veyôa Jesus neko singu koeti pâum yoko pi'âti hôe, ina komômo vanúke ikoró'ixovoti xoko Itukó'oviti vo'ókuke ne nikokónoti. Yane honó'ekexoane ne pâum, ina porexôa ne fhikauhiko pôrekexea neko xâne. ¹⁷Uhá koéhiko níkea koane imátaxeovohiko. Ina itixópa fhikauhiko Jesus neko haxâti, kopúhikopoiomaka nduse koeti sésta neko itátanehiko haxa nikokónoti.

Koyuhôa Pêturu itúkeovo páhoe Itukó'oviti koíteovovi ne Jesus

Mt 16.13-19; Mk 8.27-29

¹⁸Yoko pohúxovoti ne Jesus itúkea orásaum yanekôyoke. Áko'ohiko neko êno xâne xokóyoke. Poéhane fhikauhiko kahá'ine. Yane ina kixovókoxoa Jesus neko fhikau:

—Kutimea íkutixanu ra xanéhiko?

¹⁹Ina yumopâ fhikauhiko:

—Ápe koyúhota itíkivo Xuaum Mbátita iyukópovone. Kene po'ínuhiko, koyúhoa itíkivo Íliya iyukópovotine. Ina apémaka po'ínuhiko koyuhoâti itíkivo porófeta koyúhota emo'u Itukó'oviti mekúke iyukópovotine —kíxoane.

²⁰—Kene itínoe, kuti keyúhonoé indúkeova?

Ina kixôa Pêturu:

—Iti Mésiya, páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne —kíxoane.

Koyuhôa Jesus ivókeovomo koane ukópeamo xapa ivokóvoti

Mt 16.20-28; Mk 8.30-9.1

²¹Ina ixikó'okoahiko Jesus ne fhikau ákoyea ápahuina xâne koyúhoinoake nê'e. ²²Ina kixovókoxopaikomaka:

—Konókoti yupíheovo ngoítóponeovo kotívetei, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne. Ákomo akútiponu ne tutíhiko viyéno jûdeu, koáne ne payásotihiko sasedóti inuxínoti xanena úti hó'eke, yóko'o ne ihíkaxotihiko

yútoe Muíse, enepohikone éskiriba. Koepékonutihikomo, itea ya mopó'apeke káxe, enjepúkopotinemo ungópea xapa ivokóvoti —kíxovokoxoane.

²³Ina kixovókokopaikomaka Jesus uhá koêti neko xâne hokoâti:

—Enepone kahá'ati hókeonu, ako yusíka itúkeovo kouhepekea kóyeku yara kúveu mêum yuíxovo. Konókoti hókeonu ya usó koyêti ínonexinovo tiú'iti koekúti itukovo káxe, kuteâti koêku xâne koinópoti kurúhuna iyonókonone xoko kurúhuxokonoku, yane kená'akane ingéneke. ²⁴Vo'oku enepone xâne yuíxóvoti kouhepekea kóyeku yara kúveu mêum, evókoatimo ne mani unako koépoku xoko Itukó'oviti. Itea enepone xâne usó koyêti évokea úhepeko kóyeku yara kúveu mêum vo'ónguke, énomonemo unatí koépoku xoko Itukó'oviti. ²⁵Kutí'ikopo itópoino xâne usó kó'iyea apeínoati yara kúveu mêum itea evókoti mani unako koépoku xoko Itukó'oviti? ²⁶Yoko koêkuti xâne teinónuti, koane teinoâti ra emó'um, simóvotimo káxe ndeínoakumakamo, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne. Koati énomonemakamo ngíxoaneyehiko yaneko káxe ngayukápapu, enepo naixápakananemaka indúkeovo hána'iti ihayú'iyuti, anjenáponemaka êno njunáko, koane xunako Nzá'a, yoko xunako sasá'itihiko ánju, enepone ovoxe Itukó'oviti ukeâti vanúke. ²⁷Koati emo'úti ra yunzó'inopinoe: Anéye xepákukenoe ávotimo ivakápu tumúneke noíxea natíxea ne Itukó'oviti xapa xâne —kíxoanehiko.

Ipokóvo koeku Jesus nonékuke evo Pêturu

Mt 17.1-13; Mk 9.2-8

²⁸Kuteâti póhuti sêmana ikénepoke neko yuho Jesus, xánea Jesus ne Pêturu, Xuâum, yoko Teâku ouke hána'iti mopôí itukóponoti orásaum. ²⁹Koeku itúkea orásaum ne Jesus, koane ípokeovo koêku ne nône. Hóhopu-hóhopu kóyenemaka ne ípovo, koane ínayeamaka uháhi híyeu. ³⁰Yane apé koéne pi'âti hóyeno yuhó'ixoati. Énomone neko Muíse yoko Íliya, enepohikone koyúhotei emo'u Itukó'oviti mekúke. ³¹Yoko ainovó koéne uhápu'ine íhae vanúke apé xokóyoke neko pi'âti. Hane koyúhoinokoko kixókumo ivókeovo ne Jesus kausáka ne ahá'inoa Itukó'oviti ya Njeruzálem. ³²Kene Pêturu koánemaka ne pi'âti ha'íne, yupihovó koénehiko uheko ixépa. Koêku kahá'ayea káharoyea ixépa, iyukovó koéponehiko. Yane noíxone êno uhápu'ine Jesus, koánemaka neko pi'âti hóyeno yuhó'ixoati. ³³Yane ahíkuxopeovone Jesus neko pi'âti hóyeno yuhó'ixoati. Ina kixôa Pêturu ne Jesus:

—Íhikaxotí, koati únati vápeyea yâye. Poéhane vitúkinopinoe hú koêti mopo'âti kálíhunoe péti. Poéhamo ítike, koane poéhamo ítuke Muíse, koane poéhamo ítuke Íliya —kíxoane.

Itea mayane koyuhohí koêti ne Pêturu. Akó'oti koati éxea mani yúho. ³⁴Ixómoiko koyúho ne Pêturu, apé koéne kapási rama'úxoatihiko. Yane yupihovó koéne píkea ne íhikauhiko Jesus rama'úxoanehiko kapási. ³⁵Yane apé koéne emo'úti inu'íxoti xapa kapási. Hara kôe:

—Énomone nje'éxa râ'a, noívongoe itúkeovo mbáhoe xapa xâne. Yakámokenoyi yúho —koéne.

³⁶Okon'é e neko emo'úti, pohú kóyepone ne Jesus. Áko'oponehiko neko yuhó'ixoati. Itea ako éto'oe ne evo Pêтуру yanekôyoke. Ako ápahuina xâne koyúhoinoake neko noíxonehiko.

Koitóva Jesus ne homoêhou úroevo ndémoniu

Mt 17.14-21; Mk 9.14-29

³⁷Poéha káxe ikénepoke, enepo evesékopeane evo Jesus neko hána'iti mopô, yupíhova êno xâne okotúmonexopati. ³⁸Xapákuke neko êno xâne, apé koéne hóyeno vaúkoti Jesus. Hara kixoá:

—Ihikaxotí, yokóseanano, neíxapainano njé'a, vo'oku poéhane nê'e, ako po'ínu. ³⁹Yoko kóyekutine úrukeova ndémoniu. Enepo urúkova, apé koéne yaíkea, yane ikorókoatine poké'eke xaneâti êno xunáko koyúyu'okea, koane puváhixeamaka pâho. Koati okó'okoati, koane ôriti kuríkopea enepo kixoáneye. ⁴⁰Émbemoane ne íhikeuhiko kópuhikopea, itea ako íta kixeaneye —kixoane.

⁴¹Ina kôe ne Jesus:

—Imáko itúkinovo tiú'iti kutípea ra xanéhiko yara káxehiko kó'oyene, koane váherehiko. Ná'íkopomeamo hunóko óvonzeixea xepáku? Ná'íkopomeamo nzunóko índea ákoyeanoe yakútiponu? Yáma yâkeneye ne xi'íxa —kixoane Jesus neko hóyeno.

⁴²Koêku píhea ne homoêhou, íkorokoane ndémoniu poké'eke koane koyúyu'okea. Ina pahukôa Jesus ipúhikopea ne ndémoniu, koane koíteova neko homoêhou. Ina kixêa há'a:

—Anéyepo ra xi'íxa —kixoane.

⁴³Yane yupíhovo iháyu'ikea hána'iti xunako Itukó'oviti uhá koêti neko xâne.

Koyuhópamaka Jesus ivókeovomo

Mt 17.22-33; Mk 9.30-32

Ya koêku yupíheovo iyúpaxeova xanéhiko, koane iháyu'ikeahiko uhá koêti neko ítuke Jesus, hara kíxovokoxoa Jesus ne íhikau:

⁴⁴—Yunákanoe iséneuke ra yunzó'inopi kó'oyene: Yé'exovone ngurí'okeokonokumo xunákoke xanéhiko yara kúveu mêum, undí íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne —kíxovokoxoane.

⁴⁵Itea ako éxina isóneu íhikauhiko kíxone neko yuho Jesus. Koati he'onínovati ne koekúti ákoinoke éxa koêku. Yoko pikotíhikomaka épemo'ikea Jesus koêku neko yúho.

Kixoku itúkeovo ne xâne ínixone Itukó'oviti itúkeovo koati payásoti

Mt 18.1-5; Mk 9.33-37; Fp 2.3; 1 Pê 5.5

⁴⁶Yane turíxovone okópeokoko ne íhikauhiko Jesus koêku kahá'ayea éxea itukóvotiye ne koati payásoti xapákuke. ⁴⁷Yoko exó kixeane Jesus

koêku ne isóneuhiko, yane namú kixone kalivôno ina imôa xêrerekuke.
 48 Yane hara kixovokoxo íhikau:

—Koêkuti itukínoati únati ra kalivôno vo'ónguke, undímaka kixóneye. Yoko koêkuti kixónutineye, koati kixoâtinemakaye ne Pahukónuti yara kúveu mêum. Kó'inokeneye yunzó'inopinoe, vo'oku enepone ákoti kapayásakapu, enepone koati ikalíhuxopovoti xepákukeno, énomone itukóvoxo ne koati payásoti —kixovokoxoane Jesus.

Ako omótova ápeyea xâne púvone úti

Mk 9.38-40

49 Ina kixôa Xuâum:

—Íhikaxotí, ápe hóyeno noíxone úti kopúhikopotí ndémoniu ya ihéke, itea sayá'ikoa úti vo'oku ákoyea itúkapu xáneheixone úti.

50 Ina kixôa Jesus:

—Hákonoe seya'íkoa, vo'oku enepone ákoti akapápinoe, koati huvu'óxopiti nê'e —kíxoane.

Púvahiko íhae Samâriya ne Jesus

51 Koeku yé'exeovone kaxena pihópea Jesus ya vanúke, kóusokone isóneu nê'e píhea Njeruzálem. Yoko ako itoâti kátavokopea isóneu ákoyea píha. 52 Ina pahúko inuxínoatihiko. Pihónehiko neko páhoe xoko kali ipuxóvokuti ya Samâriya oposíkopoinoati ókokumoya. 53 Itea simoné'e evo Jesus, ákone akáha'ainoa ko'óvokuti ókeaya, vo'oku iyúseyea kóusokeane isóneu yónea Njeruzálem.

54 Enepone pi'âti íhikau Jesus, Teâku yoko Xuâum, noixoâne, hara koe yúho:

—Unaém, kehá'a viháxikea yúku íhae vanúke uke'éxoati ra xanéhiko? —kíxoanehiko.

55 Ina sa'irí'okinova Jesus saya'íkoatihiko. (Hara kíxoá:

—Hako kixené'eye yiúho. Ákonoe yéxa úkeaku ne iséneu. 56 Vo'oku haina nzmínoti ungé'exoponea xâne, itea nzmínoti ngoíteova, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne —kíxoanehiko.)

Yane pihónehiko po'íke ipuxóvokuti.

Koeku apê kahá'ati hókea Jesus

Mt 8.18-22

57 Ya xenékuke koêku yóneahiko, ápe hóyeno kixoti Jesus:

—Nzokópiti koêkutimo yénoku.

58 Ina kixôa Jesus:

—Enepone úkoe, ápe úhorona, koáne ne hó'openohiko ôti, ápe môko. Kene úndi, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne, ako óvongu yonómboku ómomingea yara kúveu mêum —kíxoane.

59 Ina kixoámaka Jesus ne po'i hóyeno:

—Kiná'aka ingéneke.

Ina kixopâ hóyeno:

—Unaém, sikénuvo engóxeakomo nz'a inúxotike ivakápune, ínamo nzakâpi.

⁶⁰Itea hara kíxoá Jesus:

—Síkeane ne kutí koeti ivokóvotinehiko ákoti yuixápu ítuke Itukó'oviti ekóxopeamo ne ivokóvoti. Kene îti, yokóyuhoponoa kixoku natíxea ne Itukó'oviti xapa xâne —kíxoane.

⁶¹Ina kixôa po'i hóyeno:

—Nzokópitimo Unaém, itea sikénuvo aúngoapeovo óvonguke íngoponeovo iyénonjapa inúxotike.

⁶²Ina kixôa Jesus:

—Enepone xâne apêti itukéti tûriu, ina itavókea isóneu ne ítuke, hane koéneye xâne varereôti poké'e enepo na'akénexovo. Yane ákone aúnnati koêku. Xâne kuteâti, ako omótokea ítúkeovo ko'itúkeinoti Itukó'oviti koukóponoati ne natíxea Itukó'oviti xapa xâne —kíxoane Jesus.

Ítukexeake Jesus neko setenta koeti íhikau páhoe

10 ¹Yane ápe po'i setenta koeti noívokoe Jesus. Pi'á pi'a kíxoá pahúkea inúxinoa ya uhá koeti pitivóko vékokuikomo, koáne ya uhá koeti po'i yónoku. ²Yoko hara kíxovokoxoa pahukoâne:

—Koati hána'iti ra itukéti kuteâti koêku kavâne ainóvoti ítóvotine ha'i nonéti ovâti, itea ako axú'inahiko ra ko'ítuketi. Yépmanoekopo Itukó'oviti, Únae ra itukéti, pahúkea po'ínuhiko ko'itúkeati. ³Pihéneoe. Kutí koe mbahúkoti kálihunoe xe'exa su'ûso ya xapa yovíre koeku mbahúkeopinoe. ⁴Hákonoe yómo íhaku tiúketi. Hákomaka yómo sékolana, íhaku ípevo, koane piríkatana. Hákonoe ke'umókovo xenékuke yího'ixi xâne. ⁵Enepone inúxoti ovokúti símeku, koêkuti yukóponoku, hara íxeanoe ne ko'óvokutiya: “Embemínopitinoe Itukó'oviti unako kêku” íxeanoe. ⁶Enepo áva xâne yane ovokúti usó koyêti kíxeokononeye kuteâti yépminoake Itukó'oviti, itukínoatimo Itukó'oviti ne yépminoake. Kene hakô'o, aukópinovopitimo kuteâti yépminoake neko xâne. ⁷Yávane yane ovokúti peréxokonoku yóki. Koêkuti nikokónoti koane ekâti pónepike ne ko'óvokuti, nemúka vo'oku koati motokeâti ápeyea námoe ne xâne ko'ítuketi. Hako ixomo ipé'ixovo ya po'íkehiko ovokúti.

⁸—Koêkuti pitivóko símeku, koeku poréxeopi xanéhikoya yóki xapákuke, níkea koêkuti nikokónoti pónepike. ⁹Enepo áva ka'arínetiya, keítapanoe. Ínamaka ixêa ne xanéhikoya: “Simóvone kaxena natíxea ne Itukó'oviti xepákukenoe” íxea. ¹⁰Kene ya koêkuti pitivóko símeku, enepo hákoti kaha'ápioe xanéhikoya, hara íxepanoemo koeku vikópi none ovokúti ipihíkapi xapákuke: ¹¹“Muhíkova ipú'ine poké'e yara pitivóko ovoti perékatanake îti, vikátata'ikopane, véxokeopikenoee ákoyeane yomótokea íkemikonoa ne emo'u Itukó'oviti. Itea ivévakanoe râ'a: Yé'exovone kaxena natíxeakumo ne Itukó'oviti xapa xâne yara kúveu mêum” íxeamo.

¹²Ina kixovókoxopaikomaka Jesus neko páhoe:

—Koati enjókopitinoe kixókonokumo ne ákoti akahá'apinoe. Simapúne kaxena ipíhohonope ne Itukó'oviti, muhíkova ne koati váhere xâne mekúke íhae Sódoma, ákomo itápanea tiveko ipíhophoneokonoke ne xanéhiko puvópiti íhae neko pitivóko —kíxovokoxoane Jesus.

Koeku pitivóko óvohikoku xâne ákoti akutipó Jesus

Mt 11.20-24

¹³Ina koe'íkomaka ne Jesus:

—Koati kotívétimo kêku, itínoe íhae Korâzim, keánemaka itínoe íhae Mbetâsaida. Enepone Tíru yoko Sídóm, koati pítivokona xâne ákoti êxa Itukó'oviti, itea eneponi itukapu xapákuke indúkoa ne iyupánevoti índuke xepákuke, mani mekutíne kuríkopohiko váherevoko. Mani ko'ipóvotihiko ko'ixéhiti xáku, koane mani purapú'ikopovotihiko pôu, koáneni ivátahikea xapa pôu, éxokovope yupíheovo ikótivexea isóneuke ne êno pahúnevohiko. ¹⁴Simapúne kaxena ipíhohonope Itukó'oviti, iyuhí kixókónotimo tiveko ipíhophoneokonono ne íhae Tíru yoko íhae Sídóm ya itíke. ¹⁵Kene itínoe íhae Kafanáum, itínoe po'okoâti yupíheovomo kahána'ikeekonono ya po'ínuhiko xâne, kirikókonotinoemo ipihóponovokutike —koéne.

¹⁶Ina kixovókoxo íhikauhiko:

—Enepone xâne usó koyêti kámokenoyea yiúho, undímaka kámokeno. Kene enepone puvópiti, undímaka púvo. Koáne enepone puvónuti, hane púvo ne Pahukónuti yara kúveu mêum —koéne.

Seopóhiko xoko Jesus ne setenta koeti páhoe

¹⁷Ukopeânehiko xoko pahúkonoku neko setenta koeti páhoe Jesus, yupihovó koénehiko elókepea okóvo. Hara kixópohiko Jesus:

—Unaém, muhíkova ndémoniuhiko itúkea yuho úti pahukôa úti ya ihéke ipúhikoepa xoko xâne úroevo —kíxoanehiko.

¹⁸Ina kixovókoxo Jesus:

—Noínjoa ne Satánae kutí koeti ipixéneneoti irikóvoti ukeâti vanúkeke.

¹⁹Mboréxopineno yókonuki koéxoe yoko pitánae, koane ákomo kixópiku. Mboréxopinenoemaka xunakóti anu'úkoti uhá koeti xunako Satánae, vanáne. Ákomo ápahuina koekúti itoti váherexea ítukeinopi. ²⁰Itea hako itukovo vo'oku itúkea yiúho ne ndémoniuhiko elókeinoko yokóvo, itea hane itúka elókeinoko yokóvo yutóxeovone íhe xoko Itukó'oviti vanúkeke —kíxovokoxoane Jesus.

Hána'iti elókeko okóvo ne Jesus

Mt 11.25-27, 13.16-17

²¹Énomone yaneko ókoku ôra, yupihovó koéne elókeyea okóvo ne Jesus vo'ókuke ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke. Hara kôe:

—Aínapo yáko Pai, iti Únae vanúke koane pok'é, vo'oku ákoyea itúkupu hána'itinoe ko'éxoneti yoko hána'itinoe ihíkaxovoti yara kúveu mêum yéxokoa ra koekúti, itea itúkeovo xâne ákotihiko apayáso nonékuke po'ínuhiko keúhapu'ikinoa ra koekútihiko. Koati énomone kíxea Pai, vo'oku ínixi unáko kó'iyeaneye —koéne.

²²Ina ko'e'íkomaka ne Jesus:

—Kurí'okoponoane Nzá'a ne uhá koeti koekúti. Ako exónuti, undi Xe'exa Itukó'oviti, ákoti itukapu Nzá'a, poéhane exónu. Koane ákomaka exoâti ne Nzá'a ákoti itukapu ûndi, undi Xe'éxa, yoko koêkuti xâne ânja énjokea —koéne.

²³Ina inonéxinova Jesus ne íhikauhiko. Hara kíxovokoxoa, motovâti ákoyea káma po'i xâne:

—Koati únati kêku, itínoe noixoâti ne koekúti neíxoneno kó'oyene.

²⁴Koati ngxópitinoe enó'iyea porófeta koyúhote emo'u Itukó'oviti mekúke, koánemaka nâtihiko mani kaha'âti noíxea kuteâti ne neíxoneno, itea ako naíxa. Mani kaha'âtimaka kámea kuteâti ne kémoneno, itea ako káma —kíxovokoxoane Jesus.

Únati hóyeno íhae Samâriya

²⁵Apé koene hóyeno ihíkaxoti yútoe Muíse exepúkoti, oposí'okovoti Jesus, kaha'añoati pahúkeovo ya yumópope. Hara kíxoa:

—Ihikaxotí, kuti ngónoko indúkea motovâti ápeinonu inámati apéyeati ákotinemo hunókoku xoko Itukó'oviti?

²⁶Ina yumopâ Jesus:

—Ná'ikopo kó'eye ne Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muíse? Na kíxeaye keúrapu'iki enepo ihíkexo?

²⁷Ina yumopâ hóyeno:

—“Heru'ó íxea yomíxone koane xináko koane iséneu ákoyea omótova yokóvo ne Yúnae Itukó'oviti.” Hara po'ínu: “Hako motovâ yokóvo ne po'ínuhiko xâne. Kuteâti kixérovoku ákoyea kemáxatikapapu, énomonemaka íxeaneye ne po'ínuhiko xâne” —koéne.

²⁸Ina kixôa Jesus:

—Koati tokopóvoti ne yimópope. Énomone itíka motovâti itéponi ne inámati apéyeati ákotinemo hunókoku xoko Itukó'oviti —kíxoane.

²⁹Yane vo'oku kahá'ayea ápeyeya pó'onexeovoke neko hóyeno, hara kixópomaka Jesus:

—Kutí'ikopo itukóvovo xâne nóngone ákoyea omótova ongóvo?

³⁰Ina yumopâ Jesus itukínoati íhokoake:

—Ápe hóyeno ukeâti Njeruzálem yonoti Njeríko. Ya xenékuke namúkoane ómevotihiko. Véyeane uhá koeti apeínoati, ina yehepóke'exoa, êno óko'okea. Kalíhanini koépekeahiko kurikoâne. ³¹Yane apé koene sasedóti inuxínoti xanéhiko hó'eke vekoâtimaka neko xêne. Tavó kó'iyeaneye noixôa neko okó'okovoti. ³²Yane apé koénemaka po'i hóyeno vekoâtimaka neko xêne.

Énomone levíta itúkoti ítuke Itukó'oviti ya hána'iti imokóvokuti. Kúteanemaka kíxoaku, tavó kó'iyeanemaka noixoâne. ³³Yane kenó'okone hóyeno ákoti itukapu jûdeu íhae Samâriya, vekoâtímaka neko xêne. Tokononé koáne neko hóyeno okó'okovoti. Yane yupihovó koéne kóseanayea. ³⁴Pihínoane koane ipíxaxeane óko'onevo ipíhinoati óliu yoko víyum. Ina ivú'ixopamaka péyo, iyonoâti xoko pénsaum koane katarákoati. ³⁵Yaneko po'ípone káxe, ina porêxo únae pénsaum pi'âti pe'u tiúkoti, ina kixôa: “Kétaraka ra hóyeno. Enepomo anu'úka ésa'i ra mbónepike kétarakike, kóyeanemo mboréxopeopi aungápapu” kíxoane.

³⁶Ina kixoá'ikomaka Jesus neko hóyeno ihíkaxoti yútoe Muíse:

—Ya xapákuke ra mopo'âti, kuti ínixe ítúkeovoxo ákoti omotóva okóvo neko hóyeno isoéti?

³⁷Ina yumopâ hóyeno:

—Énomone neko koseánati.

Ina kixôa Jesus:

—Pihé'evó, énomonemaka íxeaneye kuteâti ítuke neko hóyeno —kíxoane.

Márta yoko Mâriya

³⁸Koêku yónea ne Jesus yoko íhikauhiko, símo xoko kali ipuxóvokuti. Ápe senóya koéhati Márta, itaíkoti Jesus ókea óvokuke. ³⁹Enepone sêno, ápe po'ínu koéhati Mâriya. Yane vata-vatá kixóvone Mâriya poké'eke nonékuke Jesus ivavákoati ne ihíkavoti íhikau. ⁴⁰Kene Márta, koati pepokéxoti isóneu vo'oku enó'iyea ítuke ya kúveu óvoku. Ina ahi'ókovo Jesus, hara kíxoá:

—Unaém, ako kó'inopiku kurí kíxeonu ne mbo'ínu mbóhuxeovo indúkea heú koêti ra itukéti? Pehúka huvó'oxeonu —kíxoane.

⁴¹Ina yumopâ Vúnae:

—Martá, imáko ké'iyivoku. Koati pepoké kixeti iséneu, koane êno yónoku iséneu, ⁴²itea poéhaxo ne koekúti koâti nokonéti. Noívoxoxoa Mâriya ne koâti únati ya uhá koêti, yoko ákomo veyopeâti —kíxoane Jesus.

Ihíkaxovi Jesus vitúkea orásaum

Mt 6.9-15, 7.7-11; Mk 11.24; Lk 18.1; 1 Ts 5.17

11 ¹Po'íke káxe, ápe óvoheixoku oráxea ne Jesus. Uke'éxone ítúkea orásaum ápe íhikau kixoâti:

—Unaém, íhikexavimaka vitúkea orásaum kuteâti kíxoaku Xuaum Mbátita íhikaxea ne íhikauhiko.

²Ina ihíkaxoahiko Jesus. Hara kíxovokoxoa:

—Enepo itikánoe orásaum, hara yáko: “Pai, émbemopi téyeamo sasá'iti íhe ne uhá koeti xâne, koane ukóponeamo ne netíxi yara poké'e xapákuke xâne.

³Peréxavi nika úti itukovo káxe. ⁴Ketúyapa pahúnevo úti koêkumaka kóseanayea úti ne po'ínuhiko xâne vahéréxinoviti ítuke, kutí kixoâti uti ákoti pahukápu. Hako sike'évi víkorokeovo pahunévoite” yákoeno —kíxovokoxoane.

⁵Ina itukínoamaka Jesus íhokoake ne ihíkavoti íhikaxone. Hara kôe:

—Ínani áva xepákuke pihôti óvokuke ínikone ya kuku yóti kixopónoati: “Iningoné, yokóseananu, ívexanu mopo'âti koxe'u pâum, ⁶vo'oku ínati simônu íningone xo'opeínonuti, yoko akó'oti níngaxeake” kixóponea.

⁷—Ínani akôe kúveuke óvoku: “Hákone tiri'ókoponovonu. Enjéxopane páhapetea ra óvongu. Ndunúkuxopovone, koánemaka uhá koeti nje'éxaxapa. Ákone omótova enjépukinopi” ínani akôe.

⁸—Koati ngxópitinoe, enepo hákoti exepúkinoa poréxoponea ne uhá koeti nókone vo'oku itúkeovo ínikone, itea vo'oku ákoyea káyunuka nekôyo épemo'íxea, kóyeaneo exépukinoa poréxoponea.

Konókoti kutípea úti yumópeovimo Itukó'oviti vitúko orásaum

Mt 7.7-11

⁹Hukínóvoti ngxéopinoe: Yépema ne Itukó'oviti, vo'oku porexópeatimo. Yapásika nékone xokóyoke, vo'oku itepónoatimo. Hane yákoenemakaye xâne ipusókoti pahapéti, yane imihé'okinopitimo. ¹⁰Vo'oku uhá koeti epémoti, poréxokonoa ne épemone. Koáne ne xâne oposíkoti itóponea konokínovati, itóponea. Koáne ne xâne kutí koeti ipusókoti pahapéti, mihe'ókinokonoatimo. ¹¹Ítínoe apéti xe'éxa, (maní'ikopomea perexoâti mopôti ne xi'íxa epemápi pâum?) Manímea koéxoe peréxoa epemápi hôe? ¹²Koáneni epemápi kopútoe tap'i, manímea perexoâti pitánae kotíveti yutóko? Ako kalíhuina. ¹³Muhíkova ítínoe mapini xâne pahukóvoti nonékuke Itukó'oviti, itea kóyeane peréxi únatinoe koekúti ne xi'íxa. Ínapoxo ne Ha'a úti íhae vanúke, koati porexoâtimo Sasá'iti Omíxone ne epemoâti —kíxovokoxoane Jesus.

Koyuhókono itúkeovo íhakoe Mbezêbu ne Jesus

Mt 12.22-30; Mk 3.20-27

¹⁴Po'i káxe, kópuhikopo ndémoniu ne Jesus xoko hóyeno úroevo. Yoko akó'otine okoyúho neko hóyeno vo'ókuke ne ndémoniu. Ipuhíkopeane ndémoniu, koyúhopone neko hóyeno. Enepohikoneko êno xâne noixoâti, yupihovó koe iyúpaxeova. ¹⁵Itea ápe xâne xapákuke koêti:

—Koati Mbezêbu, enepone pahúkoti uhá koeti ndémoniu, porexôa ra hóyeno kópuhikopea ndémoniu —koénehiko.

¹⁶Kene po'ínuhiko xâne, épemohiko Jesus itúkea iyupánevoti, hoénaxovo pe itúkeovo xoko Itukó'oviti úkea xunáko, opos'okovatihiko, kaha'aínoati pahúkeovo ya yumópepe. ¹⁷Exó kíxea Jesus isóneuhiko, énomone kixínoahiko:

—Uhá koeti natixókuti, óvoku xâne ixómoti okopókoko, itohíneotimo xanéhikoya, ákonemo ovâti. Kúteanemakamo koêku ne ko'óvokutihiko ovoti póhutike ovokúti. Itukovo ixómoti okopókoko, uke'timo itúkeovo póhutine óvohikoku. ¹⁸Kúteanemaka koêku xoko Satánae yoko ovóxehiko, vo'oku eneponi ixomo akapákaka, mani uke'éxopokokotihiko. Kó'inokeneye ra yunzó'inopinoe, koáhati keyuhoâtinoe itúkeovo xunákoke Mbezêbu ngópuhikopea ndémoniuhiko. ¹⁹Eneponi itukapu xunákoke Mbezêbu ngópuhikopea ndémoniuhiko kuteâti

iséneunonu, ná'íkopo kó'inoaye iséneu ne he'ínehiko ya hé'eke kopúhikopotimaka ndémoniu? Ako kalíhuina kó'inoaneyeye yíúho kuteâti ra yihó'inonu. Koati énomonehikomo kouhápu'iko itúkeovo pahukóvoti ne iséneunonu. ²⁰Koêku itúkeovo ya xunákoke Itukó'oviti ngópuhikopea ndémoniuhiko, koati iyúseoti símeovone kaxena natíxea Itukó'oviti xepákukenoe.

²¹—Noixó íxeanoe ne koati xúnati hóyeno usó kixoíxoti sa'íkovope, kohiyánati óvoku yoko uhá koeti apeínoati. Ako itoâti véyee ítukevo.

²²Itea enepo símo koati xúnatiya, ítoa omópea sa'íkovope, enepone íhuinovoke. Yane omópea uhá koeti apeínoati koane háxakexea xapa ha'íne —kíxovokoxoane Jesus, ihókoati xúnati hóyeno ne Satánae, koane kixopóvoti itúkeovo xunan'éle ya Satánae.

²³Ina kixovókokoxopaikomaka Jesus:

—Enepone ákoti huva'áxanu, koati okopónuti. Koane enepone ákoti itukapu nza'íne índukeke, itopó kíxoá ukóponea ne itukéti índuke —kíxovokoxoane.

Koêku ne ndémoniu aukópova ne xâne ipúhikopeaku

Mt 12.43-45

²⁴Ina koe'íkomaka ne Jesus:

—Enepo ipuhíkopea xâne úroevo ne ndémoniu, píhoheo ya mêm ákoti apêti oposfkti ókoku, itea ako ínixapana. Yane hara kôe: “Aungópotitiko xoko imbúhikopeaku” kôe. ²⁵Yane aúkopovane, yoko inú'ikopane sásasa koyépotine koane êno úhe'ene vo'oku ákoyea inú'epoya. ²⁶Ina ita'kopono po'i seti koeti ndémoniu itúkoti xanépone. Yoko aínovo koati váhere yane inúxoti. Ina urúhikopovo xokóyoke neko hóyeno. Yane yupihovó koéne váherexea koépoku neko hóyeno yane inúxoti koêku —kíxovokoxoane Jesus.

Yuhó sêno ihayú'ikoti eno Jesus

²⁷Koêku ixómoyea koyúho ne Jesus, apé koéne sêno xapákuke neko êno xâne kohonókoti emó'u kó'iyea:

—Koâti únati koêku ne sêno koxe'éxapiti koane ohíkopiti ya xêne —koéne.

²⁸Ina kôe ne Jesus:

—Hane itukóvoxo koati motokeâti “únati koêku” kíxeokono, xâne kamokénoati ne emo'u Itukó'oviti koane itukoâti ne páhoenoa —koéne.

Hoénaxeokonoke Njóna

Mt 12.38-42

²⁹Hara koe Jesus koêku ho'uxo-ho'uxó kó'iyea ne êno xâne xokóyoke:

—Koati váhere ra xanéhiko apêti yara káxehiko símokune úti, épemoikomaka iyupánevoti, hoénaxovope itúkeovo xoko Itukó'oviti úkea njunáko. Itea ákomo ápahuina iyupánevoti noíxonemo, ákoti itukapu kuteâti koêku xoko Njóna mekúke. ³⁰Vo'oku kuteâti koêku Njóna itúkeovo hoénaxovope xunako Itukó'oviti

xapákuke neko íhae Nínivi mekúike, énomonemakamo ngoéneye, undi íhae vanúike ikútipasikoponovoti xâne. Undímakamo hoénaxovope xunako Itukó'oviti xapákuke ra xanéhiko apêti yara káxehiko símokune úti. ³¹ Simapúne kaxena yúhoikopeakumo Itukó'oviti ne xanéhiko, enepone seno nâti mekúike íhae poké'e koéhati Sâba, hanekóxonomo xapákuke ne xanéhiko apêti kó'oyene. Exepúkotimo neko sêno, exókoatimo pahúnevo ra xanéhiko apêti kó'oyene, vo'oku yupíheovo ákoyea malíka úkeaku neko sêno kámokenoponea ne êno hána'iti kó'exoneye ne Salúmaum. Yoko anéyene koati payásoti ya Salúmaum, enepora yuhó'ixopitinoe, itea ako itúkokonoke yúho. ³² Koánemaka ne íhaehiko Nínivi, hanekóxonomo xapákuke ne xanéhiko apêti kó'oyene yaneko káxe yuhaíkapa Itukó'oviti ne xanéhiko. Exepúkotimo neko íhaehiko Nínivi exókoatimo pahúnevo ra xanéhiko apêti kó'oyene, vo'oku enepone íhae Nínivi, kamóné'e yuho Njóna koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúike, ikótivexoa isóneuke ne váherevoko koane kuríkopahiko. Yoko anéyene kó'oyene koati payásoti ya Njóna, enepora yuhó'ixopitinoe, itea ako itúkokonoke yúho.

Koêku yúku kouhápu'ikopeti

Mt 5.15, 6.22-23

³³ Ina koe'íkomaka ne Jesus:

—Ako ihúxoti yúku kouhápu'ikope he'onó kixoâti xoko ákoyeaku iyúsea. Ákomaka xovopu'í íxa ya sêsta, itea hane ímoa xoko koati imókonoku kouhápu'ikopeti motovâti ínxea koêkuti urúkovati ne ovokúti. ³⁴ Kuteâti koêku yúku kouhápu'ikopeti, énomone koéneye ne yúke kexé'uke. Itukovo únati ne yúke, uhapú'itike yóvoheixo. Kene hákoti unâti ne yúke, hahákutikemo yóvoheixo. ³⁵ Yokómoma koêku ne mani uhapú'iti xikóyoke, enepone mani kouhápu'ikoti iséneu, mará'ínamo itúkapu hahákutike imópi. ³⁶ Enepo itukapu ainóvoti uhapú'iti apê xikóyoke, ákoti óvaku kali hahakú koyêtiya, ainóvotimo uhapú'itike yóvoheixo kuteâti koêku kouhápu'ikopeti koati xúnati uhápu'iyea kouhápu'ikopiti —kíxovokoxoane Jesus.

Koyúhoinoa Jesus pahúnevo ne farízeuhiko

Mt 23.1-36; Mk 12.38-40

³⁷ Uke'éxone koyúhoyea ne Jesus, ápe farízeu itaíkoati níkoponea óvokuke. Urúkovane Jesus óvokuke ne farízeu, ivátakone xe'o mêsa. ³⁸ Yoko iyúpaxova farízeu noixôa ákoyea háka Jesus ne kixoku kipóvo'uxeovo farízeuhiko tumúneke níkea. ³⁹ Ina kixôa Vúnae Jesus neko farízeu:

—Ítínoe farízeu, kutí kénœ xâne kókoyuse kixoíxoti kipó'ikea enovópeti yoko úto meúkeke, itea kúveuke koati ênoti ihómuyo. Énomone kénenœye koêku itúkeovo ainóvoti váhere koekúti ovâ ne iséneu, koane usó kéyeyi yaúpu'iki po'ínuhiko xâne, kutí koeti hi'ixíti itúkevo motovâti kirí'uxi apeínopiti. ⁴⁰ Ítínoe xâne ákoti isóneu. Haina póhutine koekútihiko noíxone po'ínuhiko xâne ivávako ne Itukó'oviti, itea koati ivávakotimaka ovoti isóneuke xâne.

⁴¹ Itúkapuikopo ovoti iséneuke iké'iparaxo Itukó'oviti, yane sasá'itimo uhá koeti kixeku itíkivo. ⁴² Koati kotívetimo kêku, itínoe farízeu. Kaná'uti ápeyea íperaxoke Itukó'oviti, hexakínoati póhuti yane uhá koeti yehí koeti ítikeyo perêxo ndízimu. Muhíkinova ne kálíhunoe neóne xe'o yóvoku kuteâti otélam yoko áruta koane po'ínuhiko neóne kuteâti, peréxomaka ndízimu ya koêkuti yé'akeye yêho. Itea enepone itíki ponóvoti koekúti koane ákoyea omótovo yokovo Itukó'oviti, ákonoe itíka. Yoko énomone itukóvoxo koâti nêkone itíki, ákotimaka kurí ixêa itíki ne po'ínuhiko koekúti. ⁴³ Koati kotívetimo kêku, itínoe farízeu, vo'oku iti yómoti ivátakea xoko ivatákokuti ya nonekúti xoko ivátakoku koati payásotihiko ya íhikexovokuke hé'e. Epó'oxo enepo yihoíkokono koêku víki ya none ovokúti, koati yáhatimaka yéxikono itíkivo teyonéti. ⁴⁴ Koati kotívetimo kêku, itínoe kutí koeti poké'e ekóxokonoku ivokóvoti, ákoti iyusêa ápeyea ekoxóvatiya. Vekôa xâne oukeke, ako éxa ápeyea imuyúkoti opékuke —kíxovokoxoane Jesus.

Exókoa Jesus pahúnevo ne éskiribahiko

⁴⁵ Ina kíxo Jesus ne po'i íhíkaxoati ne Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muíse: —Íhikaxotí, koêku kíxineye yihó'inoa ne farízeuhiko, kotívetinovima, uti íhíkaxoti yútoe Muíse.

⁴⁶ Yane hara kíxo Jesus:

—Keáne itínoe íhíkaxoti yútoe Muíse, kotívetimakamo kêku. Vo'oku yane ênoti íhíkavoti íhikexone, kutí koe ikeínoxoti po'ínuhiko xâne êno ínati koekúti ákoti itâ koínoyeya. Ákomaka kalíhuina yónea iséneu keínoyi póhuti kali koekúti yane ikeinoxike po'ínuhiko xâne. ⁴⁷ Koati kotívetimo kêku, vo'oku kéxepuki katátumbana porófeta, enepohikone koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke, koépeu yoxúnoekene. ⁴⁸ Yane kixeku itíkivo, koati keyuhópovoti kutipasí kó'iyeya iséneu ne isóneu yoxúnoekene vo'oku kíxoaku ne porófetahiko. Koati énomonehiko koepékoa, ina kíno'ókonoe kexépuvinoati katátumbana ne koépeuhiko, kutipasí keâti ne váhere ítukeye yoxúnoekene. ⁴⁹ Énomone kó'ino ne Itukó'oviti yane hána'iti kó'exoneyeya xoko kó'iyeyaku: “Mbahukínoatíhikomo porófeta koyúhoti emó'um xapákuke, koánemakamo ápostulu, po'i mbáhoenoa, itea koepékotíhikomo po'ínuhiko mbáhoe, koane íkoítoponoatimo kotíveti ne po'ínuhiko” kê.

⁵⁰ Énomone kutí'inoke yoneátimo oukeke ra xanéhiko apêti kó'oyene ne itina heú koeti porófetahiko koépeuti ukeátine inâ turixóvo ra mêum, ⁵¹ ukeâti kaxénake koépekeokonoku Âmbeu tukú koeti kaxena koépekeokonoku Nzakâriya, enepone koépeuti ukeâti ne hána'iti imokóvokuti yonoti xoko áta yane kíndanake hána'iti imokóvokuti. Aungópatimaka ngíxeopinoe: Oúke ra xanéhiko apêti kó'oyene yóneamo itína uhá koetíhiko neko koépeuti.

⁵² —Koati kotívetimo kêku, itínoe íhíkaxoati ne Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muíse, vo'oku itínoe kutí koeti omó'ixoati ne xáve poréxoti xâne éxea ne kaná'uti exóneti íhae xoko Itukó'oviti, itea ako iké'itukexa, epó'oxo itopó kíxea ne po'ínuhiko xâne kaha'âti éxea —kíxovokoxoane Jesus.

⁵³Ipuhíkopeane Jesus, koati imafkinovati éskiribahiko yoko farízeuhiko, koane opósi'okeovahiko ya épemo'ikeake. Ako tópi kíxoaku yuhó'inoahiko, kaha'ainoti Jesus pahúkeovo ya yumópope. ⁵⁴Koati kuxoãtihiko ápeyeamo koêkuti yuho Jesus kutí'inoke motovâti koyúhoyeahiko itúkeovo pahukóvoti.

Po'ínuhiko íhikaxovike Jesus

Mt 10.26-31

12 ¹Yoko koati yupihóvotine êno xâne ho'uxo-ho'uxó koetíne koane ókonuhevekexeokoko. Yane turíxovone íhikaxea ne Jesus. Íhikauhiko ínuxo íhikaxea. Hara kíxovokoxoa:

—Neíxipa ne kutí koeti kohiyákopeti pâum, ánahixope farízeuhiko, ákoti oríko ukóponea xapa po'ínuhiko xâne, enepone kutí kó'iyea koati sasá'iti ya po'ínuhiko xâne koeku enó'iyea ítuke ákoti aunáti.

²—Ako kixovókuti pikonéti éxeokono kó'oyene ákotimo kaurápu'ikakana. Koánemaka ne he'onó'oeti kó'oyene, kóyeane mo urápu'iyea. ³Vo'oku uhá koeti he'onó'ú kíxene keyúhoyi, kóyeane mo koúrupu'ikeokono xapa xâne. Koánemaka ne koekúti hahaa kíxene keyúhoyi kúveuke yóvoku, kohonókotonotimo koyúhoyeokono, kutí'inokemo exoãti uhá koeti xâne.

⁴—Itínoe íningone, hara ngxópinoe kó'oyene: Hákonoe píke xâne motovâti koépekeopi, vo'oku poéhane kexé'u ító koépekea, yane ákone xunáko itúkea po'i koekúti. ⁵Itea énjakapivo nékone tíyi, énomone ne Itukó'oviti apêti xunáko koépekeopi koane iyónopeopi ipihóponovokutike. Ngáyukoa ngxéopinoe: Itúkapu énomone tíyo.

⁶—Ákoikopo akávanevo singu koeti kálíhunoe hó'openo ôti ya kali pi'âti pe'u tiúketi ákoti axu'ína ovâti? Itea ako kalíhuina ápeyea xapákuke nê'e ákoti exêa koêku Itukó'oviti. ⁷Muhíkova híyeu tiúti, éxoa Itukó'oviti yé'akeye. Hákoikopo píke, vo'oku itínenoe yupihóvo ítóponone nonékuke Itukó'oviti yane ênoti hó'openo ôti —kíxovokoxoane.

Koêku teinôa xâne koyúhoyea hókea Jesus koáne akó'o teinâ

Mt 10.32-33, 12.32, 10.19-20; 2 Ti 1.8

⁸Ina kixovókoxopaikomaka Jesus:

—Koati ngxópitinoe: Uhá koeti xâne koyuhoãti nonékuke po'ínuhiko xâne itúkeovo hokónuti, kúteanemakamo ngxóaku nê'e nonékuke ánjuhiko ya vanúkeke. Ngoyuhoãtimakamo itúkeovo hokónuti, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne. ⁹Itea enepone koyuhoãti nonékuke xanéhiko ákoyea itúkapu hokónuti, ngoyuhópatimakamo nonékuke ánjuhiko vanúkeke ákoyea itúkapu hokónuti.

¹⁰—Áva xâne vaheréxinonuti emó'u, apêtikomo oxéne itúyoepa pahúnevo. Itea enepone xâne koyuhoãti itúkeovo váhere ne ítuke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti, ákonemo itúyoepaku ne pahúnevo.

¹¹—Enepo yamakánanoe yíhoikikono ya íhikaxovoku hó'e xanéhiko, koane nonékuke pahúkoti hiko yoko po'ínuhiko payásoti tuti xanéhiko, hako pipokéxinoa iséneu ne kixékumo yimópíke koane koékumo ne yiúho, ¹²vo'oku yaneko ôra, íhíkaxopitinoemo Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti nékonemo keyúhoyi nonékukehiko —kíxovokoxoane Jesus.

Ako yusíka ixómoyea ipúpakinoa visóneu kahá'ayea úti vîrikuxea

¹³Yane apé koéne hóyeno xapákuke neko êno xâne kixoti Jesus:

—Íhikaxotí, pehúka ne mbo'ínu haxákeana ne apeínoati kûreinovike haíkene úti —kíxoane.

¹⁴Ina kixôa Jesus:

—Hoyenó, undí'ikopo yúhoikovoku xâne? Haina indúkovo ke nzaákeokokoa ne xâne kûreinoa haíkene —kíxoane.

¹⁵Ina kixovókoxopaikomaka Jesus neko êno xâne kamokénoati:

—Yokóhiyanavao ne uhá koeti kó'iyevoku koekúti íyekovoke, enepohikone mani ixómoinoke ipúpakinoa iséneu keha'áti kurí'uxeovo apeínopiti, vo'oku haina énomone ápeino ne xâne yara kúveu mêum —kíxovokoxoane.

¹⁶Ina itukínoahiko Jesus íhokoake ne âha íhikaxea. Hara kíxovokoxoa:

—Ápe hóyeno íríku, ênoti pôreu ha'i nóne isáneke. ¹⁷Ina koe isóneupinovo: “Námeamo ngíxoaneye ra êno ha'i nónem? Vo'oku ákone iyónoangu”. ¹⁸Ina koepómaka isóneupinovo: “Énjoa ngíxoakumo, Ngatahíneatimo ra unákovoku ha'i nónem, ínamo indukápa koati hána'itiya. Énomonemo unángoa ra ha'i nónem, koáne ra uhá koeti apeínonuti. ¹⁹Yane ínamo angôe: Êno apeínonuti ngoúnae. Ákomo malíka yónoku. Kó'oyene, poéhane ómomingea, níngea, énoyeovom yoko elókeyea ongóvo, ngoetímo.” ²⁰Itea hara kíxoa Itukó'oviti: “Íti koati ákoti isóneu. Kó'oyene yara yóti, ivekóvotinemo. Kutí'ikopomo itópoinopi uhá koéti ne apeínopiti yúnahiu?” kíxoane Itukó'oviti —kôe éxetina Jesus.

²¹Ina koe'íkomaka ne Jesus:

—Koati énomone koéneye ne xâne yuixóvoteoxo kurí'uxea apeínoati yara kúveu mêum, itea ako apeínoati xoko Itukó'oviti —koéne.

Kuvóvoti Itukó'oviti

Mt 6.25-34

²²Ina kixovókoxoamaka Jesus ne íhikauhiko:

—Énomone ngxínopinove ákoyea ixomo ipúpakina iséneu kixékumo kêku itukovo káxe, ukínopikumo níke, koane nókone kexé'u, yoko kixékumo iké'ipovoxopivo. ²³Vo'oku enepone kéyeku itukovo káxe, haina pohúneti níki, koane hainámaka pohúneti iké'ipovoxopivo yápeino. ²⁴Ivévakapihi ne hó'openohiko ôti. Ako nâ, koane ako ítixeaku ha'i nóne. Ákomaka unákoku níka, koane ákomaka óvoku ítixoku êno nikokónoti, itea kóyeane poréxea Itukó'oviti níka. Ákoikopo yéxa itúkeovo itínoe yupihóvo itóponone yane hó'openohiko ôti? ²⁵Ako ápahuina ya xepákukenoe itotimo koukoponea kaxena

ávoyeani ivákapu, yusíkotí yupíheovo kahá'ayea koúkoponea. ²⁶Neíxoaneikopo, koêku ákoyea ite itíki kalíhuti koekúti, ná'íkopo koeti ixómoino yónoheixoa iséneu ne po'ínuhiko koekúti? ²⁷Ivévakapíhimaka koêku payá'iyea ne koati uhé'ekoti híu ne itunoêvoti ya mêum, enepone iháxoneti humanévoti. Ako híka kuteâti xâne, koane ákomaka ixúkuka, itea koati ngxópitinoe: Muhíkova neko uhá koeti úhe'ene nâti Salúmaum, enepone hána'iti iríku mekúke, ako itápana úhe'ene híu ne itunoêvotihiko íhae mêum. ²⁸Katarákoapo Itukó'oviti ne itunoêvoti íhae mêum, mapini póhutine kó'oyene ápeyeya, ihârotike oro'ókokonotinemo yúkuke, ínapomo hako katarákopi Itukó'oviti, itínoe xâne ôriti kúveova. ²⁹Hákonoeikopo ixomo yónoheixoa iséneu úkeakumo ne níke koane yêka. Hákomaka kenóko'inoe vo'ókuke ra koekúti. ³⁰Vo'oku koati énomone yónoheixo isóneu xâne ákoti êxa Itukó'oviti ya uhá koeti óvohikoku yara kúveu mêum. Yoko éxoá Yá'a íhae vanúke kénokínoe uhá koêti ra koekúti. ³¹Inúxotike ya uhá koêti, hane itíka yónoheixoku iséneu ítuke Itukó'oviti, yane kousókinopeatimo Itukó'oviti ne po'ínuhiko nékone —kíxovokoxoane Jesus.

Koêku ne kaná'uti írikuxea xâne

Mt 6.19-21; 1 Pê 1.4

³²Ina kixovókokopaikomaka Jesus neko íhikauhiko:

—Itínoe hokónuti, itínoe kutí ngxíone kálíhunoe su'ûso ákoti axu'ína ikéneke koyonoâti, hákonoe píke, vo'oku koati ahá'ínopinoo Yá'a íhae vanúke itíkivo xanéna koane yenópi vanúke natíxokuke. ³³Enepone apeínopiti, yakávanea, koane pêrekexamaka xâne ákoti apeínoati ne ésa'i. Yane apêtimo íhaku tíketina ákotinemo ipúpa'ixeaku, koane enómakamo apeínopiti ákoti uké'eyeaku vanúkeke xoko ákoyeaku itápana ómevoti, koane xoko ákoyeakumaka kálíhunoe hó'openo níkoheati. ³⁴Vo'oku koêkuti yunákoaku ne apeínopiti, itukapu vanúkeke, áko'o itukapu poké'eke, énomonemakamo yónoheixo iséneu —kíxovokoxoane.

³⁵Ina koe'íkomaka Jesus:

—Itíkapu xâne usó koyêti kuteâti koêku xâne iyukovó koyêti, ko'ípovó kixoiótomakama ípovo, koane ihuvé koyêtimakama yukúna aukápapu kúxoixopone. ³⁶Kutí yákoyenoe ahinoêti ixómoti noimé'exopo seópope pátarauxa ukopeâti áyuíke kasátuxoti. Seopóne pátarauxa, enepo ipusókopo pahapéti, usó kóyepone ahínoe míhe'okopinoa. ³⁷Koati únatimo koêku ne ahinoêtihiko inú'epo pátarauxa ixómoti noimé'exopa. Koati emo'úti ra yunzó'ínopinoo: Itukovó koetimo koati pátarauxa silo'íxopomo ípovo ko'ítukeyea. Yane kavátahikoatimakamo neko ahínoe xe'o mēsa ominoâti níka. ³⁸Yusíkotí ítúkeovo ya kuku yóti, áko'o ya máturukata seópea ne pátarauxa, koati únatimo koêku neko ahínoe inú'epo ixómoti noimé'exopa. ³⁹Koati endó'okopitinoe koêkumo: Eneponi exá únae ovokúti orana símope ne ómevoti, mani koyonoâti ne óvoku, ákoni síka úrukeova ne óvoku. ⁴⁰Keánenomakama, neímexa ne aúngopovopemo, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne, vo'oku ya koati ákoyeakumo kixápanu, énomonemo aúngopeovo —kíxovokoxoane Jesus.

Éxetina Jesus koeku únati yoko váhere ahinoêti

Mt 24.45-51

41 Ina kixôa Pêturu ne Jesus:

—Unaém, enepora yéxetina apêti fhokovoke, koati utíne itíkinoo? áko'o uhá koetímaka xâne —kíxoane.

42 Ina kixôa Jesus itukínoati po'i fhokoake:

—Kuti'ikopomea itukóvo kuteâti ne ahinoêti koati yuixóvoti ítukexeokonoke, koane ponóvoti isóneu ítukeke? Énomone neko poréxoakemaka pátarauxa éxea koêku ne po'ínuhiko ahínoe, motovâti koúsokinoa nókone koatíke kaxénaxeokonoke. 43 Koati únatimo koêku ne ahinoêti inú'epomo pátarauxa kíxeaneye ko'ítukeyea aukápapu. 44 Koati endó'okopitinoe koêkumo: Kuri'ó kixoâtimo pátarauxa kóyoninoe uhá koeti apeínoati. 45 Itea enepo akôe isóneu ne ahinoêti: “Yupíhovane xu'íkeneeye ne mbátarauxa” akôe, ina turixápu yehépoke'exe ne po'ínuhiko ahinoêti, ha'íne, koane yuíxeovo níkea, énoyeovo yoko kohíhiyea, naíxapu nê'e.

46 Vo'oku seopó koetímo pátarauxa ya káxe koati ákoyeaku kuxápa, koáne ya ôra ákoyeakumaka éxa káyukoepovomo. Yanê'e, koati kotívetimo kíxoaku pátarauxa ipihápana. Iyonópatimo xoko iyónopoku xâne ákoti akutípo.

47—Enepone ahinoêti exoâti ne ahá'inoa pátarauxa, itea ákoti usó akóye koúsokea, ákotimaka itukêa ne âha, koatimo xúnati yehépoke'exeokono ipihápanakana. 48 Itea enepone ákoti exâ ne ahá'inoa pátarauxa, yusíkoti váherexea ítuke koane motókeyea xu'ínayea ipíhoponeokono, itea ákomo áxuna kíxoakumo pátarauxa yehépoke'exe ipihápana. Vo'oku enepone xâne ênoti pónekonoke, konokoâti enó'iyeamaka únatinoe koekúti ítuke, pôreupo vo'oku enó'iyea pónekonoke. Kúteanemaka koêku ne xâne xu'ínati ípara, koati konokoâti enó'iyea pôreupo anu'úkupati ne yé'akeye pónekonoke —kíxoane.

Xâne okopókokoti vo'oku Jesus

Mt 10.34-36

49 Ina koe'íkomaka ne Jesus:

—Enepone nzímea yara kúveu mêum, ínzokoa yúku oro'ókoti, yoko ehá'ani turíxeovone kó'iyeaneye. 50 Itea anéyeiko kotíveti koekúti véngokuikomo. Koati konokoâti ítúkeovo oúngkemó yóno ne êno tiveko koekúti, epó'oxo koati hána'ítine tiveko ínzóneu koêku ávoyea ndarú'uxa. 51 Ikítixatinoe nzimínoti motó'iyeeova úhepeyea isóneunokoko ne xâne yara kúveu mêum? Ákomo ákoeneye. Koati endó'okopitinoe koêku: Apêtimo okopókokoti vo'ónguke. 52 Ukeátine kó'oyene, itukovo apêti singu koeti ko'óvokuti ya póhutike ovokúti, mopó'amo okopâti ne po'i pi'âti, itukovo pi'âti okopâtimo ne po'i mopo'âti vo'ónguke. 53 Kúteanemakamo koeku hóyeno yoko xé'a. Okopâtimo hóyeno ne xé'a, áko'o itukovo xé'a okopâmo ne há'a vo'ónguke. Kúteanemakamo koeku sêno yoko ihíne. Okopâtimo sêno ne ihíne, áko'o itukovo ihíne okopómo êno

vo'ónguke. Kúteanemaka koeku sêno yoko sinéna vo'ónguke, okopâtimo sêno ne sinéna, áko'o itukovo sinéna okopâ ne imóse vo'ónguke —kíxovokoxoane Jesus.

Hoénaxovope yé'exeovone hunókoku ra mêum

Mt 16.2-3

⁵⁴Ina kixovókokopaikomaka Jesus neko êno xâne:

—Enepo neixónoe kapási ukeâti kíyo'i káxe, “Úko rakéne” kénoe. Koáne, kevo'oxo. ⁵⁵Koáne enepo sa'irí'okovo ne ihunóvoti, neixoâtinoe ne úkeaku, “Kotúpotinemo” kénoemaka. Koá'axo, kotúpo. ⁵⁶Ítinoe ikútixapovoti koati ko'éxoneti, é'exo kíxeaneo koêku ra mêum koáne ra vanúke, koêku kahá'ayea kévea koane kotú'iyea, itea inípono ákoyea yéxa itukóvotiye ra káxehiko símokune úti. ⁵⁷Manímaka konókoti yéxinoe péni iséneunoa ra koekútihiho! —kíxovokoxoane Jesus.

⁵⁸Ina koe'íkomaka:

—Itukovo apêti évotikopike po'i xâne, ina omôpi yuhóikovokutike, ya koêkuiko yéni, tumúneke sími yuhóikovokutike, yapásika kíxeaku unátipinokoko iséne, maka hákone iyonópi nonékuke ne pahúkoti yuhóikovokutike, vo'oku mani kurikópiti nê'e xoko pulísea. Kene ne pulísea, mani kurikópiti ika'ákovokutike. ⁵⁹Enepo akoéneye, koati ngxópiti ákoyeamo ipíhikapi koêku ákoyea peréxapa uhá koêti ne yoréveu —kíxovokoxoane Jesus, exókoatihiko kónokea épemea Itukó'oviti kotúyopinoa pahúnevo tumúneke seópea nonékuke.

Konókoti kuríkopea úti ne váhere vítuke

13 ¹Koati énomone yaneko koyúhoyeaku Jesus, apé koéne xanéhiko simoâti, koyuhó'inoati koêku ne íhaehiko Ngalíleya, koépeu Pilátu, itúkeovo isúkotihiko hó'openo, ikó'iparaxoke Itukó'oviti, yaneko koepékokonone. ²Ina kixoáhiko Jesus:

—Ikítixatinoemea koati yupihóvoti váherevoko ya po'ínuhiko xâne íhae Ngalíleya nekôyohiko vo'oku kixókonokuhiko koépekeekono? ³Ako kalíhuina kó'iyeaneye. Koati ngxópitinoe: Enepomo hákoti iketívexoa iséneuke ne pehúnevo, koane hákotimaka kirikópa, koati kotívetimakamo kixékonoku ya hunókokuke. ⁴Kene neko dizoitiko koeti ivokóvoti ya Silôe íkoro'uxovone neko éyevoti péti vanúkeke koexépoeti, pe'okoâtinoemea itúkeovo koati yupihóvoti váherevoko ya uhá koeti po'ínuhiko xâne íhae Njeruzálem? ⁵Koati ngoyuhó'inopitinoe: Enepomo hákoti iketívexoa iséneuke ne pehúnevo, koane hákoti kirikópa, koati kotívetimakamo kixékonoku ya hunókokuke —kíxoanehiko Jesus.

Koeku xuve fígu ákoti há'i

⁶Ina itukínoahiko Jesus íhokoake ne áha íhikaxea. Hara kíxovokoxoa: —Ápe hóyeno apêti xuve fígu xapákuke xuve úva nóne. Po'i káxe opósikoponea há'i yane xúve itea ako êho. ⁷Yane ina kixôa neko koyonínoati

ne nóne: “Mopó'ane xoénae ixomo ombósi'ixoponea há'i râ'a, itea anéyeiko âvovea ênjo. Titúkane kó'oyene, vo'oku ovohí koâti ra poké'e koêku ákoyea pôreu” kixoane. ⁸Ina yumopâ ahínoe: “Síkeavone yara xoénae. Imbanó'ekoatikomo, ínamo imbíhina katamú'ikoati. ⁹Yane enepo parêxa há'i, únatimo. Kene hákotimo, pehúkanemo tetúkeovo” kixoane —koéne éxetina.

Sêno ka'aríneti koítovone Jesus

¹⁰Ya sâputu, káxe koati sasá'iti xoko evo jûdeu, ixómoti ihíkaxo ne Jesus ya íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko. ¹¹Yane simóne sêno ka'aríneti. Dizoitu koetíne xoénae ixomo iká'arinexoa ndémoniu. Yupíhovone itipu'í kó'iyea vo'ókuke, ákone ita ponópeovo. ¹²Noixoâne Jesus, iháxikoane ina kixôa: —Senó, ítivoane ra yaríne —kixoane.

¹³Yane ípiho vô'u Jesus muyókuke. Ehá'axo kixoaneyee, ponópovone koxé'u neko sêno. Yane yupíhovó koéne iháyu'ikea Itukó'oviti neko sêno. ¹⁴Itea ímaikovo ne inuxínoti itukéti yane íhikaxovoku hó'e jûdeu, vo'oku koíteova Jesus ne sêno ya sâputu. Hara kôe:

—Anéye sei koeti káxe motovâti ko'ítukeyea ne xâne. Énomone síminoe ítivoa ne yaríne, kene ako yusíka itúkeovo ya sâputu, káxe koati sasá'iti hó'eke úti —koéne.

¹⁵Ina kôe ne Vúnae:

—Ítínoe ikútixapovoti koati sasá'iti ya po'ínuhiko xâne, ákonikopo kíxeapananoe ne píyo vûi, itukovo píyo juméntu xoko ómomikoku íyikoponi úne ya sâputu? ¹⁶Ina keno'óko ra sêno, koati ámoripono Âbraum iká'arinexone Satánae dizoitu koetíne xoénae. Ná'íkopo koeti ákoino omótova íteova ya aríne ya sâputu? —kíxovokoxoane.

¹⁷Uke'éxone koyúhoyea Jesus, teyó koénehiko neko uhá koeti okopâti, itea yupíhova elókeyea okóvo ne po'ínuhiko jûdeu vo'ókuke uhá koêti neko ihayú'iuti ítuke Jesus.

Éxetina Jesus koêku ukóponea ne ake nonéti koéhati mostarda *Mt 13.31-32; Mk 4.30-32*

¹⁸Háramaka koe íhikaxea ne Jesus:

—Kutimea koéneye ukóponea ne natíxea Itukó'oviti xapa xâne? Kutimea ínzokoa? ¹⁹Hara koéneye kalíhuti ake nonéti, enepone iháxoneti mostarda enepo nâa hóyeno ya isáneke. Ihonópone, paya'ínemaka, itúkovone xuve tikóti. Yane itúkotine môko ne hó'openo ôti káva'oke —koéne.

Éxetina Jesus koêku ne kohiyákopeti pâum *Mt 13.33*

²⁰Ina koe'íkomaka ne Jesus:

—Kutimea ínzokoa kixoku ukóponea ne natíxea Itukó'oviti xapa xâne?
 21 Hane koéneye kohiyáketi pâum veínoake sêno ánahíxea mopo'âti ihíxopeti tiríku. Ehane heú kíxoa kohiyakea ne tiríku —koéne.

Koeku kalíkuti pahapéti

Mt 7.13-14; 7.21-23

22 Koêku yónea ya Njeruzálem ne Jesus, koane íhikaxea emo'u Itukó'oviti yane pitivókohiko yoko ipuxóvokutihiko vékoku. 23 Yane ápe xâne kixoti Jesus:

—Unaém, ákomeamo axú'ina ne xâne koítovone Itukó'oviti yonopâti xokóyoke?

24 Ina yumopâ Jesus, itukínoati íhokoake.

—Kéxuna'ixapunoe víki ne kutí koeti kalíkuti pahapéti. Koati ngxópitinoe: Enómo kaha'âti vékea itea ákomo íta —kíxoane.

25 Ina itukínoamaka po'i xêti, íhokopovoke, koane íhokoake ne xâne ákotimo urúkapapa ne natíxoku Itukó'oviti vanúkeke. Hara kôe:

—Exepúka ne únáe ovokúti, exexápáne ne pahapéti, itukapu meúkeke yovó'ikonoe íxómoyea ípísoko pahapéti ké'iyi: “Unaém, míhí'akinavea ne pahapéti” ké'iyi, yane haramo kixópi: “Hainánoe iti ovónje” kixópitinoemo.

26 Ínamo íxeánoe: “Kahá'inepipépo úti xe'o mêsa óvoku níkokónoti yoko ekâti yanekôyoke, koane koati vípuxovokuke íhikexopepo” kixeâtimo. 27 Itea haramo koépomaka yuhó'inopinoe únáe ne ovokúti: “Ako énjapinoe. Yahíkuxipunu, ítínoe ítúkoti váhere” kixópitinoemo. 28 Yane neixoâtinemo ne Ábraum, Izáki koane Njáko ya natíxokuke Itukó'oviti, koánemaka uhá koetíhiko ne páhoe Itukó'oviti koyúhoyea emó'u mekúke, itea kirikókonotinemo meúkeke yane natíxokuke Itukó'oviti. Yoko enómo iyókexoti yoko ngarutútukexoti ðe vo'oku hána'iti tiveko koeku xâne xoko yenópoku. 29 Enómo xâne ivatákopotimo xe'ókuke mêsa ya natíxoku Itukó'oviti ukeâti ya uhá koêti ra kúveu mêum, xoko úkeaku ihâroti, yoko xoko íyeu kíyo'i káxe, koane xoko úkeaku kásati, yoko xoko úkeaku ihunóvoti. 30 Apêtimo xâne ákoti apayáso ovoti íkenétike koêku kó'oyene itukóvotimo koâti teyonéti ya po'ínuhiko xâne yaneko káxe. Kene xapákuke ne teyonéti koêku kó'oyene, apêtimo okópoti koati íkenétike —koene Jesus.

Ako omótova okóvo Jesus ne íhae Njeruzálem

Mt 23.37-39

31 Koêkuiko koyúhoyea ne Jesus, ápe farízeuhiko kixopónoati:

—Hákone yovóheixo yáye. Ipíhikapi râ'a, vo'oku kahá'ati koépekeopi ne Êrodi —kíxoanehiko.

32 Itea hara kíxoa Jesus yumópeahiko:

—Yéta'akapana ne Êrodi, enepone kutí koeti éxeako úkoe, ngópuhikopeakomo ndémoniu xoko xâne úroevo, yoko ngoítevoikomo ka'arínetai kó'oyene yoko ihârotike. Yane mopó'apeke káxe, unzéxotinemo índuke. 33 Ngonókotiko ungóponea ya po'íkehiko pitivóko kó'oyene, koane ihârotike, yoko po'íke ihâroti,

motovâti nzímea Njeruzálem, vo'oku ákomo po'i koépekokonoku porófeta koyúhoti emo'u Itukó'oviti, ákoti itukapu ya Njeruzálem.

³⁴Ina koe'íkomaka ne Jesus:

—Imáko kél'yivoku, itínoe íhae Njeruzálem. Aínovonoe iti xâne yómoti koépekea porófeta koyúhoti emo'u Itukó'oviti. Aínovonoemaka iti koépekenati ovoxe Itukó'oviti páhoe xepákukeno, hipokoâti ya mopô. Kuteâti kíxoaku tapí'i ho'úxea ne xe'éxaxapa opékuke kèvi, mani ngaha'âtimaka ngíxeopineye kuteâti, itea ákonoe yakáha'a. ³⁵Yara kuteâti kékunoe, ákonemo ovâti ra yóvokunoe. Koati emo'úti ra yunzó'inopinoo: Ukeátine kó'oyene, ákonenoemo neíxapanu tukú koeti yaneko káxe kél'yikunoemo: “Viháyu'ika ne páhoenoví Vúnae Itukó'oviti, enepone keno'ókoti ya iháke Itukó'oviti” yakoénoe —koéne ne Jesus.

Koitóvo ka'aríneti ne Jesus

14 ¹Po'íke sâputu, pího Jesus níkóponea óvokuke farízeu. Yoko koati teyonéti neko hóyeno xapákuke po'ínuhiko farízeu. Enepone xanéhikoya, koati komómoti Jesus. ²Ápemaka hóyenoya momo'ópixoti. Koati nonékuke Jesus óvoheixo. ³Ina kixovókoxxoa Jesus ne jûdeuhiko ihífkaxoti yútoe Muíse, yóko'o ne farízeuhiko:

—Yane Ponóvoti Kixovókuti hó'e úti, poréxovi koíteovo uti xâne ya sâputu? áko'o ako paréxavea —kíxovokoxoane.

⁴Itea yunuku-yunukú koénehiko. Ina namu'ókoa Jesus neko hóyeno, yane koítovane, ina porexôa pihópea. ⁵Ina kixovókopamaka Jesus neko xâne:

—Ínani áva xi'íxa, áko'o vuina íti ikoróno'ekovoti ikokúti. Yusíkotini itúkeovo ya sâputu, ákonikopo yéhaka viyópi? —kíxovokoxoane.

⁶Itea ákohiko éxa kíxoaku yumópea.

Kahaná'ikokonotimo ne xâne ákoti kapayásakapapu

Lk 22.26-27; Fp 2.3; 1 Pê 5.5

⁷Koêku ixómoyea komóma Jesus ne hupiútihiko koane kixoku noívoxxoea haxaéti ivatákokuti xe'ókuke mêsa xapákuke xâne koati payásoti, yane turíxovone itúkinoa íhokoake ne áha íhikaxea. Hara kôe:

⁸—Enepo iteíkkakana níképoni xoko áyui kasátuxoti, hako neivókoxxo ivétakoku ovoti xêrerekuke kasátuxoti, vo'oku enepo síma koati payásoti ya itíke, ⁹yane simópitimo ne itaíkopiti, enepone itaíkoatimaka ne po'i simôti, epemópitimo ípekivo motovâti ivátakea ne po'i simôti. Yane hána'itimo tíyapana koêku vatahí képi po'íke.

¹⁰—Itea enepo áva itaíkopiti, hane yéna ivétakoponi xoko ivatákokutihiko ákoti itukapu ivátakoku payásoti. Yane enepo pihinápi ne itaíkopiti, haramo kixópi: “Iningoné, hara ivétakapana nonekúti ke xêrerekuke ne kasátuxoti” kixópitimo. Yane kuteâti kixópiku, koati kapayásokopitimo nonékuke uhá koeti po'ínuhiko itá'iuati.

11—Vo'oku koteyókokonotimo ne uhá koeti kapayásokopovoti. Kene ne ákoti kapayásakapapu, kahaná'ikokonotimo —koéne.

12 Ina kixoá'ikomaka Jesus ne itaíkoati:

—Enepo áva íte'iu yóvokuke arámusakoponea, áko'o jántaxoponea, hako itukovo ínikenehiko íteiko, itukovo pe'ínuhiko, áko'o itukovo iyínoxapa. Hákomaka íteíko mýxone xêrerekuke yóvoku áva iríkuhiko xapákuke. Vo'oku íxeáneye, itaíkopopitimakamo níképoni óvokuke. Yane koati nemukópatinemo ésa'i ne itúkinoá únati ne po'i xâne. 13 Itea enepo yokoyûi, hanemo íteika xâne ákoti apeínoati, koáne ne apêti isáyunevo poixo'o mûyo, koáne ne mohéveu yoko komítitihiko. 14 Yane koati únatimo kêku, vo'oku ákoyea oxéne ne íte'iu poréxopeopi ésa'i únati ítikeynoa. Itea koati apêtimo némoepo yaneko káxe exépukopeakumo ukópea xapa ivokóvoti ne kasása'iuipo Itukó'ovoti, enepohikone ponóvoti kixoku itúkeovo —kíxoane Jesus.

Éxetina Jesus koeku hóyeno kóyuiti

Mt 22.1-10

15 Yoko ápe ha'ine Jesus xe'ókuke mêsa kameâti neko yûho. Yane hara kixo Jesus:

—Koati únatimo koêku ne xâne apêti xapa níxaxóvoti ya natíxokuke Itukó'ovoti vanúkeke —kíxoane.

16 Ina itúko xêti ne Jesus. Hara kôe:

—Ápe hóyeno itúkoti hána'iti níxaxóvoti, ênoti húpiu. 17 Simovóne orána neko níxaxóvoti, pahúkone ahínoe kixóponea neko húpiuhiko yúsíkea píheanehiko vo'oku usó'iyeeane uhá koêti.

18—Itea póhutihiko neko hupiúti, áinovo apêti pó'onexeovoke. Hara kíxoa inúxoti yumopâti: “Apêti poké'e inámati váneum. Koati ngonokoâtiko noínjoponea. Yokóseanenu, yéta'akapinanamo ne pétarauxa ákoyeanemo omótova mbíhea” kíxoane.

19—Ina kixôa po'ínu: “Apêti singu koeti vûi ka'apénékokoti, váneum, yoko ngonokoâtiko nzixópea. Yokóseanenu, yéta'akapinanamo ne pétarauxa ákoyeanemo omótova mbíhea” kíxolanemaka.

20—Ina koemáka ne po'ínu: “Ínati ngoyêno. Ako omótova mbíhea” kôe.

21—Aukópovo ne ahinoêti xoko pátarauxa, heú kíxoa koyúhopinoá uhá koêti neko koekúti. Yane yupíhova ímaikinovo xanéhiko húpiu neko únae ovokúti. Ina kíxo ahínoe: “Yéhakapu, pihéne ya uhá koeti none ovokúti ya pítivokona úti, ya koêkuti xe'o ovokúti vékoku xâne. Víyahikapana ne xâne ákoti apeínoati koáne ne isáyú'ixovoti poixo'o mûyo, yóko'o ne komítiti, koáne ne mohéveu” kíxoane.

22—Koane pihóne. Ikénepoke, hara kíxoa ahínoe: “Unaém, indúkoane ne péhoenonu, itea anéyeiko ivatákokuti” kíxoane.

23—Ina kixôa pátarauxa: “Yéhaka víki ya none ovokúti koáne ya kálíhunoo xêne. Koêkuti tekópone, pehúka yâkeneye maka ipúhikane ra óvongu. 24 Koati

ngixópitinoe: Ákomo ápahuina xâne xapákuke neko inúxotihiko nzúpiu mboréxeakemo níkea ra nikokónoti ngoúseune” koéne —koe éxetina Jesus.

Nókone kó'iyea isóneu ne kahá'ati hókea Jesus

Mt 10.37-38; Lk 9.23-24; Xu 12.26

²⁵Yoko yupíhova êno xâne hokó'ixoti Jesus koêku yónea. Ina inonéxinova Jesus, hara kíxovokoxoa:

²⁶—Uhá koêti xâne kahá'ati hókeonu, konókoti itúkeovo ûndi ako omótovoxo okóvo ya uhá koêti, ínati yusíko itúkeovo ínzikau. Ako yusíka itúkeovo há'a, êno, yêno, xe'éaxapapa, itukovo po'ínuhiko ako omótovoxo okóvo ya undíke, muhíkavamaka unako koêku yara kúveu mêum. ²⁷Koáne enepone xâne ákoti usó akóye koítoponeovo kotívetei koêku hókeonu, ákotimaka akahá'a kutí kíxeovo xâne koínoti kurúhuna iyonókono xoko kurúhuxokonokumo, ako yusíka itúkeovo hokónuti. ²⁸Konókoti itúkinoá isóneu xâne inúxotike íteamo hókeonu, áko'o ákoyea, kuteâti koêku áva xepákukenoe kahá'ati koéxepukea éyevoti péti vanúkeke. Ako yusíka itukó kíxea, ákoti itukína isóneu yé'akemoye ésa'i ovâti inúxotike. Konókoti ivátakinoá okóvoxea yé'akemoye ésa'i inúxotike, noixoâti motó'iyevovamo ne tiúketina. ²⁹Vo'oku eneponi uke'é akôe tiúketina, póhutikone poéheve úsexo, ákotineni omotóva úsexea háxa, yane mani koemóke'eati uhá koeti xâne noixoâti ³⁰koáneni kíxeokono: “Enepone hóyeno, pohu turí kixo ítuke, ako úsexa” mani kixokónoti.

³¹—Kúteanemaka koêku xoko nâti. Ákoni pihó ákoe okótumonexea po'i nâti, anáne, kaha'âti okópea ákoti ivatáka inúxotike, itúkinoati isóneu íteamo ya yehí koeti mili húndaruna ne keno'ókinoati okópea omoti vinti koeti mili húndaruna. ³²Vo'oku eneponi inixâ ákoyeamo íta, ya koêku ávovea malíka ne anáne, mani apêtimo páhoe xokóyoke epemóponoati nókone itúkea motovâti ákoyea isukókoti.

³³—Keámenoemaka, uhá koeti xepákukenoe kahá'ati hókeonu ákoti usó akóye kuríkea uhá koeti ítukevo, ákomo omótova hókeonu —kíxovokoxoane.

Koeku yúki ákotine uhéko

Mt 5.13; Mk 9.50

³⁴—Koati únati koekúti ne yúki, itea enepo auké'e taú'iko, ákonemo oxéne aukopinokonoa. ³⁵Yane ákone itúkovoake. Muhíkova eneponi kurikákana poké'eke xoko nonéti, koaneni anahíxakana isiko hó'openo, ákoni itúkovoake. Poéhane kuríkeokono. Koêkuti kamoâti ra yûnzo, ivávaka —kíxovokoxoane Jesus neko xanéhiko.

Kóseana Jesus ne xâne pahukóvoti

Mt 18.12-14

15 ¹Yoko êno koperáxinoti nâti, enepone ánu'ukenati kóperau, koane enómaka xâne pahukóvoti pihôti xoko Jesus, kamokénoponoati. ²Yane

kapáhakinovohiko koeku Jesus ne farízeu, enepohikone yuixóvoti hókea yútoe Muíse, koáne ne ihíxaxoti yútoe Muíse, enepone éskiribahiko. Hara kixókoko:

—Imáko ra hóyeno anahíxovoti xâne pahukóvoti koane iníkoatihikomaka —kixókokone.

Ihíkavoti ihókovoti koeku moyóniti su'úso

³Ina itukínoahiko Jesus íhokoake ne áha íhikaxea. Hara kíxovokoxoa:

⁴—Ínani áva hóyeno xepákukenoe apêti póhuti séndu su'úsona. Kavuíxa póhutiya, ákonikopomea kurí íxahiko ne noventai nove koêti ya xoko óvoku kóyonoyea ya mêum, koeku opósikoponea neko moyóniti tukú koeti inixápana? ⁵Yane inixápanane, mani yupihovó koeti elókepea okóvo. Mani imó kixopâti povókuke omópea. ⁶Yane seapáne óvokuke, mani ho'úxoti ínikonehiko yoko ko'óvokutihiko xêrerekuke óvoku ínani ixâ: “Hivá'axapananu ya elókeko ongóvo, vo'oku íninjopane ne nzu'úsona ivu'íxoti” ákoni íxa?

⁷—Koati ngxópitinoe kó'iyeanemakaye ne êno elokékoti okovóti ya vanúkeke enepo apê póhuti pahukóvoti ikotívexoati isóneuke ne váhere kixoku itúkeovo, koane epémoti Itukó'oviti kotúyopinoa. Enoné'e elokékoti okovóti vo'ókuke neko póhuti koxe'u xâne yane noventai nove koeti ponóvoti kixoku itúkeovo ákoti okonóko épemea Itukó'oviti kotúyopinoa pahúnevo —koéne.

Ihíkavoti ihókovoti koeku tiúketi kovú'e sêno

⁸Ina koe'íkomaka ne Jesus:

—Ínani áva sêno apêti yehí koeti pe'u tiúketina. Kavuíxa póhuti yane yehí koêti, ákonikopomea íhuxa yukúna, ina kókoyuse ixâ kaúha'ixea uhá koêti ne kúveu óvoku oposíkopati tukú koeti ínixoponea? ⁹Inixápanane, mani ho'úxoti ínikonehiko yoko ko'óvokutihiko oveâti xêrerekuke óvoku, ínani ixâhiko: “Hivá'axapananu ya elókeko ongóvo vo'oku íninjopane ne po'i pe'u ndiúketina ngovú'emeku” ákonikopomea ákoe?

¹⁰—Koati ngxópitinoe: Énomonemaka koéneye elókeko okóvo ne ánju, enepohikone ovoxé Itukó'oviti ya vanúke enepo apê póhuti pahukóvoti ikotívexoati isóneuke ne váhere kixoku itúkeovo koane epémotimaka Itukó'oviti kotúyopinoa —koéne.

Ipuhíkeati óvoku há'a ákoti kayúsea kixoku itúkeovo

¹¹Ina koe'íkomaka íhikaxea Jesus:

—Ápe hóyeno pi'âti xé'a. ¹²Po'íke káxe, hara kixo há'a ne nihí'iti xé'a: “Pai, mani ngaha'âtine peréxinoa ne íkinonuke yane apeínopiti” kíxoane.

—Yane haxákoane há'a apeínoati neko pi'âti xe'éxa. ¹³Avo áxu'ikene, kaúnakovo neko homoêhou. Yane ómane uhá koêti ne apeínoati. Úkeane pího po'íke poké'e ákoti malíka. Heu-heú kíxo komóhiyeya neko tiúketina. Koêkuti áha kíxeova, itúkoa. Koati vahéréxoti kixoku itúkeovo.

14—Uke'éhoxane heú koêti neko tiúketina, kenó'okone êno hímakati yaneko poké'e. Yane turíxovone ikónoko'ixeovo neko homoêhou. Êpekoanemaka hímakati. 15 Úkeane pího xoko hóyeno íhae neko poké'e oposíkoponoti itukétiya. Yane pahúkoane hóyeno óyonokuke kátarakinoá kuréna. 16 Yâkoxonoye, íyokovane níkea neko nika kûre. Koáhati ákoti porexoâti nîka. 17 Ina itukópinovo isóneu neko homoêhou. Hara koe isóneupinovo: “Enepohikone ko'itúkeinoti nzá'a, aínovo koati únatihiko nîka. Inímbono yâye ngoitóponovoti kotíveti ya hímakati. 18 Ngaúnakapapuvo, mbihópotine xoko nzá'a kó'oyene. Ká'aye ngxipâtimo: ‘Pai, koati undi ákoti aunáti kixoku itúkeovo nonékuke Íhae Vanúke koane nenékuke. 19 Ákone omóndokea indúkeovo xi'íxa. Kutí íxepanune yahínoe' ngxipâtimo” koéne isóneupinovo. 20 Yane koúnakopovone neko homoêhou ina pihôpo xoko há'a.

—Avo malíkapa, ínixopane há'a yâkeneye koane yupíheovo kóseanayea. Ina ehakóvo okótumonexopea koáne opóno'ekopea. 21 Ina kíxo há'a neko homoêhou: “Pai, koati undi ákoti aunáti kixoku itúkeovo nonékuke Íhae Vanúke koane nenékuke. Ákone omóndokea indúkeovo xi'íxa” kíxoane.

22—Yane hara kixo ahínoehiko neko há'a: “Yéhakapunoe, yámame ne koati únati ipovóti, itíkapina ra nje'éxa. Itíkapinamaka horóxona yoko hapátuna. 23 Viyápananoemaka ne koati kínati xe'exa váka koane isíkanoe. Vokóyui, aeólokenemaka vokóvo 24 vo'oku kutí koetine ivokóvoti ra nje'éxa, itea iyúkopovone. Kutí koe ivu'íxoti, itea íninjopane” kíxoane.

—Yane turíxovonehiko kóyuiyea.

25—Yoko mêmum óvoheixo ne xuvé'eti xe'éxa neko hóyeno. Ye'éxopone óvoku há'a, kamone êno emo'u oxokénati yoko hiyokéxotihiko. 26 Ina ihaxíko ahinoe há'a epemoâti kó'inokeneye ne koekúti.

27—Yane hara kíxoane ahinoêti yumopâ: “Seópotine yâti. Yoko kóyuiti ne yá'a. Pahúkomaka isúkeovo ne koati kínati xe'exa váka vo'oku ákoyea yuvâti ne yâti koeku seópea xokóyoke” kíxoane.

28—Yane yupihovó koene ímaikeovo xuvé'eti xe'éxa neko hóyeno kamôa. Ako akáha'a úrukopeovo ovokútike xoko ayuíti. Ina ipuhíkinoá há'a oposíkoati kóuhepekeopea isóneu. 29 Itea hara kixo há'a neko hóyeno: “Pai, enóne xoénae ngo'itúkeinopi. Ako anú'ungeaku yemó'u koane koêkuti péhoenonu, indúkoa. Itea muhíkova kali xe'exa váxikita, ako peréxinoaku motovâti ngóyuiyea xapa íningone. 30 Itea koeku seópea ne xi'íxa, enepone heú kixoti uké'exea apeínopiti yâtikeneye xapa mohîti sêno, ainovó koe énomone itíkino ayuíti. Pehúkoakomaka isúkeovo ne koati kínati xe'exa vakana úti!” kíxoane.

31—Ina kixôa há'a: “Nje'exá, koati yóvokune yâye njokóyoke. Heú koeti apeínonuti, ítikenemaka. 32 Yoko koati konokoâti kóyuiyea úti koane elókeyea vokóvo vo'oku enepora yâti, kutí koe ivokóvotine, itea iyúkopovone. Kutí koémaka ivu'íxoti, itea íninjopane” kíxoane há'a —kôe éxetina Jesus.

Ihíkavoti ihókovoti koeku hóyeno koyónoti ítukevo pátarauxa

16 ¹Ina kixovókoxxa Jesus ne íhikau: —Ápe hóyeno iríku apêti ahínoe exeâti koêku ne uhá koeti ítukevo. Ina apê koyuhópoinoati yupíheovo évokeovo ya apeínoati vo'oku ítúkeovo aúpu'ikenati ne exeâti koêku ne ítuke. ²Yane pahúkoane iríku iháxikeovo neko ahínoe ina kixôa: “Kaná'uti ra eyéngou ve'óku? Konókoti yéxokinu kixoku koêku ne ítikeinonu, vo'oku ákone omótova yóvi ra itukéti” kíxoane.

³—Ina koe isóneu neko hóyeno: “Namo ángoeneye kó'oyene? Pahúkoponune ra mbátarauxa. Ako inda indúkea ínati itukéti kuteâti ngo'ítukeyea kavâne. Koane ndêyo indúkeovo épemokenati. ⁴Êngoane ngíxoaku kó'oyene, maka mbahukápakanaane aváne íningone usó koyêti óngea óvokuke, ínzuinovokemo káxehiko keno'ókoti” koéne isóneu.

⁵—Yane heú kíxxa iháxihikea neko orevéxeati pátarauxa. Ina kixôa neko inúxoti simoâti: “Na yé'aye yorévexoake ne mbátarauxa?”

⁶—Ina yumopâ: “Poéha séndu korótina azeite” kíxoane.

—“Harâ'a ne koyuhópeti yutóxovoku yé'akeye ne yoréveu. Ivétaka hú koêti, yítaxa sinkoenta koêti” kíxoane.

⁷—Ina kixoámaka ne po'i orevéxoti: “Kene íti, na yé'aye yoréveu?”

—“Poéha mili xákuna tiríku” —kíxoane.

—“Harâ'a ne koyuhópeti óvoku yoréveu. Yitáxapa oitu koeti séndu” —kíxoane.

⁸—Upánini ákoyea opónovo ítuke neko hóyeno, itea kóyeane iháyu'ikea pátarauxa vo'oku éxxa kixoku ítúkea isóneu.

Ina koe'íkomaka ne Jesus:

—Enepohikone xâne yara kúveu mêum ákoti êxa Itukó'oviti, ya xapákuke ne xâne kuteâtihiko, yupihóvone éxxa kixoku ítúkea isóneu yane hokotíhiko Itukó'oviti ya ítukeke. ⁹Koati ngxópitinoe: Enepone tiúketi, koati kixovókuti íhaene yâye yara kúveu mêum, itea konókoti yéxi iké'itukexi ya únatike, maka enepo simapúne hunókoku kaxena yápeyi yara kúveu mêum, usokó ákoeponne íhinovokemo káxehiko keno'ókoti. Ênomone neko únatinoe koekúti kuxópitimo ya xoko yenópoku ákotinemo uké'eyeaku. ¹⁰Enepone xâne motovâti kúveovokono pónea ítuke ya ákotike axu'ína, koati motovâtimaka kúveovokono ya xu'ínatike. Kene enepone ákoti oponóvo ítuke ya ákotike axu'ína, ákomakamo opónovo ítuke ya xu'ínatike. ¹¹Enepo hákoti motôvo kívivokono unátiyea kixeku iké'itukexi tiúketi, kixovókuti íhae yâye yara kúveu mêum, namo kíxxoaye peréxikonoa ne koati kaná'uti apeínoviti íhae xoko Itukó'oviti? ¹²Kene hákoti motôvo kívivokono péni ítike koeku iké'itukexi ítukevo po'i xâne, namo kíxxoaye peréxikonoa koati ítikevomo?

¹³—Ako ahinoêti motovâti pi'á kíxxa pátarauxa. Vo'oku koékumo ivávakea ne po'ínu, yane ákomo ítúkoake ne po'ínu, áko'o itukovo yuíxovoxo ítukexeake ne po'ínu, yane ákomo ítúkoake ne po'ínu. Kúteanemaka koeku ákoyea yusíka yíxivo ítuke Itukó'oviti koeku yíxivo kirí'uxi títetina —kíxovokoxoane Jesus.

Po'ínuhiko ihíkavoti ítuke Jesus*Mt 11.12-13, 5.31-32; Mk 10.11-12*

¹⁴Yoko vo'oku ixómoyea ipúpakino isóneu kahá'ayea enó'iyea tiúketina ne farízeuhiko, yupíhova koémoke'eyea neko yuho Jesus kamoánehiko.

¹⁵Ina kixovókoxa Jesus:

—Kutí kénoe koati ponóvoti ya nonékuke po'ínuhiko xâne, itea éxo Itukó'oviti koêku ne iséneu. Enepone ínixone xâne ítúkeovo yupihóvoti unáko, kótirina Itukó'oviti.

¹⁶—Tukú koeti kaxena Xuaum Mbátita, hane apê Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muíse, koánemaka ne yútoe porófetahiko koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke. Ukeátine kaxena Xuâum, turíxovone koyúhoyeovo ne inámati ihíkavoti, eneppone kixoku natíxea Itukó'oviti xapa xâne, yoko êno xâne koati xúnati yúmo'ixeovo ítúkopeovo xanena Itukó'oviti koane yonópea natíxokuke. ¹⁷Ako'óneni oríko uké'eyea ra vanúke yoko poké'e yane veyópeovo póhuti kali telépu'i xapákuke ne létarana emo'úti yane Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muíse.

Koeku kuríkoti yêno*Mt 19.9-12; Mk 10.10-12*

¹⁸—Eneppone kuríkoti yêno ina okoyénopomaka po'i sêno, ya xoko Itukó'oviti koati aupú'ikoati ne inúxoti yêno. Kúteanemaka koêku ne koyenópati ne sêno kúre îma, ya xoko Itukó'oviti koati aupú'ikeatimaka inúxoti îma ne sêno —kíxovokoxoane Jesus.

Íríku yoko Lâsaru

¹⁹Ina koe'íkomaka Jesus koeku íhikaxea:

—Ápe hóyeno íríku ainóvoti koati kohépiti ipovóti kalísoti híyeu ítúko ípovo. Yupíhovo úhepeko kóyeku koane unako níkea itukovo káxe. ²⁰Ina apémaka hóyeno koéhati Lâsaru ákoti apeínoati. Eneppone hóyeno, épemokenati. Êno ulaláketi muyókuke. Hane óvoheixo, páhapeteake óvoku neko íríku ²¹kuxoíxoti irihíkovoti íhone nikokónoti ukeâti mesánake neko íríku. Koane ápe tamúkühiko ixómoti timarúkexea ne ulaláketi muyókuke. ²²Po'i káxe, ivókovone neko épemokenati, yane omópane ánuhiko, eneppone ovoxe Itukó'oviti vanúkeke, omopâti xoko Âbraum, yonópoku kasása'iuvo Itukó'oviti. Yane ivókovonemaka ne íríku, ina ekoxókono. ²³Ipihóponovokutike yonópo neko íríku, koane yupíheovo koítoponeovo kotívetiya. Ina noiméxo ákotike malíka, yane noíxone Âbraum yoko Lâsaru ya xokóyoke. ²⁴Ina vaúko Âbraum neko íríku. Hara kíxo: “Pai, yokóseanano. Pehúkinana ne Lâsaru kaláka'ikea kirípuhi vó'u ina pehukâ njokóyoke motovâti íkasaxea nênem, vo'oku yupíhovone ngoítoponeovo kotíveti yara óvonzeixoku xapákuke ra yúku” kíxoane.

²⁵—Ina yumopâ Âbraum: “Nje'exá, puyákanapa yokóvo enó'iyea apeínopiti koane unako kêku yovo'íko ya kúveu mêum. Kene Lâsaru, kotíveti

kóyeku yanekôyo, itea kó'oyene uhepépotine koépoku koeku itúkeovoiko îti koitôponovo kotíveti. ²⁶Haina póhutine nê'e, itea anéyemaka êno koímaiti uhôro ínati haháku haxakoâti ra óvonzeixoku yane yóvoheixoku. Enepone ovoti njokóyoke kahá'ati yonópea xikóyoke, ako omótova. Kúteanemaka koêku ne ovoti xoko yóvoku, ákomaka omótova kenó'okoepa yâkeneye” kíxoane.

²⁷—Ina kôe ne írîku: “Pai, yokóseanau, pehúkinana ne Lâsaru óvokuke nzá'a, ²⁸vo'oku harakóxonoiko singu koeti mbo'ínu. Pehúka koyúhopoinoa koêku yâye mará'inamo yanápamaka yâye xokóyoke ra êno kotíveti koekúti enepo ivakápuhiko” kíxoane.

²⁹—Ina yumopâ Âbraum: “Anêko yútoe Muíse koánemaka yútoe porófetahiko koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke. Ene akámokenohiko” kíxoane.

³⁰—Ita hara kixópoikomaka Âbraum ne írîku: “Pai, ákomaka akámokenoyea yúho nekôyo, itea eneponi áva exepúkopotí ukópea xapa ivokóvoti pihinoâti, mani ikotívexoati isóneuke ne pahúnevo koane kuríkopea” kíxoane.

³¹—Ina yumopâ Âbraum: “Enepo hákoti kamokéno yuho Muíse yútoeke koane yuho porófetahiko, ákonimaka akútipo muhíkovaní áva exepúkopotí ukópea xapa ivokóvoti” kíxoane Âbraum —kôe éxetina Jesus.

Koímaiti pôreu ne váhere kixovókuti

Mt 18.6-7, 18.21-22; Mk 9.42; Rm 1.32; 2 Pê 2.1-2, 2.18

17 ¹Ina kixovókoxoa Jesus ne íhikau:

—Koati kóyekutinemo ápeyea koekúti kopoé'akoti isóneú xâne kutí'inoke itavókeati hókeonu, itea koati kotívetimo koêku ne xâne kixotíneye po'ínu. ²Tumúneke kíxeaneye, yusikóneni iká'akeokono koati pú'iti mopôí anúkuke ínani kuriná'ekakana úneke ya mar yaneko kópoe'akea isóneú póhuti xapákuke ra kálíhunoe kutipónuti koane kátavokopeahiko hókeonu —kíxovokoxoane.

Nókone vitúkea apê váhere ítukeinovike ne po'ínu îti

³—Yokóhiyanavonoe. Enepo vaheréxa ítukeinopi ne pe'ínu xoko Itukó'oviti, yéxaka pahúnevo. Enepo ikatívexapa isóneuke ne váhere ítukeinopi, hákone yunakôa iséneuke. Kutí íxepane ákoti váherexeaku ítuke. ⁴Yusíkoti seti kó'iyea váherexo ítukeinopi ya kúveu póhuti káxe, koane enepo seti akoémaka kixóponeopi: “Kotíveti inzóneuke ngíxeopineye, hako kixênu” ixapánapi, hákone yunakôa iséneuke ne váhere ítukeinopi. Kutí íxepane ákoti váherexeaku ítuke —koéne Jesus.

Koêku ne kúveovo uti Itukó'oviti

⁵Ina kixo Vúnae neko íhikau, enepohikone ápostulu, páhoe koyúhoyea emó'u xapa xâne:

—Unaém, kirí'uxinavi kúveovoepoxo îti.

⁶Ina kixovókoxoa Vúnae:

(Lúka 17:1-2)

—Eneponi akutêa kali itóvoku ake ha'i mostarda ne kívivonu, mani motovâti pehúki ne xuve figu póhuxeovo marékopeovo koane nópeovo ya kuku mar, yane mani itukoâti kuteâti ne yemó'uino.

7—Eneponi áva xepákukenoe apêti ahínoe ko'itúkeinoati isáneke, áko'o itukovo koyonínoati vakána, ina seôpo ne ahínoe ukopeâti mêum, námeamo kíxoaye yuhó'inoa pátarauxa? “Yahí'akapa ra mêsa, níké'evo” kixoâttimeamo? ⁸Ako kalíhuina, itea haramo kíxoá pátarauxa: “Keúnakinanu níkokónoti mesáke, silé'ixa taki ripíno, yíxapu nóngone mesákuke, níkokónoti koane ênga koeku níngea. Unge'éxane níngea, ínamo yahe'ákanu” kixoâtimo. ⁹Konókotikopomeamo íkoro'ixinova pátarauxa enepo uséxa ahínoe itúkea uhá koeti páhoenoa itúkea? Ako kalíhuina. ¹⁰Kúteanemaka kêku, itínoe ínzikau. Enepo itikâ ne uhá koeti péhoenokono itíki, yusikóne ké'iyi: “Ako omóndokea inzáy'u'ikeokono, vo'oku pohúneti indúkoti mbáhoenokono indúkea” ké'iyi iséneuke —kíxovokoxoane Jesus.

Koitóva Jesus ne yehí koeti yúvone lépara

¹¹Koeku píhea ya Njeruzálem ne Jesus, hane véko xêne hunoneâti ne hunókoku émeuxa Samâriya yoko hunókoku émeuxa Ngalíleya. ¹²Koeku símea xoko kali ipuxóvokuti, ápe yehí koeti hóyeno itókopovati. Aínovone yúvone koati koímaiti arinéti, enepone lépara kixonéti. ¹³Ako koati malíkea okínoakuhiko vaúkea koane kó'iyea:

—Jesus, ihíkaxoti, yokóseanavi —kíxoanehiko.

¹⁴Noixoâne Jesus, hara kíxovokoxoa:

—Pihénoe, yéxakapanapa ne sasedótihiko inuxínoti xâne hó'eke —koéne.

Úkeane pihohíko. Koeku píheahiko, koane uké'epea aríne. ¹⁵Xapákuke neko yehí koêti, ápe póhuti kayú koépoti noixóne unátipea. Koati hónoti emó'u iháyu'ikea Itukó'oviti. ¹⁶Ipuyuké koéne poké'eke nonékuke Jesus koane íkoro'ixinova. Yoko íhae Samâriya nekôyo. ¹⁷Ina kixôa Jesus:

—Ákoikopo yehí ákoe ne hóyeno itóvoti? Náhiko ne nové koêti? ¹⁸Ako ápahuina xapákukehiko kayukóvoti iháyu'ikopea Itukó'oviti ákoti itukápa ra hóyeno ákoti itukapu xanena úti, uti júdeu? —koéne.

¹⁹Ina kixôa Jesus neko hóyeno:

—Yexépuropa, pihépane, itévone vo'oku kívivonu —kíxoane.

Koêkumo xanéhiko ye'éxapune káyukopovope Jesus

Mt 24.23-28, 24.37-41

²⁰Yoko ápehiko farízeu epémoti Jesus símeovokumo kaxena natíxea Itukó'oviti xapa xâne. Ina kixoáhiko Jesus:

—Enepepe natíxea Itukó'oviti xapa xâne, haina koekúti motovâti ínixeocono. ²¹Ákomo koêti vo'ókuke: “Anéyene,” áko'o “Harakónone” ákomo koêti. Vo'oku enepone natíxea Itukó'oviti xapa xâne, koati isóneuke xâne óvo —kíxoanehiko Jesus.

²²Ina koe'íkomaka:

—Simóvotimo káxe yupíheovoku kehá'ayi neíxinunoe xoko nandíxoku, muhíkova itukápu ya kúveu póhuti káxe, vo'oku tivékomo ne koekúti hiko, itea ákomo omótova neíxinunoe, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne. ²³Yane apétimo kixópitinoe: “Anéyene,” áko'o “Harakónone” kixópitinoemo, itea hákonoemo píhe ikéneke. Hákonoemo hekôa. ²⁴Vo'oku kuteâti koeku ipixéneneoti uhapu'i-uhapu'í kíxea vanúke ukeâtime po'í poixô'o vanúke tukú koêti ya xoko po'í poixô'o, énomonemakamo koéneye aúngopovo, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne. ²⁵Itea inúxotike, konókotikomo ngoítoponeovo kotíveti koane púveonu ra xanéhiko apêti yara koeku kó'oyene. ²⁶Kuteâti koeku kaxénake Nôe, énomonemakamo koéneye simapúne kaxena aúngopovo.

²⁷Poéhane níkea, énoyeovo, koane kâsatuxea, ene yuíxovo ne xanéhiko tukú koêti yaneko káxe urúkovane Nôe neko hána'iti vatéke. Yane kenó'okone neko éno koiníkoti, koane heú kíxea koupa'ixea neko xanéhiko. ²⁸Kúteanemaka koeku yaneko kaxénake Lô, vo'oku hara yuíxovo neko xanéhiko, níkea yoko énoyeovo, vanéxea yoko kaványeya, koane nó'iyeya yoko koéxepukea óvoku. ²⁹Itea yaneko káxe ipuhíkeane Lô ne Sódoma, kenó'okone irúmene yúku ukeâti vanúke xaneti énxofere koxunákeati otúko. Yane heú kíxoa koupa'ixea neko xanéhiko.

³⁰Énomonemakamo koéneye aúngopovo, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne. ³¹Yaneko káxe, koêkuti ovoti omómikokutike ouke pêno, hákone urúkopovo kúveu óvoku veyóponea ítukevo. Kúteanemaka koêku ne ovoti mêum, aká'ikaneye okóho'i. Hákone aukópovo veyóponea ítukevo óvokuke. ³²Puyákapanapa yokóvo koêku ne yeno Lô. ³³Koêkuti xâne yuixóvoti kouhepeka kóyeku yara kúveu mêum, evókoatimo ne mani unako koépoku xoko Itukó'oviti. Itea enepone xâne

ákoti yuixápu kouíhepekea kóyeku yara kúveu mêum, énomonemo unatí koépoku xoko Itukó'oviti. ³⁴Koati ngxópitinoe ápeyemo pi'āti imókoti ya póhutike ípe yaneko yóti. Poéhamo veyopókonoti kene po'ínu, iríkovokunemo. ³⁵Koane apêtimo pi'āti sêno kaha'ínekokoti itútukea. Poéhamakamo veyopókonoti kene po'ínu, iríkovokunemo. ³⁶(Koáne, apêtimakamo pi'āti xâne ya mêum. Veyopókonotimo póhuti kene ne po'ínu, iríkovokunemo) —koéne.

³⁷Ina kixo Jesus ne íhikauhiko:

—Unaém, ná'íkopomo óvo ne koekúti kixene? —koénehiko.

Ina kixovókokopamaka Jesus:

—Koêkutimo óvoku ne ivokóvoti, énomonemakamo ho'úxovo ne varutútuheko —kixovokoxoane, itukínoati íhokoake ne aukopovopemo.^a

Kixoku vépemea Itukó'oviti

18 ¹Ina itúko xêti ne Jesus apêti íhokoake ne âha íhikaxea kouhápu'ikoti kónokea itúkea orásaum ne xâne, koane ákoyea kamúya'ika isóneu. Hara kôe:

²—Ápe pitivóko óvoku hóyeno yúhoikovoku xâne. Enepone hóyeno, ako teya Itukó'oviti koane ákomaka xâne téyone. ³Ápemaka sêno ivokóvoti îma yaneko pitivóko. Yoko kóyekune neko sêno kixoixoponea neko hóyeno: “Yokótixonu vo'oku vahehéxoti ítukeinonu” kixoixoponoa.

⁴—Itea kali êno ákoyea itúkoake hóyeno neko sêno. Ehane kôe isóneupinovo neko hóyeno: “Kaná'uti ákoyea ndeya Itukó'oviti, koane ákoyeamaka ndeya xâne, ⁵itea vo'oku ákoyea káyunukanu ra sêno, indukínoatimo ra épemo'ixonuke, mará'inamo hako óko turí'okeovonu” koe isóneupinovo.

⁶Ina koe'íkomaka Vúnae:

—Ítíkina iséneu yúho ne hóyeno, yúhoikovoku xâne. Haina hóyeno itípakovoti, itea kóyeane koyúhoyea huvó'oxeamo ne sêno. ⁷Kene Itukó'oviti, ákoikopomo huvá'axa ne xanéna, enepone noívakoe epemó'ixoati kotíxea káxe, yóti upánini kutí kó'iyeamo koati ko'okôriti yumópea? ⁸Koati ngxópitinoe: Ákomo iká'akarixa Itukó'oviti huvó'oxeahiko. Itea apêtiparamo xâne inú'embo kuvovónuti, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne, enepomo aungápapu yara kúveu mêum? —kixovokoxoane.

Nókone kó'iyea ne xâne enepo kotuyôpea Itukó'oviti ne pahúnevo

⁹Ina itukópinoamaka Jesus po'i xêti apêti íhokoake ne âha íhikaxea vo'ókuke ne xâne kuvovópovoti, enepohikone inixópovoti itúkeovo koati sasá'iti ya po'ínuhiko xâne. Hara kôe:

^a 17.37 Enepone kixó'ekone yuho Jesus vo'oku varutútu, ako tópi isóneunoa íhíkaxovatihiko ra Bîbilea. Hara póhuti isoneúti vo'ókuke: Enepo apê ivokóvoti, ako apásika etó'okoati ne varutútu. Ako oríko ho'úxinovahiko. Énomonemakamo koéneye úti, uti kutípoti Jesus. Enepo aukápapu Vúnae, vexoâtimo. Ákomo apásika ápeyema etó'okoviti.

10—Ápe pi'áti hóyeno itukóponoti orásaum ya témpulu. Poéha farízeu, enepone yuixóvoti hókea yútoe Muíse, kene po'ínu, koperáxinoti nâti. 11 Eneponeko farízeu, xe'ó koéne itúkea orásaum itea ako itápana Itukó'oviti ne orásauna. Ainová kôe énomone yuhó'ixopovo. Hara kôe orásauna: “Hána'iti íngoro'ixeovo, iti Itukó'oviti vo'oku ákoyea angútea po'ínuhiko xâne, enepohikone ómevoti, koane ákoti oponóvo ítuke, koánemaka xâne aupú'íkoti yêno kapíneti po'i sêno. Hainámaka undi váhere xâne kuteâti ne koperáxinoti nâti, enepone ánu'ukenati kóperau. 12 Pi'a jejuá ngôe ya sêmana, koane mboréxomaka ndízimu, póhuti ya uhá koeti yehí koeti námoem” koéne. 13 Itea enepone koperáxinoti nâti, xe'ó kôe ákotike malíka. Ako mapíkapu komómoyea vanúke. Pohu ipúsokone xâ'a koane kó'iyea: “Iti Itukó'oviti, yokóseanau, undi xâne pahukóvoti” kôe.

14 Ina kixovókoxoamaka Jesus neko xâne kamokénoati:

—Koati ngixópitinoe: Enepora hóyeno, énomone sasa'ípo nonékuke Itukó'oviti koeku pihópea, kene haina neko po'ínu. Yoko uhá koeti kapayásokopovoti, koteyókokonotimo, itea enepone ákoti kapayásakapu, énomonemo kahaná'íkokono —kíxovokoxoane Jesus.

Epemínoa Jesus ne kalivónohiko unako koêku xoko Itukó'oviti

Mt 19.13-15; Mk 10.13-16

15 Ina apê xâne ominoâtihi komaka kalivôno ne Jesus motovâti ípihea vô'u tutíkuke. Itea noixoâne íhikauhiko, sayá'íkoa. 16 Ina ihaxíkoa Jesus neko kalivôno ahí'okeovaxo, ina kíxo íhikauhiko:

—Síkeane kenó'okea ne kalivónohiko njokóyoke. Hako seya'íkoa, vo'oku kuteâti koeku usó kóyeyea kenó'okinonu râ'a, énomonemaka kónoko kó'iyeaneye ne xâne yonópoti natíxokuke Itukó'oviti vanúkeke. 17 Koati emo'úti ra yunzó'inopinoe: Enepone ákoti akahá'a íkutipasikeovo kalivôno ya usó kóyeyea kenó'okinonu, ákomo kalíhuina yonópea natíxokuke Itukó'oviti vanúkeke —kíxovokoxoane.

Inámatiko hóyeno iríku

Mt 19.16-30; Mk 10.17-31

18 Ápe koati payásoti hóyeno yuhó'ixoponoti Jesus. Hara kíxoa:

—Ihikaxotí, iti koati únati. Kutimea ngónoko indúkea motovâti ómbea xoko Itukó'oviti ákotinemo hunókoku?

19 Ina kixôa Jesus:

—Yéxoakopomea kixó'ekone ne yíúho keyuhónumeku indúkeovo únati? Vo'oku ako po'ínu únati ákoti itukapu Itukó'oviti. 20 Yéxoa ne páhoenokono xâne itúkea yútoeke Muíse, enepone koêti: “Hako yaupú'íko po'i xâne kepiné'iyiti yêno. Hako kepéko. Hako yomêxo. Hako itikóheo koêku po'ínuhiko xâne, koane tiya yá'a yoko yêno” koêti.

21 Ina kôe ne hóyeno:

—Ukeátine ngalivónoxoiko, heú ngíxoa indúkea nê'e —koéne.

22 Kameáne Jesus yúho, ina kixopâmaka:

—Poéhaiko koekúti nékone itíki. Yakávanea uhá koêti ne apeínopiti, ina perekéxa xâne ákoti apeínoati ne ésa'i. Yane apêtimo apeínopiti vanúkeke, ina kina'áka ingéneke hékinu —kíxoane.

²³Kamoáne hóyeno neko yuho Jesus, yupihovó koéne isóne'ekeovo. Koati kama'âti neko êno apeínoati. ²⁴Noixoâne Jesus isóne'ekeovo, hara kôe:

—Imáko itúkinovo tiú'ti yonópea natíxokuke Itukó'oviti vanúkeke ne xâne iríku. ²⁵Ako'óneni oríko vékea kámelu xoko kali ihínone tôpe uhe'ókopeti, yane yonópea natíxokuke Itukó'oviti vanúkeke ne xâne iríku —koéne.

²⁶Ina koehíko neko kamoâti:

—Yane kuteâti koeku yúho, kutí'ikopomeamo motovâ itúkeovo koítovone Itukó'oviti koane yonópea xokóyoke? —kixókokonehiko.

²⁷Ina kixovócoxopamaka Jesus:

—Enepone ínixone xâne itúkeovo yupihóvoti tiú'iko, ako átiu'i xoko Itukó'oviti.

²⁸Yane hara kixo Jesus ne Pêturu:

—Kurí kixo uti vóvoku koeku hókeopi úti.

²⁹Ina kixôa Jesus:

—Koati emo'úti ra yunzó'inopinoe: Ako ápahuina xâne ákotimo námoepo yane ákoyea okótixo ítukevo vo'oku kahá'ayea koukoponea natíxea Itukó'oviti xapa xâne. Vo'oku enepone ákoti okotíxo kuteâti óvoku, yêno, po'ínuhiko, há'a, êno, áko'o itukovo xe'éxaxapa, ³⁰koati yupihovó koetímó námoepo yara koeku kó'oyene, koane keno'ókoti káxe yonópótimo xoko Itukó'oviti ákotine hunókoku —kíxovokoxoane.

Koyuhópamaka Jesus ivókeovomo koane exépukopeamo

Mt 20.17-19; Mk 10.32-34

³¹Yane ahikú kíxoá Jesus ne nduse koeti íhikau koane kíxovokoxea:

—Kó'oyene Njeruzálem vonóne. Simané'e utíya, kousókovotinemo uhá koêti ne yutoxóvoti yútoeke porófetahiko vo'ónguke, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne. ³²Nguri'ókokonotinemo xanéhiko ákoti itukapu viyénoxapa jûdeu, enepohikone éxoti koeku poké'exa úti. Koemóke'enutihikomo, komohínutihikomo, koane apurú'okonutihikomo. ³³Ike yehépoke'exinenuhikomo, ínamo kaepékanu itea mopó'apeke káxe ikénepo, enjepúkopotimo ungópea xapa ivokóvoti —kíxovokoxoane Jesus.

³⁴Itea ako éxina isóneu íhikauhiko Jesus neko yúho. Koati ákoti itapána isóneu éxea koêku, ákoinoke iyúseina kixó'ekone ne yúho.

Koitóva Jesus ne komítiti íhae Njeríko

Mt 20.29-34; Mk 10.46-55

³⁵Ye'éxoane Jesus ne pítivokona Njeríko, ápe hóyeno komítiti vaata koyêti xe'ókuke xêne ixómoti epêmo. ³⁶Kameáne emó'u ne êno xâne hunoneâti, ina epemó'iko xanéhiko itukóvotiye neko ínati vélakai. ³⁷Ina kixokóno itúkeovo Jesus íhae Nazâre ne hunonêa. ³⁸Yane vaúkone ne komítiti. Hara koe yúho vaúkea:

—Jesus, ámoripono Ndávi, yokóseananu! —koéne.
³⁹Itea sayá'ikoa xanéhiko inuxó koeti tumúneke Jesus, pahukoâti kóyunukeovo, itea inamá'axone vaúko. Hara koe yúho vaúkea:
 —Jesus, ámoripono Ndávi, yokóseananu! —kóye.
⁴⁰Yane xe'ó kó'inoane Jesus, ina pahúko omínokonoa ne komítiti xokóyoke. Simoné'e xokóyoke, hara kíxoa Jesus:
⁴¹—Kuti kehá'a indúkinopea?
 —Unaém, ngahá'ati íninjopea —kíxoane.
⁴²Ina kixoá'ikomaka Jesus:
 —Ínixepane, itévone vo'oku kívivonu —kíxoane.
⁴³Koati énomone yaneko ókoku ôra, ínixopone. Yane pihóne ikéneke Jesus, koane iháyu'ikea Itukó'oviti. Koane uhá koêti neko xâne noixoâti, iháyu'ikonehikomaka Itukó'oviti.

Hóyeno koéhati Nzákeu, koperáxinoti nâti

19 ¹Simoné'e ne Jesus ya Njeríko, úrukova neko pitivóko. ²Yoko ápe hóyenoa ênoti apeínoati koéhati Nzákeu, tutímaka koperáxinotihiko nâti. ³Eneponeko hóyeno, koati oposí'ixoti kixoku noíxea Jesus, itea akó'oti itâ noíxea. Koáhati ênoti xâne ikéneke Jesus, ínamaka itukovo kali karápe ne Nzákeu. ⁴Yane ehákovone tumúneke, ina alu'óko tikótike koéhati síkomoro, motovâti noíxea vo'oku koati vékokunemo ne Jesus opékuke neko tikóti. ⁵Ehá'axo símo ne Jesus opékuke, komomo vanúke ina kôe:
 —Nzakeú, yéhaka yevésekopí, vo'oku ngonókoti óngea yóvokuke kó'oyene —kíxoane.
⁶Yane hú koéne evésekopea ne Nzákeu, koane hána'iti elókeyea okóvo vo'oku xanépeamo Jesus óvokuke. ⁷Itea uhá koêti neko xâne noixoâti, turíxovone poé'ainoa isóneu koane koyúhoyea itúkeovo xoko hóyeno ákoti aunáti ítuke, ánu'ukenati kóperau, okómo ne Jesus.
⁸Koeku xe'ó kóyeyea nonékuke Vúnae ne Nzákeu, hara kôe:
 —Unaém, usó ngóyene mbôrekexea meyá koeti apeínonuti ne xâne ákotihiko apeínoati. Epó'oxo koêkuti omé'oem, mborexópatimo koaturu koêti yane póhutihiko oménjeake —kíxoane.
⁹Ina kôe ne Jesus:
 —Kó'oyene sasá'ipone ya pahúnevo ra ko'óvokuti. Koáhati ámoriponomaka Ábraum râ'a. ¹⁰Yoko koati énomone nzimíno ombósikoponea yoko ngoíteova ne xâne pahukóvoti, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne —koéne.

Yehí koeti ahinoêti namúkoti póhuti pe'u tiúketi xoko pátarauxa

Mt 25.14-30

¹¹Koeku kámokenoyea xanéhiko, itúkinoa Jesus xêti apêti íhokoake ne áha íhikaxea, vo'oku yé'exeanehiko Njeruzálem yoko ikútixane xanéhiko itúkeovo simóvotine kaxena natíxea ne Jesus yane pitivóko. ¹²Hara kôe éxetina:

—Ápe hóyeno koati teyonéti yonoti poké'e ákoti malíka. Pihínoti poréxeokonomo itúkeovo natína neko xanéhikoya xoko úkeaku, ínani aukárapu natíxea. ¹³Tumúneke píhea, iháxihiko yehí koeti ahínoe, ina porekéxoa póhuti pe'u tiúketi ôro ne póhutihiko ahínoe. Ina kixoáhiko: “Kehíyakinana ra tiúketi maka kurí'uxapune nzeâpa” kixoanehiko.

¹⁴—Itea enepohikoneko xâne xoko úkeaku neko hóyeno, yupíhova púvea. Pihoné'e yâtikeneye neko hóyeno, ápe páhoe neko xanéhiko xoko yónoku ne hóyeno koyúhopenea ákoyea akáha'ainoahiko itúkeovo natína.

¹⁵—Porexókonone neko hóyeno itúkeovo natínahiko, ike seópine xapákuke, pahúkoane iháxihikeovo neko ahínoe, enepohikoneko pôrekeu tiúketi tumúneke píhea. Kahá'a éxea kíxeaku tiúketina ne póhutihiko.

¹⁶Yane símeane nonékuke ne inúxoti ahínoe. Hara kíxoa: “Unaém, enepone póhuti pe'u tiúketi pénenu, anéyepo po'i yehí koeti kuteâti” kixoane.

¹⁷—Ina kixôa pátarauxa: “Mbiú koe ítike. Iti koati únati ahinoêti. Koeku yíxivoaxo ne ítike yane kali mbónepike, itínemo exea koêku ne yehí koeti pitivóko yara nandíxoku” kixoane.

¹⁸—Ina ahi'ókova po'i ahínoe. Hara kíxoa: “Unaém, enepone póhuti pe'u tiúketi pénenu, anéyepo po'i singu koeti kuteâti” kixoane.

¹⁹—Ina kixôa pátarauxa: “Mborexópitimo yéxi koeku singu koeti pitivóko ya nandíxokuke” kixoane.

²⁰—Ina ahi'ókovamaka po'i ahínoe. Hara kíxoa: “Unaém, harâ'apo ra póhuti pe'u tîketina pénenuke. Ú'una ngíxoixinopea koane á'auapu'í ngíxoa ya léhu, ²¹vo'oku koati mbikópiti. Koáhati iti hóyeno ákoti omotóva ikómohixeokono. Upánini ákoyea neóku, itea kóyeane ápeyeya yêho. Koane iti itíxoti upánini ákoyea neóne” koéne.

²²—Ina kixôa pátarauxa: “Koati iti váhere ahinoêti. Ya kixeku keyúhoyi, koati yexókovoti itúkivo motokeâti imbíhopenepi. Yéxoa indúkeovo xâne ákoti omotóva ikómohixeokono. Yéxoamaka ápeyeya ênjo upánini ákoyea nóngu, koánemaka índixea upánini ákoyea nónem. ²³Ná'íkopo koeti ákoino ípihea ne ndiúketina bánkuke? Yane koeku nzeópea, mani ihiyákotine ne ndiúketina” kixoane.

²⁴—Ina kixoá'íkomaka únae tiúketi ne po'ínuhiko huvo'óxoati: “Viyápi ne póhuti pe'u tiúketi xokóyoke. Peréxapa ne apêti yehí koêti” kixoane.

²⁵—Ina kixoáhiko huvo'óxoati: “Itea anêkone yehí koeti ítuke nê'e.”

²⁶—Ina kixoáhiko pátarauxa: “Koati ngixópitinoe: Uhá koeti xâne xu'ínati êho, kuri'úxinokonoatimo. Itea enepone ákoti axu'ína êho, muhíkova ne kali apêti xokóyoke, veyopeðkonoatimo. ²⁷Kene ne xâne puvónuti, enepohikone ákoti akahá'a indúkeovo natína, yáma yâkeneye. Képekexa yâye nonénguke kó'oyene” koéne neko nâti —kíxovokoxoane Jesus, ihókopovati ne nâti púvone xanéhiko natíxea xapákuke.

Ihayú'ikokono Jesus urúkovu ya Njeruzálem

Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Xu 12.12-19

²⁸ Uke'éxone koyúhoyea ne Jesus, inuxó koéne tumúneke íhikauhiko yonotíya Njeruzálem. ²⁹ Koeku yé'exeane ipuxóvokutihiko koéhati Mbetefáje yoko Mbétanea, xêrerekuke kali mopôî iháxoneti Olívera, pahúkoa Jesus ne pi'âti íhikau ³⁰ koane kíxeamaka:

—Pihéneoe yane ipuxóvokuti tumúneke úti. Ehá'axomo símea, inixéponotinoemo xe'exa njuméntu ika'ó koyêti âvoti ivú'ixeokonoku. Kíxeanoemo, ínamo yamapâ yâkeneye. ³¹ Enepomo áva epemó'ikopiti itíkoake kíxeinoakenoe, haramo íxea: “Konokoâtiko Vúnae râ'a” íxeamo —kíxoanehiko Jesus.

³² Úkeane pihohíko neko páhoe. Yane ínixononoane kuteâti koeku yuhó'inoa Jesus. ³³ Koeku kúxeyeahiko ne xe'exa njuméntu, hara kíxoane únaehiko:

—Kuti itíkoa kíxeinoakenoe?

Ina yumopâhiko:

³⁴ —Konokoâtiko Vúnae —kíxoanehiko.

³⁵ Yane omópanehiko neko xe'exa njuméntu. Ina ramaké'exoahiko ya kápana, yane ina huvu'óxohiko Jesus ivú'íxea. ³⁶ Koêkuti vékoku ne Jesus koane ikápakinoa xanéhiko kápana kouhé'ekinoati vékoku. ³⁷ Ye'éxone Njeruzálem, koeku evésekeahiko yane poke'éxoti ya kali mópoina Olívera, elókehiko okóvo uhá koêti neko êno xâne hokó'ixoati koane kóhonokea emó'u iháyu'íkea Itukó'oviti vo'ókuke ne êno iyupánevoti ítuke Jesus noíxonehiko. ³⁸ Hara kóyehiko vaúkexea:

—Viháyu'íka rakene nâti páhoenovi Vúnae Itukó'oviti kousokinokonoke xanéhiko úhepeko kóyeku ya vanúkeke. Koati hána'iti ihayú'iuti ne Itukó'oviti yâkonoye vanúkeke —koéhiko.

³⁹ Yoko xapákuke neko êno xâne, ápe farízeuhiko kixoti Jesus:

—Ihikaxotí, pehúka kóyunuhikeovo ne xanéhiko hokópiti.

⁴⁰ Itea hara kíxovokoxoa Jesus:

—Koati ngxópitinoe vaúkexeahikomo ne mopôî enepomo kayunúhikapu ra xanéhiko —kíxovokoxoane.

⁴¹ Koeku yé'exeane Jesus ne Njeruzálem, koane turíxeovone íyoyea noixoâne ne pitivóko. ⁴² Hara koe yúho vo'ókuke ne xanéhiko ovâti ne pitivóko:

—Ehá'ani yéxinoe kó'oyene ne mani nékone, motovâti ápeyeva koati únati kêku ikéneke Itukó'oviti. Itea ako imíhe'aka iséneu motovâti yéxi.

⁴³ Koati simóvotimo káxehiko enó'iyekumo kixópiku yanáne. Yakukú kixópitinoemo uhôro, kéhoe xe'ókuke ne pitivóko, hé'oninovopiku koeku okópeopinoe. Ákomo itévokunoe. ⁴⁴ Ákomo ikénexeake ne pitivóko, koánemaka ne uhá koeti ko'óvokutihikoya. Heú kixokónotimo kotóhinekexekono mópoina ra pétihiko, vo'oku ákoyeanoe yéxa símeovone kaxéna mani koíteovopiku Itukó'oviti —koéne ne Jesus.

Kopúhikopa Jesus ne kavánetihiko ya hána'iti imokóvokuti

Mt 21.12-17; Mk 11.15-19; Xu 2.13-22

⁴⁵Ikénepoke, ina urúkova Jesus ne hána'iti imokóvokuti xoko kíndana, yane kópuhikopo xâne kavánetiya. ⁴⁶Ina kixovókoxo: —Hara kôe emó'uke Itukó'oviti: “Enepora imokóvokuti óvongu, iháxeokonotimo óvoku itúkoti orásaum” kôe. Itea itíkoanenoe ho'úxovoku ómevotihiko —kíxovokoxoane.

Ihíkaxo ne Jesus hána'itike imokóvokuti

Mt 21.23-27; Mk 11.27-33

⁴⁷Yoko uhá koeti káxe íhikaxo ne Jesus yane hána'iti imokóvokuti. Enepoihikone tuti sasedóti, inuxínoti jûdeu hó'eke, yóko'o ne ihíkaxoti yútoe Muíse, enepone éskiribahiko, koánemaka ne po'ínuhiko pahúkoti xapákuke jûdeuhiko, opósi'ixonehiko kixoku koépekea Jesus, ⁴⁸itea akó'oti inixínahiko kíxoaku koépekea, vo'oku enepone uhá koeti xanéhiko, yupíhovo kámokenoyea Jesus. Koati hána'iti ivávakea.

Epemó'ikokono Jesus úkeaku xunáko

Mt 21.23-27; Mk 11.27-33

20 ¹Po'íke káxe ya koeku íhikaxea ne Jesus témpuluke koane koyúhoyea ne inámati ihíkavoti, íhikaxone xapa xanéhiko, símoamaka tutíhiko sasedóti inuxínoti jûdeuhiko hó'eke, koáne ne éskiribahiko ihíkaxoti yútoe Muíse, yóko'omaka ne po'ínuhiko teyonéti xapákuke tutíhiko jûdeu. ²Hara kixóhiko Jesus:

—Na úkea ne xunakóti itíkike ra koekútihiko? Kuti porexópea kíxineye ne ítike? —kíxoanehiko.

³Ina yumopâ Jesus:

—Anéyemaka émbemopikenoe inúxotike, yimápanumo. ⁴Kuti porexôa ne Xuuum Mbátita áhikea? Íhae Vanúke? áko'o xâne yara poké'e —kíxovokoxoane.

⁵Ina kixokókohiko:

—Enepomo vokoyúhoa itúkeovo Íhae Vanúke pahukôa, “Ná'íkopo koeti ákoino yakútipanoe ne Xuâum?” kixo'óvitimo. ⁶Koáne enepo vokoyúhoa itúkeovo xâne yara poké'e pahukôa, koepékovitimo ra xanéhiko hepókeovi ya mopô, vo'oku heú koe xâne kutípea itúkeovo páhoe Itukó'oviti koyúhoyea emó'u ne Xuâum —kixókokonehiko.

⁷Énomone kixínohiko Jesus ákoyea éxa. ⁸Ina kixovókoxopamaka Jesus:

—Ákoikopomaka ongóyuhoinopeanoe porexónoati índúkea ra koekútihiko índuke —kíxovokoxoane.

Ihíkauvoti ihókovoti váhere xâne katarákinoati nóne ne únae kavâne
Mt 21.33-46; Mk 12.1-12

⁹Yane turíxovone Jesus itúkea íhokoake ne âha íhikaxea. Hara kôe: —Ápe hóyeno nôti êno xuve úva. Yane kurí'okoane ko'ítuketihiko kavâne kátarakinoa ne nóne, motovâti haxákoapea avané'e êho. Yane pihóne po'íke poké'e neko únae, koane kó'umokeovo óveaya. ¹⁰Simovóne kaxena veyóvope ha'i nonéti, ina pahúko ahínoe xokóyoke ne katarákinoati ne nóne, motovâti veyópoína námoepo, pôreu ne nóne úva. Itea enepohikoneko katarákinoati nóne, yehépoke'exoa neko pahoéti xapákuke, ina pahukópa káyukopeovo ákoti omópone. ¹¹Yane pahúkopomaka po'i ahínoe neko únae kavâne, itea yehépoke'exoahikomaka katarákinoati ne nóne. Êno komóhiyea, ina pahukópamaka káyukopeovo ákoti omópone. ¹²Ina pahukópoikomaka po'i ahínoe neko únae kavâne. Mopó'apene páhoe, itea óko'okoamaka katarákinoati nóne, ina kopíhikopamaka. ¹³Yane ina kôe neko únae nonéti: “Namea ínjaneye kó'oyene? Yusikóne mbahúkea ra njé'a ákoti omotóva ongóvo. Ávaina téyahiko” koéne.

¹⁴—Itea noixeânehiko xe'éxa, hara kixókokonehiko ne katarákoti nonéti: “Eneporâ'a, koati ítukenemo ra poké'e ivakápune há'a. Hingá, kaépeka úti maka vitúkapeane ne mani ítuke, íkuinoake há'a ivakápu” kixókokonehiko. ¹⁵Yane kópuhikopeanehiko meúkeke yane kavâne, ínahiko koepékoa —koe éxetina.

Ina kixovókokoxopamaka Jesus neko kamokénoati:

—Ná'ikopomo kíxoaneyé únae nonéti neko katarákinoatihiko nóne?
¹⁶Pihinoátimo, ínamo kaepékexa. Yane kurikópatimo xoko po'ínuhiko xâne ne nóne motovâti kátarakinoa —kíxovokoxoane.

Kamoáne xanéhiko neko éxetina Jesus, hara koéhiko:

—Ákomo paréxa Itukó'oviti kó'iyeaneyé kuteâti ne yíúho —koénehiko.

¹⁷Yane pono-ponó kixínoane úke Jesus, ina kixovókokoxopamaka:

—Kutí'ikopo kixó'eko ne yutoéti emó'uke Itukó'oviti, enepone koéti?

“Enepone mopô, noívoxoxine itúkotihiko péti, ainovó koe itukóvo koati turíxeovoku uhá koéti, kuteâti koéku koati inúxoti mopô turíxeokonoke péti” kôe ne yutoéti —kíxoane Jesus, ihókopovati ne mopô noivókokoxineti.

Sâramu 118.22

¹⁸Ina kixovókokoxopamaka Jesus neko xanéhiko:

—Enepora mopô ngixínopike, uhá koeti xâne ikoró'uxovati, kutí koetímo póte enepo itatáko. Kene ne xâne irípu'ikovo, ákonemo ipíxa, kutí koetimo póte movake-movaké kixonéti —kíxovokoxoane.

Epemó'ikokono Jesus koeku isóneunoa ne kóperau nâti

Mt 22.15-22; Mk 12.13-17

¹⁹Koati énomone yaneko ôra, enepohikone éskiriba ihíkaxoti yútoe Muíse, yóko'o ne tutíhiko sasedóti inuxínoti júdeu hó'eke, kahá'ane iká'akea Jesus vo'oku exó kíxanehiko itúkeovo énomonehiko kíxo Jesus yane exetínati, itea

koati pikoti xanéhiko. ²⁰Yane turíxovonehiko ivóko'oixea Jesus ya uhá koeti ítuke. Ina apémaka hóyehohiko poréxoke tiúketi koêkumo épemo'ikoponea Jesus, koane ítukoheovohikomaka xâne itípakovoti. Hane opósikohiko iyupaxó kíxea Jesus, kaha'aínoatihiko pahúkeovo ya yumópope motovâti ápeyea évotikoake namúkea koane kurí'okeamo ngovenâdo, maka iká'akanehiko.

²¹Ina kixo Jesus neko pahoéti:

—Ihikaxotí, véxoa ítúkeovo koati ponóvoti ne yíũho koane kixeku íhikexi. Ya xikóyoke, kutíkokone uhá koeti xâne. Ako yokómomoyi payásoko koêkuti xâne, itea kutíkokone uhá koeti xâne xikóyoke, koane koati ihíkexoati ne kaná'uti ihíkavuvoti ukeâti xoko Itukó'ovoti. ²²Ná'ikopo kó'inoaye iséne ne kóperaxovike Sêza, enepone payásoti nâti ya Róma éxoti koeku úti? Pahúkovi Ponóvoti Kixovókuti hó'e úti poréxea úti? áko'o ákomea okónokoa —kíxoanehiko.

²³Itea exó kíxoane Jesus ítúkeovohiko oposí'okovoti, kaha'aínoatihikomaka pahúkeovo ya yumópope, yane hara kixovokoxoa:

²⁴—Yamínanunoe póhuti pe'u tiúketi. Kutí'ikopo itukôa nône yoko íha ovâ ra tiúketike? —koéne ne Jesus.

Ina yumopâhiko:

—Sêza.

²⁵Ina kixovócoxopamaka Jesus:

—Enepone ítuke nâti, peréxapa, koáhati ítukene. Kúteanemaka koêku xoko Itukó'ovoti, koêkuti páhoenopi, konokoâtimaka itíki —kíxovokoxoane.

²⁶Ako itáhiko kóteyokea Jesus ya koêkuti yumópope nonékuke ne xanéhiko, koane yupíhova iyúpaxeovahiko unáko neko yumópope Jesus. Yane yunukú koénehiko.

Epemó'ikokono Jesus exépukopeaxomo ne ivokóvoti

Mt 22.23-33; Mk 12.18-27; 1 Ko 15.12-57; 1 Ts 4.16-17

²⁷Yane ina ahi'ókovomaka Jesus ne sadúseuhiko, enepone koyúhoti ákoyeamo exépuhikapa ne ivokóvoti. ²⁸Hara kixóhiko Jesus:

—Ihikaxotí, hara kôe yútoe Muíse kúreinovi: “Enepo ivakápu hóyeno ákoti apáhuina xe'éxainoa ne yêno, konokoâti ítúkeovo po'ínu ne ivokóvoti koyenópea yêno ne po'ínuikene, maka enepo avan'é'e xe'éxainoa, kutí ákoepono xe'éxa ne ivokóvotine” koe yútoe. ²⁹Yoko ápe nóvo seti koeti hóyeno kopo'ínukokoti. Kóyenone neko xuvé'eti. Ivokóvone, ako ápahuina xe'éxa. ³⁰Enepone yêno, hane koyenópa atipo imá'ikene. Ivokóvone neko hóyeno, ákomaka xe'éxainoa neko sêno. Kúteanemaka koêku ne mopó'ape, ivókovone ákotimaka xe'éxainoa neko sêno. ³¹Enepono seti koeti hóyeno kopo'ínukokoti, heú koéhiko kóyenoyea neko sêno, koane heú koéhiko ívohikeovo, itea ako ápahuina ikoxé'exaxoati xapákuke. ³²Ina ivokóvomaka ne sêno. ³³Eneponi akaná'u exépuhikopea ne ivokóvoti, kutí'ikoponi itukópaxo koati yêno ne sêno xapákukehiko neko seti koeti ivokóvoti? Vo'oku heú kó'iyea kóyenoyeahiko neko sêno —koénehiko.

³⁴Ina kixovócoxoa Jesus:

—Kóyenhiko ra hóyeno yara kúveu mêum. Koáne ne senóhiko, ko'ímahikomaka, ³⁵itea enepohikone xâne ínixonone Itukó'oviti motókeyea ópea xokóyoke káxehiko keno'ókoti xapa exépuhikopope ne ivokóvoti, ákonemo okóyeno, koane ákonemo okó'ímahiko. ³⁶Yane ákonemo ívahikapu, vo'oku kutí koépotinemo ánuhiko ya vanúke, enepone ovóxehiko Itukó'oviti. Koatíponehikomo xe'éxaxapa Itukó'oviti, koane aínopovonehikomo xâne exepúkopotí ukópea xapa ivokóvoti. ³⁷Yoko enepone exépuhikopeamo ne ivokóvoti, koyúhoa Muíse koêku nê'e ya yútoeke xoko koyúhoyeaku koêku ne kali xuve tikóti ixómoti iruméko ákoti ara'ákapu, enepo koyúho itúkeovo kutípone Ábraum, koane kutíponemaka Izáki yoko Njáko ne Vúnae Itukó'oviti. ³⁸Yane hainá'íkopo kuvónone ivokóvotihiko ne Itukó'oviti, ínapo “Ábraum-kene” akôe, itea koati kuvónone xâne iyukóvoti, vo'oku ya xoko Itukó'oviti, ákone aúke'e ne xâne —kíxovokoxoane Jesus.

³⁹Ina apê éskiribahiko ihíkaxoti yútoe Muíse kixoti Jesus:
—Ihikaxotí, koati únati yimópopo —koénehiko.

⁴⁰Yanê'e, ákone mapikóvati épemo'ikea ne Jesus.

Epemó'ikoa Jesus ne xanéhiko koêku ne Mésiya

Mt 22.41-46; Mk 12.35-37

⁴¹Ina kixovókokoxoa Jesus:

—Ná'íkopo koeti koyúhoinokono itúkeovo ámoripono Ndávi ne Mésiya, enepone páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne? ⁴²Vo'oku koati teyonéti voxú'ikene Ndávi koyuhó'iyea koêku ya koyúhopeke Sâramu xoko kó'iyeeaku: “Hara kíxoa Itukó'oviti ne Únaem: ‘Ívétakapa énjopeke xoko ivátakoku koati ngapáyasokone ⁴³imókonemo ipuyúkexa nenékuke ne uhá koeti koêkuti okopópiti’ ” kôe. ⁴⁴Koati “Unaém” kixoâti Ndávi. Ápeikopo oxéne itúkeovo ámoripono Ndávi ne Mésiya? —kíxovokoxoane.

Koyuhôa Jesus váherexea kixoku itúkeovo ne éskiribahiko

Mt 23.1-36; Mk 12.38-40

⁴⁵Koeku uhá kó'iyea xâne kámokenoyea, hara kíxovokoxoa Jesus ne íhikau:

⁴⁶—Yokóhiyanavao ne éskiribahiko, enepone ihíkaxoti yútoe Muíse. Aínovo yómoti hamá kíxea ípovo kahá'ati ínixeokono itúkeovo koati teyonéti. Koane enepo yuhoíkokono koeku vékea ya none ovokúti, koati ahá'axomaka. Aínovomaka yómotihiko ivátakea xoko ivátakokuti ya nonekúti ke xoko ivátakoku koati payásotihiko ya íhikaxovokuke hó'e, koánemaka ya xapa ayuúti. ⁴⁷Itea inípono kixoku senóhiko ivokóvoti íma, kutí koe hu'uxeâti óvoku. Yane vo'oku kó'umokea itúkea orásaum, kutí koe koati ponóvoti. Itea vo'oku kixoku itúkeovo yupihóvotimo tivéko ipíhoponeokono ya po'ínuhiko xâne —kíxovokoxoane Jesus.

Koeku tiúketi pôreu sêno ákoti apeínoati

Mk 12.41-44

21 ¹Ixómoti komomâ Jesus ne xanéhiko, yane noíxone iríkuhiko kuríkoti tiúketina fhakuke poreúti yane hána'iti imokóvokuti. ²Ínamaka noíxo sêno ivokóvoti îma, ákotimaka apeínoati kurikóponoti kali pi'âti pe'u tiúketi ákoti axu'ína ovâti. ³Ina kôe ne Jesus:

—Koati emo'úti ra yunzó'inopinoe: Enepora sêno ivokóvoti îma, ákotimaka apeínoati, énomone xu'iná pôreu ya uhá koêti. ⁴Vo'oku enepone po'ínuhiko poréxoti, xoko haxa tiúketina véyo enepo poréxo. Kene ra sêno, heú kíxoa poréxea ne kali apeínoati, enepone mani kuvóvoneiko ya nókoneke —koéne.

Koyuhôa Jesus uké'exeekonomo ne hána'iti imokóvokuti

Mt 24.1-2; Mk 13.1-2

⁵Ápehiko koyuhó'iyeti koêku ne témpulu, ihayú'ikeati úhe'ene pâredena, enepone ainóvoti uhé'ekotinoe mopôdi yoko po'ínuhiko kouhe'ekovoqe, pôreu xanéhiko. ⁶Ina kixoáhiko Jesus:

—Neíxoanoe koêku râ'a? Simóvotimo káxe ákoyeakunemo ápahuina mópoina pâredena râ'a ákoti katahínekexakana. Heu-heú koetímo kotóhinekeexeokono —kíxoanehiko.

Turi kotíveti koekúti

Mt 24.3-14; Mk 13.3-13; 1 Pê 1.6-7, 2.19, 3.14, 4.12

⁷Yanê'e, hara kíxoa fhikauhiko:

—Ihikaxotí, namo ápeyea ra koekútihiko kixínevike? Kutimo itukóvo hoénaxovoqe enepomo kausákapune ra koekútihiko?

⁸Ina kixovókoxxoa Jesus:

—Yokóhiyanavonoe, maka hákone aupú'ikopiti. Vo'oku enómo xâne simôti xepákuke iko'ítukexoti înta. “Undi páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne. Simóvone kaxéna” koetímo. Hákonoe hekôa. ⁹Enepo yeyekáxanoe ápeyeane ákoti tôpi óvoku isukókoti yoko okopókokoti, hákonoe kenóko'i, vo'oku konókoti kó'iyeane moye inúxotike, itea ávomo simápu hunókoku ra mêum.

¹⁰Ina kixovókoxxopaikomaka:

—Apêtimo íhae po'i poké'e isukóponoti xanéhiko íhae po'íke poké'e. Koane apêtihikomakamo nâti isukókoti. ¹¹Ákomakamo tôpi óvoku xúnatinoe iyuyôti poké'e, koane hímakati, koane váherehiko arinéti omótokenati. Apêtimo koímaitinoe koekúti koane êno hána'itinoe iyupánevoti ya vanúke.

¹²—Tumúneke ápeyeahiko uhá koêti ra koekútihiko, ikeítaponokonotinoemo kotíveti, koane ike'ákokonotinoemo. Yomokónotinoemakamo fhikaxovokuke hó'e xanena úti yíhoikikono nonékuke teyonétiya, koane kirikókonotinoemo ika'ákovokutike. Yane yomokónotimakamo nonékuke nâti yoko ngovenâdohiko vo'oku itíktivonoe hokónuti. ¹³Kixínekonokenemoye motovâti

keyúhoinonu nonékukehiko, keyuhó'inoati koêku ra kitípone. ¹⁴Ukeátine kó'oyene, keúsakapunenoé maka hákone pipokéxinoa iséneu ne kixékumo yimópi simapúne neko káxe. ¹⁵Vo'oku undínemo porexópi yimópikemo, koane mborexópitinoemo exóneti ukeâti njokóyoke ákoinokemo ápahuina itópiti xapákukehiko, koane ákoinokemakamo ita okópea yiúho. ¹⁶Muhíkova koati yá'a yoko yêno, kurikópopitinoemo ika'ákovokutike. Kúteanemakamo kixópiku pe'ínuhiko, yoko po'ímaka iyínoxapa koane ínickenehiko. Apêtimakamo koépeuti xepákukenoé vo'ókuke. ¹⁷Yupihovó koetímo púveopi uhá koeti xâne vo'oku itíkivo hokónuti. ¹⁸Itea muhíkova kali póhuti híyeu tiúti, ákomo síka Itukó'oviti évokeovo. ¹⁹Epó'oxo yane ákoyea yaúkapapu ikíni, yixóvoti kékuna'ixivo ingéne, itévotinoemo —kíxovokoxoane.

Ayakúkakanane Njeruzálem

Mt 24.15-21; Mk 13.14-19

²⁰Ina koe'íkomaka ne Jesus:

—Enepomó neixánenoé êno húndaru yakukú kixoti Njeruzálem, yexoâtinemo itúkeovo simóvotine kaxena katáhineyeokono. ²¹Yane enepohikone ovotíya Njúdeya, okóho'inehiko xapa hána'itinoé mopô. Kene enepohikone ovâti ne kúveu pitivóko, ipúhikapeahiko. Kene ne ovotíhiko ya mêum, hákone aukópovo pitivóko. ²²Vo'oku yaneko káxehiko, koatimo kaxena ipíhóponeokonoku ovâti ne pitivóko, kóusokeovokumakamo uhá koeti kíxone ne yutoéti emó'uke Itukó'oviti vo'ókuke. ²³Hanemo kixovóhiko yaneko káxe, sêno ihaíkoti yoko ohíkotiko xe'éxa, vo'oku koati hána'itimo tivéko ne koekútihiko yara poké'exa úti, koane kotívetimo ipíhóponeokonoke ra xanéhiko. ²⁴Enómo koépeuti ya hána'iti pirítatu xapákukehiko. Kene po'ínuhiko, ika'ákokonotimo, yonópokonotimo ya uhá koeti po'íkehiko poké'e yara kúveu mêum. Yoko íhaehiko po'i poké'e payasómo ya Njeruzálem tukú koetímo simapúne kaxena hunókoku payásoyeya ne xanéhikoya ákoti itukapu júdeu —kíxovokoxoane.

Koêkumo kayukápapu Jesus

Mt 24.29-31; Mk 13.24-27; 1 Ts 4.15; 2 Ts 1.7; 2 Pê 3.10; Ap 1.7

²⁵Ina koe'íkomaka ne Jesus:

—Apêtihikomo iyupánevoti noixóneti xoko káxe, koane xoko kohê, yoko xapa hékerekhiko. Epó'oxo yara kúveu mêum, pepoké koetínemo isóneu xanéhiko ya póhutihiko poké'e óvohikoku. Ákomo éxinahiko isóneu enó'inoke hónoti emo'u úne ya mar yoko xúnati ovóxokeovo ne úne. ²⁶Apêtimo xâne ikorókovoti poké'eke vo'oku hána'iti píkea, yupihóvati yónea isóneu koêkuikomo ra kúveu mêum. Vo'oku itohínekexotimo ne heú koeti apêti ya vanúke. ²⁷Yane noixóponutinemo xanéhiko ngena'ákapane híyeu kapási, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne. Xané ngixópotinemo njunáko koane êno únje'ene koeku indúkeovo hána'iti ihayú'iuti. ²⁸Enepo turixápune ápeyehiko ra koekúti,

aélokenoene yokóvo koane kéxepuka títi, vo'oku ye'ekóvotinememo kaxena yovópikumo xoko Itukó'oviti, enepone Koitóvopiti —kíxovokoxoane.

Ihíkavoti ihókovoti koeku xuve figu

Mt 24.32-35; Mk 13.28-31

²⁹Ina itukínoahikomaka Jesus xêti apêti íhokoake ne âha íhikaxea. Hara kôe: —Yokómomapihi koêku ne xuve figu koane uhá koeti xuve tikóti.

³⁰Neixânenoe turíxeovo íhonopea inámati títi, yanê'e yexoâtinemo yé'exeovone kaxena kevópope úko. ³¹Kúteanemaka koêku enepo neixânenoe ra koekútihiko ngixínopike, yanê'e yexoâtinemo yé'exeovone kaxena pihópea natíxokuke Itukó'oviti vanúkeke ne xanéna. ³²Koati emo'úti ra yunzó'inopinoe: Enepone xanéhiko apêtimo yaneko káxehiko, ákomo ivákapu koeku ávovea kaúsakapapu uhá koêti ra koekúti ngixínopike ápeyemo. ³³Uké'timo ra vanúke koáne ra poké'e, itea ákomo uké'eyeaku ra emó'um. ³⁴Yokóhiyanavo mará'inamo isáyu'ixapu iséneu enepo itukápu ayuúti yíxovo, koane xúnati ekáti, koánemaka koekúti kuteâti nékone yara kúveu mêm. Yokóhiyanavo mará'inamo iyupaxó íxapinoe rakene káxe, yakúteamo hó'openo namukókonoti ya noko'óti. ³⁵Vo'oku itopónotimo uhá koeti xâne yara kúveu mêm ra káxe ngixínopikeno. ³⁶Usokó yákoyeno e ya uhá koeti ôra. Itíkanoemaka orásum maka ítipane uhá koêti ra váhere koekúti keno'ókotikomo, koane motovâtimaka sípi nonénguke, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne —kíxovokoxoane.

³⁷Heú koeti káxe íhikaxo ne Jesus yane hána'iti imokóvokuti. Kene ya yóti pihópotine ya oúke kali mopô, enepone iháxoneti Olívera. ³⁸Itukovo mâturukata, pihotíne xanéhiko hána'itike imokóvokuti kamokénoponoti Jesus.

Oposíkokonone kixoku koépekeokono ne Jesus

Mt 26.1-5; Mk 14.1-2; Xu 11.45-53

22 ¹Yoko yanekôyoke, ákone ahíkapu kaxena áyui jûdeu hó'eke, enepone iháxoneti Páskoa níkeakuhiko pâum ákoti kohiyákoati. ²Enepohikone tuti sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke, koáne ne éskiribahiko ihíkaxoti yútoe Muíse, ixómotine itukínoa isóneu ne kixókumo koépekea Jesus he'onou'ú koetíke vo'oku píkeahiko isóneunoa xanéhiko.

Oposíkoane Njûda kíxoakumo kuríkea ne Jesus xoko puvâti

Mt 26.14-16; Mk 14.10-11

³Yoko úrukovane Satánae ne Njûda, enepone iháxonetimaka Iskarióti, póhuti xapákuke ne nduse koeti íhikau Jesus. ⁴Yane pihóne ne Njûda xoko tutíhiko sasedóti yoko xoko tutíhiko koyónoti hána'iti imokóvokuti, yuhó'ixoponoati, kaha'âti ápeyeva oxéne kuríkea ne Jesus xokóyokehiko. ⁵Yane yupihovó koéne elókeyea okóvo neko tutíyehiko, koane itúkinoa yúho, koati yuhôti poréxemo tíuketi vo'ókuke. ⁶Ínixoa Njûda unáko nê'e. Yane kúxoixone káxe ákoyeakumo koati xâne xoko Jesus motovâti kuríkea xokóyokehiko.

Pahukôa Jesus kóyuseyeovo níkokuhikomo xapa ayuíti

Mt 26.17-25; Mk 14.12-21; Xu 13.21-30

⁷Yoko simóvotine kaxena áyui ne jûdeuhiko hó'leke, enepone níkeaku pâum ákoti kohiyákoati, kaxena isúkeakumaka kali xe'exa su'úso, nîka ya Páskoa. ⁸Ina pahukôa Jesus ne Pêturu yoko Xuâum koane kíxeahiko:

—Pîhe, keúsakapainavea ne nikamo úti xapa áyui Páskoa.

⁹Ina kixohíko Jesus neko pi'âti:

—Na kehá'aikopo kóyuseoponea úti?

¹⁰Ina kixôa Jesus:

—Ehá'axomo siménoe pitivóko, tekópotimo hóyeno koinoti póte puhí koati úne. Hekápamo ne hóyeno xokóyoke ne ovokúti úrukopovokumo ¹¹ínamo ixêa ne únae ovokúti: “Na óvo ne kúveu ovokúti óvongumo níngêa xapa áyui Páskoa, úndi yoko ínzikauhiko? kixópi Ihíkaxoti” íxeamo. ¹²Yane exókopitinoemo koati hána'iti kúveu ovokúti vanúkeke apêti mêsa yoko pánguhiko. Usó koyêtime uhá koetíya. Énomonemo keúsakinavi nikamo utíya —kíxoanehiko.

¹³Úkeane pihohíko ya pitivóko. Yoko uhá koêti neko yuhó'inoa Jesus, áinovo tokopóvoti. Yane kóusokoanehiko neko níkamo xapa áyui Páskoa.

Níko ne evo Jesus xapa áyui Páskoa

Mt 26.26-30; Mk 14.22-26; 1 Ko 11.23-25

¹⁴Simovóne orána, ahí'okovane Jesus ne mêsa, koánemaka ne íhikauhiko, enepohikone ápostulu páhoe koyúhoyea emó'u xapa xâne.

¹⁵Ina kixovókoxoa Jesus:

—Koati yupihóvati ngahá'ayea ngahá'ineyeopinoe níngêa yara Páskoa tumúneke ngoítóponeovomo kotíveti. ¹⁶Yoko endó'okopitinoe ákoyeanemo íningeopiku xapa Páskoa imókonemo kausákapu koati kixó'ekone ya natíxokuke Itukó'oviti —kíxovokoxoane.

¹⁷Yane ina namukôa Jesus ne enovópeti apêti ekâtiya koane íkoro'ixeovo xoko Itukó'oviti. Ina kôe:

—Nemúkanoe. Kalihú kalihu íxenoe yénoyivoa, uhá ketínoe. ¹⁸Koati ngixópitinoe ákoyeanemo énoyeovangu hô'o ra ha'i úva ukeátine kó'oyene tukú koeti seapánehiko heú koêti ne xanena Itukó'oviti vanúkeke xoko natíxoku —kíxovokoxoane.

¹⁹Yane veyone pâum ne Jesus, ina ikoró'ixovo xoko Itukó'oviti. Yane honó'ekexoanemaka, ina porekéxoa íhikau koane kíxovokoxea:

—Enepora pâum, mûyom kixó'eko, ésa'imo ngoíteovopinoe. Yákoyenenoeye níki, puyákoponeovakemo yokóvo ne índukeinopi —kíxovokoxoane.

²⁰Uke'éxone njántaxeahiko, ina namukôa Jesus ne enovópeti kuteâtimaka kíxoaku ne pâum, koánemaka kíxovokoxea:

—Enepora ekâti yara enovópetike, hane kixó'eko inámati kixovókuti ítukeino xâne ne Itukó'oviti vo'oku óvokinovopinoemo indína. ²¹Itea anéye xapákuke

úti xe'ókuke ra mêsa ne itúkoheovoti koeku hókeonu, enepone kurikónutimo xoko xanéhiko puvónuti. ²²Koati kaná'uti ngoépekeokonono, kuteâti koeku isóneunonu Itukó'oviti, itea koati kotívetimo koêku ne kurikónutimo xoko xanéhiko puvónuti, undi fhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne —kíxovokoxoane.

²³Yane turíxovone ne fhikau Jesus épemo'ikeokoko, kaha'âti hiko éxea itukóvotiye xapákuke ne itúkoheovoti koeku hókea Jesus.

Kixoku itúkeovo ne xâne koati payásoti nonékuke Itukó'oviti

Mt 20.25; Tk 4.6

²⁴Yane turíxovone kali enó'iyea yumópeokoko ne fhikauhiko Jesus, kaha'âti éxeahiko itukóvotiye ne koati payásoti xapákuke. ²⁵Ina kixovókoxxo Jesus:

—Koatíhiko nâti pahukô xapa xâne yara kúveu mêum. Koane enepohikone pahúkoti, uhé'ekinoati kixeokono itúkeovo apêti xunáko kóusokino nókone xanéhiko. ²⁶Itea ako ákoeneye xepákukeno, koati pó'iti koêku. Vo'oku enepone koâti payásoti xepákukeno, konókoti kutí kixópeovo xâne yupihóvoti ákoyea apáyaso. Kene ne inuxínopiti, konókoti kutí kixópeovo ovoxe po'ínuhiko xâne. ²⁷Kutí'ikopo payasó'inopi, enepone ivatákoti xe'ókuke mêsa? áko'o enepone ominoâti níka. Hainá'ikopo ne ivatákoti xe'ókuke mêsa? Itea hara ngoéneye xepákukeno, ovoxéti. ²⁸Itínoe itukóvo koati kaha'ínenuti ya uhá koeti kotíveti koekúti véngoku ákoti kurikánu. ²⁹Kuteâti poréxeonu Nzá'a nandíxeamo, mborexópitinoemakamo netíxi ³⁰motovátimo kehá'ineyinu ya xe'o mêsa, óvoku nikokónoti yoko ekâti ya nandíxokuke, koane ivetákotimo xoko ivátakokuhiko pahúkoti nandíxokuke, yihoíkopati ne nduse koeti iháxakexoku xanena Izarâe, neixoâti unátiyea, áko'o ákoyea aúmati ne ítuke —kíxovokoxoane Jesus.

Koyuhó'inoa Jesus koêkumo ne Simaum Pêturu

Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Xu 13.36-38

³¹Ina kixo'íkomaka Pêturu ne Jesus:

—Simaúm, imáko ké'iyivoku. Ítoane Satánae ne yúmo'ixovone híxópeopinoe. Yoko ákomo íyuhixapinoe. Hanemo koéneye kixópiku kuteâti koeku ákoyea íyuhixakana koyúyukexeokono ne vekoti komukéxopetike enepo komukéxokono. ³²Itea émbeminopine Itukó'oviti ákoyea kirika kívivonu Simaúm. Koane enepo yaukápapune njokóyoke, kéxunakapimo isóneu ne pe'ínuhiko ingéneke —kíxoane Jesus.

³³Ina kixôa Pêturu:

—Unaém, usó ngóye xané ngíxeopi iké'akivo koánemaka ngoépekeokono okonókovo.

³⁴Itea hara kíxoa Jesus:

—Koâti endó'okopiti kêkumo Peturú. Kó'oyene, tumúnekemo éneyea tapí'i, mopo'âtinemo keyúho ákoyea yéxanu —kíxoane.

³⁵Ina kixovókoxxoamaka Jesus ne fhikau:

—Ápeikopo konokínovopitinoe yaneko mbahukópi keyúhoyi emó'um yâtikeneye, yaneko ákoyeaku yama íhaku tíketina koane íhaku ípevo yoko piríkatana?

Ina yumopâhiko:

—Ako nókone úti.

³⁶Ina kixovókoxopakomaka Jesus:

—Kó'oyene, enepone apêti íhaku tíúketina yoko íhaku ípovo, áma xokóyoke. Yoko enepone ákoti hána'iti pirítauna, yusikóne kaváneyea kápana itúka ésa'i vanéxeake ne hána'iti pirítauna. ³⁷Vo'oku koati endó'okopitinoe kónokea kóusokeovo njokóyoke neko yutoéti emó'uke Itukó'oviti, enepone koêti: “Kutí kixókono váhere kixoku itúkeovo” koêti. Vo'oku oránane kóusokeovo ne emo'úti koyúhoti ngixókonokumo —kíxovokoxoane Jesus.

³⁸Ina kixôa íhikauhiko:

—Unaém, anéyene pi'âti hána'iti pirítai.

Ina kixoáhikomaka Jesus:

—Motóvane —kíxoane.

Koeku Jesus koitóponovo kotíveti ya Njetisémani

Mt 26.36-46; Mk 14.32-42

³⁹Yane pihóne ne Jesus xoko kali mopôi iháxoneti Olívera, koane íhikau xáneahiko. Yoko kóyekune Jesus yóneaya. ⁴⁰Simóné'ehiko xoko âha óvea, hara kíxoa Jesus ne íhikauhiko:

—Itíkanoe orásaum, maka hákone ikerókovo enepo simâpi tiú'iti koekúti hixépikonoke —kíxoane.

⁴¹Yane kali ahikuu koéne ne Jesus, kuteâtimea tirinta koeti méturu kíxoaku ne íhikau, ina ipuyúkexo epémoti Itukó'oviti. Hara koéne:

⁴²—Pai, enepo itukapu yahá'inonu, yáhikuxapinana ra êno hána'iti tiveko ngoêkumo, itea haináya anjáke, itea itúkapu yahá'inonu kousókovomo ya njokóyoke —koéne.

(⁴³Yane apé kó'inoane ánju íhae vanúke, ovoxe Itukó'oviti, koxunákoponeati isóneu. ⁴⁴Koeku yupíheovo êno tiveko isóneu ne Jesus, inamá'axoneoxo itúko xunáko ya orásaunake. Yoko eneponeko yonúko, kutí koéne pú'itinoe itomíkexoti íti irihíkovoti poké'eke.)

⁴⁵Uke'éxone itúkea orásaum, exépukopone, ina aukópovo xoko íhikauhiko. Inu'í kixópanehiko imókea vo'oku yupíheovo ikáxu'iyeahiko okóvo. ⁴⁶Ina kixoáhiko Jesus:

—Na koeti imékinonoe? Yexépuka, itíkanoe orásaum maka hákone ikerókovo simâpi tiú'iti koekúti hixépikonoke —kíxoanehiko.

Ika'ákokonone Jesus*Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Xu 18.3-11*

⁴⁷Ixómoiko koyûho ne Jesus, símohikoane êno xâne. Yoko hane inuxínoahiko Njúda, póhuti yane nduse koeti íhikau Jesus. Énomone ahi'ókovo Jesus kaha'áti siunoné kíxea yúhoikea. ⁴⁸Yane hara kíxoá Jesus:

—Njudá, imáko itúkinovo ya ítikoheyivo sínoneyinu kirí'okinu xanéhiko puvónuti, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne!

⁴⁹Ina kíxo Jesus neko íhikauhiko oveâti xêrerekuke noixoâne neko koekúti:

—Unaém, visúkanehiko ya hána'iti piríttau? —koénehiko.

⁵⁰Yoko apé koéne póhuti xapákuke ne íhikau Jesus, hú kixoti tetúkenoxea ahínoe koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke. Maturú kíxea kêno éxopeke. ⁵¹Itea sayá'íkooa Jesus. Hara kíxoá:

—Ápene. Hákkone kixeáneye —kíxoane.

Ina itukópinoa kêno, yane unátipone. ⁵²Ina kixôa Jesus ne tutíhiko inuxínoti jûdeu hó'eke, koáne ne tuti xanéhiko koyónoti hána'iti imokóvokuti, yóko'omaka ne po'ínuhiko payásoti xapa tuti jûdeu ika'ákoponoatihiko:

—Undí'ikopo koati koyuvôrixovoti ísukenati omó kixínekenoe hána'iti piríttau yoko pulô'i, isukópeti nemúkoponinu? ⁵³Uhá koeti káxe, óvonzexokunepopo xepákukeneo ya hána'itike imokóvokuti inzíkaxoti, itea ákonoe iké'akanu. Kó'oyene simóvotine orana iké'akinu yoko oránanemaka xuná'iyea váhere ítukeinonu Satánae —kíxovokoxoane.

⁵⁴Ina ika'ákohiko Jesus, omâtihiko óvokuke koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke, ina usá'ixoahiko ovokútike. Kene Pêturu, ákkone malíka kíxoaku hókea.

Koyuhôa Pêturu ákoyea exa Jesus*Mt 26.57-58, 26.69-75; Mk 14.53-54, 14.66-72; Xu 18.12-18, 18.25-27*

⁵⁵Ina oxokúxohiko yúku kukúkeke kíndana ne ovokúti. Yane ivátahikone onokóvotihiko. Koane Pêturu, ivátakoponomaka xapákuke.

⁵⁶Yane apé koene seno ahinoêti, noixoti Pêturu vaata koyêti xe'ókuke yúku onokóvoti. Pono-ponó kixínoane úke sêno, ina kôe:

—Koati xáneheixonemaka Jesus ra hóyeno —koéne.

⁵⁷Itea hara kíxoá Pêturu:

—Senó, ako énja ne hóyeno kíxene —koéne yûho yumopâ.

⁵⁸Avo áxu'ikene, apé koéponemaka po'i noixoâti. Hara kíxoá:

—Koati itímaka po'ínu xáneheixone ne hóyeno —kíxoane.

Ina yumopâ Pêturu:

—Hoyenó, haina undi xáneheixone nê'e —kíxoane.

⁵⁹Poéhamea ôra ikénepoke, apé koéponemaka po'i koêti:

—Eneporâ'a, koati kaná'uti ítúkeovo xáneheixone ne hóyeno, vo'oku koati íhaemaka Ngalíleya râ'a —koéne.

⁶⁰Ina kixôa Pêturu:

—Hoyenó, ako énja ne kixene —koéne.

Avo uké'exa koyúhoyea ne Pêturu, éneone tapî'i. ⁶¹Ina na'akénexova Vúnae ne Pêturu, komomo-komomó kixoane. Énomone yanê'e, puyákoponovane okóvo Pêturu neko yuhó'inoa Vúnae yaneko kixôa: “Kó'oyene tumúnekemo éneyea tapî'i, mopo'átinemo keyuho ákoyea yéxanu” kixôa. ⁶²Yane ipúhikopeane Pêturu ne óvoheixoku. Koati iyôti vo'oku yupíheovo kotíveyea isóneu.

Koemóke'ekono ne Jesus

Mt 26.67-68; Mk 14.65

⁶³Enepohikoneko hóyeno koyónoti Jesus, ixómonehiko koemóke'ea koane isúkeahiko ⁶⁴yoko ikauké kixoanehiko, ínamaka kixôa:

—Mahí'ipepo iti porófeta. Íhexaikopo itukóvotiye ra isukópiti —kixoanehiko.

⁶⁵Yoko enómaka po'i yuhó'inoahiko koemóke'eati.

Yuhóikokonone Jesus nonékuke koati payásoti yúhoikovoku jûdeu

Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Xu 18.19-24

⁶⁶Ehá'axo yúponi, ho'úxovonehiko uhá koeti payásoti hóyeno xapákuke tuti jûdeu, enepone tutíhiko sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke koánemaka ne éskiribahiko ihíkaxoti yútoe Muíse. Ina omokóno ne Jesus xoko ho'úxovokuhiko, enepone koati payásoti yúhoikovoku jûdeu. Ina kixohíko Jesus:

⁶⁷—Itukápuxo íti ne Mésiya, enepone páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne, yokóyuhoinovea itíkivoaxo —kixoanehiko.

Ina yumopâ Jesus:

—Enepo ongoyúhoa indúkeova, ákonoemo yakútiponu. ⁶⁸Koane embemápinoe iséneunoa, ákonoemo yimápanu. ⁶⁹Ukeátine kó'oyene, hanemo ivándakopone, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne, éxopeke Itukó'oviti, enepone apêti xunáko pahúkea uhá koêti —kíxovokoxoane Jesus.

⁷⁰Ina kixoáhiko uhá koêti neko tutíyehiko:

—Ití'ikopo Xe'exa Itukó'oviti?

Ina yumopâ Jesus:

—Enepone yépemonuke, kóuhapu'ikoa indúkeova —kixoane.

⁷¹Ina koehíko:

—Ákone vokónoko po'i koyuhó'inoveati pahúnevo râ'a. Koati kameátine uti yúho koyuhómeku itúkeovo Xe'exa Itukó'oviti —koénehiko.

Omokóno Jesus xoko Pilátu

Mt 27.1-14; Mk 15.1-5; Xu 18.28-38

23

¹Yane heú koéne exépuhikea neko ho'uxóvotihiko, ina omohíko Jesus xoko Pilátu. ²Yane turíxovone koyúhoyeahiko ákoyea aúnati ítuke Jesus. Hara koéhiko:

—Enepora hóyeno, vinú'ikoa koésayu'ixea isóneu xanena úti, koane fhikaxea xanéhiko ákoyea parexa kóperau koati payásoti natina úti, enepone Sêza. Koyúhomaka itúkeovo Mésiya, páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne, koane itúkeovomaka nâti —kíxoanehiko.

³Ina kixôa Pilátu ne Jesus:

—Ití'oxo natina jûdeuhiko?

Ina yumopâ Jesus:

—Enepone yépeponuke, kouhupu'ikoa indúkeova —kíxoane.

⁴Ina kixovókoxxoa Pilátu ne tutfhiko sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke, yóko'o neko êno xâne ho'uxóvotiya:

—Ako ápahuina íninjone váhere ítuke ra hóyeno —kíxovokoxoane.

⁵Itea inamá'axone koyuhôa tutfhiko jûdeu ápeyeva váhere ítuke. Hara koéhiko:

—Koati koturíkexoti xanéhiko râ'a. Ihíkaxoti ya uhá koeti Njúdeya, ukeâti turíxeovoku poké'exa Ngálíleya tukú kíxoane yâye —koénehiko.

⁶Kameáne Pilátu ne yuhóhiko, ina epêmo itúkeovo íhae Ngálíleya ne Jesus.

⁷Exoâne itúkeovo ukeâti xoko ihákakoku poké'e natíxoku Êrodi, pahúkone Jesus xokóyoke. Yoko koati Njeruzálem óvo ne Êrodi yaneko káxehiko.

Omokóno Jesus xoko Êrodi

⁸Yupíhova elókeyea okóvo ne Êrodi noíxo Jesus. Koáhati mekutíne kahá'a noíxea vo'oku enó'iyeeane kámea koyuhó'iyeeati koêku ne ítuke, koane kúxoamaka noíxea itúkea iyupánevoti. ⁹Yupíhovo êno épemo'ikoaake Êrodi, itea ako ápahuina yumópeake Jesus. ¹⁰Enepone tutfhiko sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke, yóko'o ne éskiribahikoya ihíkaxoti yútoe Muíse, inamá'axo kohonóko emó'u koyúhoyea ápeyeva váhere ítuke ne Jesus. ¹¹Yane komohí kixo Jesus ne Êrodi yoko uhá koeti húndarunahiko, koane koémoke'eyeahikomaka, itukínoati kuteâti ípovo nâti koati kalísoti híyeu, hamá koêti poké'eke. Yane ina pahukópa Êrodi xoko Pilátu. ¹²Énomone yaneko káxe, unátipinokokone isóneu ne Êrodi yoko Pilátu. Yoko koati ka'anánekokoti neko pi'âti yanekóyo.

Pahukókono Jesus kurúhuxeokono

Mt 27.15-26; Mk 15.6-15; Xu 18.39-19.16

¹³Ina ho'uxôa Pilátu ne tutfhiko sasedóti, yóko'o ne po'ínuhiko payásoti xapa tuti jûdeu, koánemaka ne xanéhiko. ¹⁴Ina kixovókoxxoa Pilátu:

—Enepora hóyeno yómone njokóyoke, keyúhoanoé itúkeovo kopo'é'akexoti isóneu xanéhiko. Ébemo'ikoaane nenékukenoe, itea ako íninja ápeyeva pahúnevo ra hóyeno kuteâti ne yévotikoake. ¹⁵Kúteanemaka Êrodi, ákomaka ínixa pahúnevo. Hukínóvoti pahúkopeamaka yâyeke xoko úti. Koati iyúseoti ákoyea pahúnevo ra hóyeno mani évotikinokonoke koépekeokono. ¹⁶Mbahukoâtikopo yehépoke'exeokono, ínamo ngurikápa —kíxovokoxoane Pilátu.

(¹⁷Yoko koati konokoâti Pilátu kuríkopea póhuti iká'aeti kaxénake neko áyui jûdeuhiko.) ¹⁸Itea vaúkexone uhá koêti neko xâne. Hara koe yúho vaúkexea:

—Enepora hóyeno, konókoti koépekeokono. Hane kiríkapinavi Mbarâba —koénehiko.

¹⁹Yoko ika'ákovokutike óvo ne Mbarâba vo'oku kóturihikea xanéhiko yane pitivóko yaneko okopókono nâti, koane vo'oku ápeyea koépeu. ²⁰Yoko koati kahá'ati kuríkoepa Jesus neko Pilátu. Énomone káyukopinoahikomaka ne yúho ²¹itea inamá'axone kohonóko yúho neko xanéhiko vaúkexea:

—Kirúhuxa! Kirúhuxa! —kóyehiko.

²²Ina kixovókoxopamaka Pilátu. Yoko mopó'apene káyukinoa neko yúho: —Kutí'ikopo itúko pahúnevo ra hóyeno? Koati ákoti ininjêa váhere ítuke mani évotikinokonoke koépekeokono. Mbahukoâtimo yehépoke'exeokono ínamo ngurikápa —kíxovokoxoane.

²³Itea inamá'axohiko kohonóko vaúkexea épemea kurúhuxeokonomo Jesus. Ehane ítoahiko ne âha vo'ókuke neko êno hónoti vaúkexea.

²⁴Yane itúkinoane Pilátu ne épemonehiko. ²⁵Kuríkopinoa ne épemone kuríkoepokono, enepone ovoti ika'ákovokutike vo'oku kóturihikea xanéhiko, koane vo'oku ápeyea koépeu. Kene Jesus, kuríkoane xokóyokehiko, motovâti itúkea ne âha kíxeahiko.

Kuruhúxokonone Jesus

Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Xu 19.17-27

²⁶Yaneko omonéhiko Jesus, ápe hóyeno koéhati Símaum ukopeâti mêum. Enepone hóyeno, íhae pitivóko iháxoneti Síreni. Yanê'e, ípíhonehiko kurúhu povókuke Símaum ne húndaru koane pahúkea okó'ikené kíxea Jesus koínoinoa.

²⁷Koati yupihovó koeti êno xâne hokoâti. Ápemaka senóhiko xapákuke ixómoti iyókexo koane ipúsokopea xâ'a, kotiveâti neko kixókonoku Jesus. ²⁸Ina komomâ Jesus neko senóhiko, hara kíxovokoxoa:

—Itínoe sêno íhae Njeruzálem, hákonoe iyeínonu itea ítínenoe iyápinapu yoko xi'íxaxapa. ²⁹Vo'oku simóvotimo káxe kó'iyekuneye xanéhiko: “Koati únati koêku ne senóhiko ákoti koxé'exayeaku, ákotimaka xe'éxa óhiu” koetímo. ³⁰Vo'ókuke ne hána'itimo tiveko koekúti yaneko káxehiko, ká'aye koetimo xanéhiko: “Ehá'ani íkoro'uxeovovi ne hána'iti mopô'i. Ehá'ani koépekexevovi” koetímo. ³¹Ako kuxákana oró'okeovo ne tikóti tonó'otiko, poéhane movó'oti oro'ókovo. Koeku ngíxeokononeye kó'oyene, undi ákoti évotikokonoke, kutí koe koeku kurikókono ne tonó'oti tikóti yúkuke. Ná'íkopomeamo kó'eye tiveko kixókonoku ne koati motokeâti ipíhoponeokono, enepohikone kutí koeti movó'oti tikóti kurêti yúkuke? —kíxovokoxoane Jesus.

³²Yoko ápemaka po'i pi'âti hóyeno koati ákoti aunáti ítuke, íxánexokonoke Jesus kurúhuxeokono.

³³Simonéhiko ya xoko iháxoneti “Opepú'iti”, kurúhuxonehiko Jesus, koánemaka neko pi'âti hóyeno ákoti aunáti ítuke. Poéha éxopeke Jesus, poéhamaka lopékuke.

³⁴Ina kôe ne Jesus:

—Pai, hako ipihéponoa ra xanéhiko vo'oku ako éxa ne ítukeinonuhiko —kixone há'a.

Yane haxákokoahiko húndaru neko ípovo Jesus. Ina kurikóhiko, komomâti itukóvotimoye ípovo Jesus námoe póhutihiko. ³⁵Yoko ixomo komomâ xanéhiko heú koêti neko koekútihiko, koane ixomo koemóke'e Jesus ne tutíyehiko. Hara koéhiko:

—Koítovo pepo po'i xâne râ'a. Kaítapapuikopo itukápuxo koati Mésiya, enepone páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne —koénehiko.

³⁶Koémoke'eamaka húndaruhiko. Ina ahi'ókovahikomaka ominoâti víyum ákoti koati unátiyea ³⁷koane kíxeahiko:

—Itikápuxo natina júdeuhiko, keítapapu —kíxoanehiko.

³⁸Yoko ápe yutoéti tutíkkuke kurúhuna Jesus (yutoxóvoti ya emó'uke ngerêku, koane emó'uke rómanu, yoko emó'uke júdeu). Hara kôe: “Natina júdeuhiko râ'a” kôe.

Koêku ne pi'âti ákoti aunáti ítuke kuruhúxokonoti xêrerekuke Jesus

³⁹Ápe póhuti koemóke'etimaka Jesus yane pi'âti ákoti aunáti ítuke kuruhúxokonoti xêrerekuke Jesus. Hara kíxoá:

—Mahi iti Mésiya, páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne. Keítapapuikopo, ínamo keítápuvimaka —kíxoane.

⁴⁰Itea hara kíxoá po'i kuruhúxokonoti saya'íkoati:

—Muhíkova koeku kirúhuxikono, ako tiya Itukó'oviti? ⁴¹Koati ponóvoti kíxeokononeye úti, vo'oku koati motokeâti namúkoepa úti ésa'i ne váhere vítuke. Kene ako váhere ítuke râ'a —kíxoane.

⁴²Ina kixo'íkomaka Jesus nekôyo:

—Enepo yurúkapapu netíxokuke, puyákapunumo yokóvo —kíxoane.

⁴³Ina yumopâ Jesus:

—Koati emo'úti ra yunzó'inopi: Keha'íneponutinemo kó'oyene ya xoko uhé'ekoti yonópoku ómomikoepa ne kasása'iuipo Itukó'oviti —kíxoane.

Koeku Jesus ivokóvone

Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Xu 19.28-30

⁴⁴Yoko ye'ékotine ítúmukea káxe yanekôyo. Énomone yanê'e ípukovone káxe, hahámone uhá koeti kúveu mêum tukú koeti mopo'âti ôra ya kiyakáxe.

⁴⁵Yoko ívarereone kukúkeke neko êno kopópoti váhere haxakeâti kúveu ne hána'iti imokóvokuti. ⁴⁶Yane ápene koati êno hónoti emo'u Jesus koêti:

—Pai, nguríkopa ra omínjone xikóyoke —koéne.

Uke'éxoane koyúhoyea nê'e, ihunokoane ne omíxone, ivokóvone.

⁴⁷Noixoâne tuti húndaru neko koekútihiko, iháyu'íko Itukó'oviti koane kó'iyea:

—Koati kaná'uteoxo ítúkeovo ponóvoti ra hóyeno —koéne.

⁴⁸Enepone êno opoíkovoti xâne ho'uxóvotiya komomóponoati neko koekúti, noixoânehiko nê'e, píhohikopone. Hána'iti ikáxu'iyeahiko

(Lúka 23.50-53)

okóvo koane ipúsokopea xâ'a. ⁴⁹Yoko heú koetihiko neko ínikone Jesus, koánemaka ne senóhiko hokoâti ukeâtihiko Ngalíleya, kali ako malíka okínoakuhiko komómoyea neko koekútihiko.

Koeku Jesus ekoxónone

Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Xu 19.38-42

⁵⁰Yoko ápe hóyeno koéhati Yûse, koati teyonéti xapákuke neko po'ínuhiko pahúkoti yane koati payásoti yúhoikovoku júdeu. Enepone hóyeno, koati

itípakovoti koane koati ponóvoti kixoku itúkeovo. ⁵¹Hane úkea pitivóko iháxoneti Arimáteya, po'i pítivokona jûdeuhiko. Yoko ako ínixa Yûse póneovo isóneu yoko ítuke ha'ínehiko yaneko yuhókokonone Jesus. Koati kuxoíxotinemaka símeovo kaxena natíxea Itukó'oviti xapa xâne neko hóyeno. ⁵²Yane pihóne Yûse xoko Pilátu epemóponoati yusíkea veyópea ne muyo Jesus kuruhúke. ⁵³Porexókonoane, yane veyóponoane xoko kurúhuxokonoku, ina aupíoxa ya hána'iti ipovóti líyum. Yane iyónoane xoko uhôro kehoéti mopóike, ávoti ekoxóvati. ⁵⁴Yoko koati úrukovepe sâputu, koúsokovopene jûdeuhiko vo'oku áyui.

⁵⁵Enephikoneko sêno xánena Jesus ukeâti Ngalíleya, hokó kixo Yûse ivokó'okoponoti ekóxonokonoku Jesus koane kixókonoku ne mûyo ipíhokonone uhorókuke. ⁵⁶Yane pihópone kóyuseopeahiko xêru yoko óliu, óvo'okopemo muyo Jesus.

Yaneko sâputu, ómomikoponehiko kuteâti páhoena yútoe Muíse.

Koeku Jesus exepúkopone ukópea xapa ivokóvoti

Mt 28.1-10; Mk 16.1-8; Xu 20.1-10

24 ¹Hahá'itiko yaneko lúmingu, pihóne ne senóhiko xoko ekóxonokonoku Jesus, ominoâtihiko neko xêru koúsokinoake. ²Simoánehiko, inú'ikoane neko mopôï exexoâti ne uhôro ahífxeokonone. ³Urúkovanehiko neko ekóxonokonoku, ákone inú'ikaya ne muyo Vúnae Jesus. ⁴Ákohiko éxina isóneu neko koekúti kó'inokeneye. Yane apé kó'inoane pi'âti kutí koeti hóyeno hóhopu koyêti ípovo. ⁵Yupihovó koéne píkea neko senóhiko vo'ókuke, koane puniniké kó'iyeahiko. Ina koehíko neko pi'âti noíxone:

—Na koeti yopósikinoa xapa ivokóvoti ne iyukópovotine? ⁶Áko'one yâye nê'e, exépukopone. Puyákanapananoe yokóvo neko yuhó'inopi yovo'íko ya Ngalíleya ⁷yaneko kíxeopikunoe: “Ngonókotimo ngurí'okeokono xâne váhere kíxoku itúkeovo, koane ngurúhuxeokonono, yoko enjépukopeamo ya mopó'apeke káxe ikénepo, undi íhae vanúke ikútipasikoponovoti xâne” kixópinoepepo —koénehiko neko pi'âti.

⁸Yanê'e, puyákoponovane okóvo senóhiko neko yuho Jesus. ⁹Ukopeânehiko xoko ekóxonokonoku Jesus, koyúhopinoane neko unze koeti íhikau Jesus, koánemaka ne po'íhiko xâne ovâti xapákuke, uhá koéti neko koekútihiko. ¹⁰Yoko hara íha neko senóhiko koyuhópati ne koekútihiko: Mariya Mandâlena; Njuâna; yoko po'i koéhatimaka Mâriya, enepone eno Teâku. Ápemaka po'ínuhiko sêno xánena, koyuhópatimaka xapákuke neko unze koeti ápostulu kaná'tuyea neko koekúti. ¹¹Itea ako akútipeahiko ápostulu neko yúho. Kutí kó'inoa koyuhóheoti. ¹²Yane xepú koene Pêturu ehakóvo xoko ekóxonokonoku Jesus. Simoáne, ina yupunínikovo, yane ákone noíxoneya ákoti itukápa neko ipovóti líyum, aúpi. Yane pihópone óvokuke koane iyúpaxeova neko koekúti.

Pi'âti kutípoti Jesus oxéneke Emâu

Mk 16.12-13

¹³Énomoikone yaneko káxe, ápe pi'âti kutípoti Jesus yonoti kali ipuxóvokuti iháxoneti Emâu. Hanêkomea kuteâti yehí koeti kílomituru kixoku Njeruzálem. ¹⁴Koeku yóneahiko, koane itúkea xêti uhá koêti neko koekútihiko. ¹⁵Ya koeku ixómoyea yúho'ixokoko koane koyúhoinokoko isóneunoa, apé koene Jesus ahí'ókovatihiko koane xanee kíxeahiko. ¹⁶Itea kutí koe apêti itopeâtihiko úke neko pi'âti, ákoinoke éxapana. ¹⁷Ina kixôa Jesus:

—Kutí'oxoya ne itíkonoe yónoku iséneu ixómoinoke yího'ixokoko koeku yéni? —kíxoane.

Xe'okó koénehiko neko pi'âti, koati ikaxú'itihiko okóvo. ¹⁸Ina kixôa póhuti yane pi'âti koéhati Keleópa:

—Poéhaneikopomea îti itukóvo ovâti ne Njeruzálem ákoti exâ koêku ne koekútihiko apêti yara káxehiko pihotíne? —kíxoane.

¹⁹—Kuti itukóvo koekúti? —koéne.

Ina yumopâhiko:

—Enepone uhá koeti kixókonoku ne Jesus íhae Nazâre, hóyeno páhoe Itukó'oviti koyúhoyea emó'u xapa xâne, koati hána'itimaka xunáko iyúseoti ya ítuke, koáne ya koyúhoyeake nonékuke Itukó'oviti, koane nonékuke uhá koeti xâne. ²⁰Itea enepone tutíhiko sasedóti inuxínoviti hó'eke îti, yóko'o ne po'íhiko pahúkoti xapákuke îti, pahúkoa koépekeokono nekôyo koane kurúhuxeokono. ²¹Yoko énomone kúxo îti itúkeovo mani koitóvoviti, uti íhae Izarâe. Haina póhutine nê'e itea kó'oyene, koati mopo'âpoatine káxe ikéne neko koekútihiko. ²²Ápemaka senóhiko ha'íneheixone îti, viyúpaxeovake ne yuhópinovi ukopêa xoko ekóxokonoku Jesus ya yuponii koêti. ²³Ákonehi inú'ika ne muyo Jesus ya. Yane káyuhikopovone, koyuhópati ápeyehiko ovoxe Itukó'oviti noíxone, enepone ánjuhiko íhae vanúke, etó'okoati exépukopeane ne Jesus. ²⁴Yane pihómaka po'ínuhiko ha'íne îti xoko ekóxokonoku Jesus. Noíxoanehiko itúkeovo koati kaná'uti yúho ne senóhiko itea ako naíxahiko Jesus —kíxoanehiko.

²⁵Ina kixôa Jesus neko pi'âti:

—Imáko itíkinovone xâne ákoti isóneu koane ôriti kutípea uhá koêti ne yuhu porófetahiko emó'uke Itukó'oviti. ²⁶Koati konókotipepo koítoponeovo kotíveti ne Mésiya, enepone páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne, motovâtimaka yupíheovo kahána'ikopeokono. —kíxoanehiko.

²⁷Yanê'e, xoko yútoe Muíse koukeka kouhapu'ikinoa uhá koêti ne yutoeti emó'uke Itukó'oviti koyuhó'iyeti koêku, koáne xoko heú koeti yútoe porófetahiko.

²⁸Ye'éxoanehiko ne kali ipuxóvokuti yonópokuhiko, ítukovo ukopónotiko ne Jesus. ²⁹Itea ako akáha'ainoa pi'âti xánena itávokea. Hara kíxoahiko:

—Yavá'avoneye xoko îti vo'oku kiyóne káxe, kahá'ane yotíxea —kíxoanehiko.

Yane xanépoane Jesus motovâti ókea xokóyokehiko. ³⁰Ya koeku ivátakeahiko xe'ókuke mêsa nikotíhiko, veyo pâum ne Jesus, ina

ikoró'ixovo xoko Itukó'oviti. Yane honó'ekexoane ne pâum, ina porexôa neko pi'âti. ³¹Yane imíhe'okonehiko isóneu koane éxoponoane, itea má koépeane Jesus. ³²Ina kixokókohiko neko pi'âti:

—Énomoneikopo yupíhinovo úhepeyea kámokenoyea úti koane elókeyea vokóvo yâkeneye xenékuke, koeku yúho'ixeovi koane koúrapu'ikinovea ne yutoéti emó'uke Itukó'oviti —kixókoko.

³³Énomone yaneko ókoku ôra, exépukoponehiko neko pi'âti, kayuké koéponehiko ya Njeruzálem. Inú'ikoako ho'úxeovo neko unze koeti íhikau Jesus koánemaka neko po'ínuhiko xâne xokóyoke. ³⁴Ina kixokóno neko pi'âti simóti:

—Exépukopone Vúnae. Koútata'ixopinovone Símaum —kixókonone.

³⁵Yanê'e, koyúhoamaka neko pi'âti ne kixoku koêku ya xenékuke, koane kôeku exóponoanehiko ne Vúnae yaneko hono'ékexone pâum.

Exókopova Jesus neko íhikauhiko

Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Xu 20.19-23; Át 1.6-8

³⁶Avo uké'exa koyúhoyeahiko neko koekúti, apé koéne Jesus xapákuke. Hara kíxoa:

—Aúhepeponoe iséneu.

³⁷Itea kónoko'i neko íhikauhiko koane yupihovó koéhiko píkea. Ikútixati koipíhapatí. ³⁸Ina kixovókoxxoa Jesus:

—Na koeti pepókexinonovone iséneu? Na koeti ákoinonoe yakútipoa iséneuke itúkeovo úndi? ³⁹Yokómoma ra vô'um koáne ra njêve itúkeovo koati úndi. Sipé'akanu motovâti yéxixo kaná'uyea. Vo'oku eneponi itukapu undi koipíhapatí, ákoni múyom koane ômbe kuteâti koêku nefínu kó'oyene —kíxovokoxoane.

⁴⁰Koyuhoâne nê'e, ina exókooa ne vô'u koane hêve. ⁴¹Koati yupihóvoti elókekohiko okóvo neko íhikau, itea vo'oku kóyeyeanne ávovea koâti kutípeahiko, koane vo'oku iyúpaxevahiko neko koekúti, hara kíxovokoxopamaka Jesus:

—Ápe nikokónoti yâye? —koéne.

⁴²Ina porexoâhiko itátane orópeuti hêe (yoko itátane íhaku ho'ó mópo). ⁴³Yane níkoane nonékukehiko. ⁴⁴Ina kixovókoxxopamaka Jesus:

—Enepora koekúti, énomone ne yunzó'inopinooe ovónzeixoiko xepákuke kónokea kousokeovo uhá koeti ngxókonokumo yutoxóvoti Ponóvotike Kixovókuti yútoe Muíse, koánemaka yútoeke porófetahiko, yoko ya Sâramu —kíxovokoxoane.

⁴⁵Yane míhe'okinoia Jesus isóneuhiko éxea kixó'ekone neko yutoéti emó'uke Itukó'oviti. ⁴⁶Hara kíxovokoxopamaka:

—Énomone kôe emó'uke Itukó'oviti kónokea koítoponeovo kotívoti ne Mésiya, páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne, koane exépukopeamo ukópea xapa ivokóvoti ya mopó'apeke káxe ikénepo. ⁴⁷Koyúhoamaka kónokea koyúhoyevomo xapa xanéhiko itúyoameo pahunévoti ya iháke nê'e. Énomone ne xanéhiko ikotívexoati isóneuke ne váherevoko, koane kurikópati. Koyúhoamaka itúkeovo turixevóvoti ya Njeruzálem koyúhoyevomo ne ihíkavoti yonoti xapa uhá koeti

(Lúka 24.50-53)

xâne, koêkuti poké'e óvohikoku yara kúveu mêum. ⁴⁸Ítínenoe itukóvo koyuhoâti ra kaná'uti koekúti neíxoneno. ⁴⁹Koane mbahukínopeatinenoemo ne kixínopike Nzá'a yanekóyoke poréxeopeanoemo. Yavá'avonenoeye yara pitivóko tukú koeti símeopikumo ne xunakóti ukeâti vanúke xoko Itukó'oviti —kíxovokoxoane Jesus.

Pihopóne Jesus ya vanúke

Mk 16.19-20; Át 1.9-11

⁵⁰Ina omâ Jesus ne íhikauhiko ya Mbétanea, koane koéxepukea vô'u koeku épeminoahiko unako koêku ikéneke Itukó'oviti. ⁵¹Koêkuiko épeminoahiko, turíxovone ahíkuxopeova, pihópotine ya vanúke.

⁵²Ina ihayú'ikopa íhikauhiko koane káyuhikopeovo ya Njeruzálem. Koati hána'iti elókekohiko okóvo. ⁵³Yoko kóyekunehiko yane hána'iti imokóvokuti iháyu'ikeahiko Itukó'oviti.

Hunókokune.